

Afleveret d. 1. juni 2023

Antal anslag: 191.234 anslag

En undersøgelse af overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere i det sociale arbejdes praksis for voldsudsatte kvinder

(Illustration af Oliver Streich)

Afsluttende specialeafhandling af

Mie Berg Hansen (20210682) & Sara Harboe (20210680)

Vejledt af Annick Prieur

Kandidat i Socialt Arbejde (KSA)

Aalborg Universitet (København)

Abstract

This thesis focuses on the coordinating counselling efforts that are managed and offered for abused women who are admitted to a crisis centre in Denmark. We have therefore investigated the challenges and opportunities seen in the handover between the crisis centres and the coordinating counsellors in the municipalities and how these affects whether women come back to the crisis centre or not.

The coordinating counselling efforts are organized and managed differently from municipality to municipality, which is why there is a significant disparity in the help women receive during and after their stay at the crisis centre. This also challenges the handover in practice. This is expressed by the fact that some women are assigned a counsellor without specialist knowledge of violence or sufficient time and resources allocated to the effort. This makes establishing a relationship, trust, and confidentiality between the woman and the coordinating counsellor difficult. Opportunities arise, however, when the coordinating counsellors have the knowledge and skills to understand the woman's life situation and behavior patterns. This also prevents the counsellor from misunderstanding the woman's behavior and making wrong decisions when working with the woman. Time and resources also contribute to creating more flexibility in the work and allowing the relationship between the woman and the coordinating counsellor to be prioritized to a greater extent.

We have also recommended several measures that should be implemented in practice to optimize the handover and prevent the above challenges from occurring. Firstly, we recommend implementing guidelines for the coordinating counselling effort to ensure more uniformity in the help of abused women. Secondly, more flexible working hours should be created for the coordinating counsellors to be available when women need help. Thirdly, we recommend implementing joint theme days for the crisis centres and the coordinating counsellors to ensure professional knowledge and quality in work with the women. Overall, these measures should help optimize the handover and help prevent the women from repeatedly staying at the crisis centres in Denmark.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1	6
Problemfelt	6
Den nuværende indsats for kvinder på krisecenter	8
Problemformulering	10
Afgrænsning	10
Kapitel 2	12
Hvordan defineres vold?	12
Vold i nære relationer	12
De syv forskellige voldsformer	13
Voldsopfattelse i et historisk perspektiv	14
Vold som et socialt problem	16
Kapitel 3	18
Videnskabsteoretisk tilgang	18
Kritisk teori	18
Axel Honneth	19
Ontologi	20
Epistemologi	20
Metode	21
Kvalitativ metode	21
Semistruktureret interview	22
Informanter	23
Metodeovervejelser	24
Transskribering	25
Analysestrategi	25
Valg af teori til analyse	26
Kapitel 4	26
Empirisk ramme	26
Litteratursøgning	26
Centrale kilder	27
Handlingsplan mod partnervold og partnerdrab	27
Forskellige aktører på voldsområdet	28
Partnervold – kommunernes praksis og indsats	29
Kvinder på krisecenter	29
Teoretisk ramme	30

Anerkendelse & empowerment.....	30
Anerkendelse	30
Empowerment.....	32
Handlingsmæssige råderum og fagligt skøn	33
Street Level Bureaucracy	34
Dømmekraft	35
Voldsfaglighed.....	36
Voldsspiralen	37
Modstandsperspektivet	38
Response Based Practice.....	39
Teorierne samspil i specialet.....	40
Kapitel 5	41
Analyse	41
Organisering og forvaltning af den koordinerende rådgivningsindsats.....	41
Ulighed i hjælp og indsatser	43
De netværksskabende tilbud i civilsamfundet tilbud	45
Opsamling	48
Organiseringens betydning for, hvem der varetager rådgivningsindsatsen.....	48
Når sagsbehandlere uden voldsfaglig viden bliver koordinerende rådgiver	49
At motivere kvinderne til at bryde med volden.....	53
Tilbud om voldsfaglige kurser til de koordinerende rådgiver	55
Opsamling	57
Overlevering mellem krisecentret og den koordinerende rådgiver	57
Hvem kontakter hvem og hvornår?.....	58
Når der opstår tvivl om, hvem der er handlekommune.....	61
Prioritering af tid og ressourcer afsat til den koordinerende rådgivningsindsats	62
Relationsdannelse mellem kvinden og den koordinerende rådgiver	64
Når nogle samarbejder bedre end andre	68
Opsamling	71
Kapitel 6	71
Anbefalinger til implementering af tiltag i praksis	71
Vejledende retningslinjer for den koordinerende rådgivningsindsats	71
Fleksibilitet i arbejdet med voldsudsatte kvinder.....	76
Gennemsigtighed, opkvalificering og vidensdeling i arbejdet.....	78
Kapitel 7	82
Hovedkonklusion	82

Kapitel 8	85
Specialets validitet	85
Kapitel 9	87
Litteraturliste.....	87

Kapitel 1

Problemfelt

I Danmark betragtes vold i nære relationer som et samfundsproblem (Social- og boligstyrelsen, 2019). Hvert år estimeres 38.000 kvinder og 19.000 mænd at have været udsat for fysisk vold fra deres partner, og hvert sjette barn vokser op i et hjem med vold. Dertil kommer, at mindst 70.000 kvinder hvert år udsættes for psykisk vold fra deres partner (LOKK 1, u.å.). I nogle tilfælde sker det værst tænkelige, at vold resulterer i partnerdrab. I 2022 gælder det eksempelvis, at ni kvinder blev formodet dræbt af deres partner eller ekspartner. Dette er drab, der i højere grad kan forebygges gennem et større samfundsmæssigt fokus på vold i nære relationer, da vold og ikke mindst kontrol oftest går forud for drabet (VIA Ritzau, 2023).

Vold i nære relationer har både samfundsmæssige, sundhedsmæssige og sociale konsekvenser. På det samfundsmæssige plan er vold forbundet med store udgifter i forhold til gentagne skadestuebesøg, krisecenterophold, foranstaltninger og anbringelser af børn. Samlet set estimeres vold i nære relationer til at koste samfundet 280 millioner kroner om året (Helwig-Larsen, Kruse, Sørensen & Brønnum-Hansen, 2010, s. 16-19). For flere voldsudsatte kvinder kan det ligeledes være vanskeligt at opretholde en normal hverdag, hvorfor volden i flere tilfælde har betydning for, at kvinderne mister tilknytningen til arbejdsmarkedet. Til understregelse af dette, har flere kvinder der indskrives på et krisecenter, ofte en svag tilknytning til arbejdsmarkedet (Regeringen, 2022, s. 13). De sundhedsmæssige konsekvenser udtrykker sig ved, at vold kan medføre både fysiske skader og psykiske problemer som f.eks. posttraumatisk stress (PTSD), angst, søvnløshed, koncentrationsbesvær og depression (Stark, 2007, s. 330). Da flere af kvinderne har levet i et længerevarende forhold med voldsudøveren, har volden også en række sociale konsekvenser, der udtrykker sig ved, at kvinderne gradvist kan have mistet kontakten til deres familie og venner (Magnusson & Barkholt, 2019). Volden opstår ofte gradvist og derfor bemærker kvinden sjældent, at det bliver en fast del af hverdagens rutiner. Særligt den psykiske vold eksisterer i form af gentagelser og mønstre, der har til formål at undertrykke og kontrollere kvinden. Manden kan f.eks. kontrollere kvindens aktiviteter, styrer hendes sociale kontakt med andre mennesker og begrænser hendes livsudfoldelse (Stark 2007, s. 194). Det gør sig derfor også gældende, at flere af kvinderne er kendetegnet ved, at de har et begrænset socialt liv og netværk uden for parholdet (Magnusson & Barkholt, 2019).

Når det kommer til at forebygge vold i nære relationer, kan der peges på Norge som et af de fremtrædende lande på området. I 2014 igangsatte Norge det 11-årige forskningsprojekt Voldsprogrammet, der har til formål at undersøge vold i nære relationer, herunder udsattes erfaringer, samfundsmæssige forståelser og organiseringen af hjælpe- og retssystemet (OsloMet, u.å.). I Norge investeres der årligt et større millionbeløb til forebyggelse af vold i nære relationer, hvilket står i kontrast til lande som f.eks. Danmark. Til sammenligning investerede Norge 330 millioner norske kroner til forebyggelse af vold i 2017, hvorimod Danmark samme år blot investerede 33 millioner danske kroner (Fomsgaard, 2021). Der ses derfor en markant økonomisk forskel i indsatsen mod at forebygge vold i nære relationer i de to lande. Norge adskiller sig ligeledes ved, at de i højere grad sætter fokus på forebyggelse af vold gennem indsatser, der er rettet mod voldsudøveren. Allerede tilbage i 1987 etablerede Norge indsatsen "Alternativ til vold" som det første behandlingstilbud rettet mod voldsudøvere i Europa (Alternativ til vold, u.å.). Siden hen har denne indsats spredt sig til andre lande, heriblandt Danmark. Til trods for at Norge årligt investerer et større millionbeløb i at forebygge vold i nære relationer, har det ikke været ensbetydende med, at antallet af voldssager er faldet. Knut Storberget, der er tidligere justitsminister i Norge, har tidligere udtalt, at det ikke nødvendigvis skal betragtes som en negativ ting. Det øget fokus på vold i nære relationer har medført, at flere mennesker reagerer og italesætter volden end tidligere (Fomsgaard, 2021). Volden kan derfor tidligere have været skjult og det må derfor antages, at der eksisterer en del mørketal, når antallet af voldsofre årligt opgøres i de forskellige lande.

I Danmark blev den første handleplan: "Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder på området" udformet i 2002. I denne plan satte regeringen fokus på, at der i højere grad skulle sikres en bedre støtte til voldsofre samt behandling til voldsudøvere. Dette skulle medvirke til, at voldens cirkel brydes. Tillige satte regeringen fokus på at forbedre de involverede myndigheders kompetence til at tackle vold i hjemmet (Regeringen, 2003, s. 5). Den seneste handleplan "Indsats mod vold i familien og i nære relationer – National handlingsplan" udkom i 2015. I denne handleplan sættes der fokus på, hvordan danskernes holdning til vold i nære relationer har udviklet sig over de seneste 20 år. Det udtrykker sig ved, at holdningen har ændret sig fra at forstå vold i nære relationer som et privat anliggende, til nu i højere grad at forstå vold som et samfundsproblem (Regeringen, 2015, s. 18). Sagt på en

anden måde er vold tidligere blevet betragtet som noget, samfundet ikke skulle blande sig i. Dette syn har dog ændret sig til, at samfundet i dag har et ansvar for at gribe inde overfor vold i nære relationer. Til trods for, at synet har ændret sig gennem tiden, skal vold fortsat ses som et tabubelagt emne i samfundet. I et udspil til regeringens handlingsplan mod partnervold og partnerdrab 2023-2026 fremgår det netop, at der fortsat er behov for en større indsats mod at få aftabuiseret vold i nære relationer. Dette gælder både blandt den civile befolkning samt blandt myndigheder og professionelle (Regeringen, 2022, s. 5). Det fremhæves således, at det ikke er alle myndigheder og professionelle, der i dag har den rette viden og kompetence til at forstå vold i nære relationer.

Der er dog afsat et historisk rekordbeløb til en handlingsplan mod partnervold og partnerdrab i Danmark i 2023-2026. I alt har regeringen og et bredt flertal i Folketinget besluttet at afsætte 136,1 millioner kroner til 14 tiltag, der skal sikre mere ambulant hjælp, opsporing og forebyggelse af partnervold og partnerdrab (VIA Ritzau, 2023). Det vidner derfor om, at partnervold og partnerdrab i højere grad prioriteres økonomisk på den politiske dagsorden end tidligere.

Den nuværende indsats for kvinder på krisecenter

Adgangen til at komme på krisecenter står helt centralt i den danske indsats mod vold i nære relationer. I 2021 var der i alt 2618 kvinder indskrevet på et af landets krisecentre, hvilket svarer til en stigning på 12 procent sammenlignet med i 2020. For 38 procent af kvinderne fortsætter volden efter endt krisecenter. I størstedelen af disse tilfælde er voldsudøveren den samme (Dokkedahl, Olsen & Andersen, 2021, s. 56). Det har derfor også betydning for, at flere kvinder bliver gengangere på de danske krisecentre. Til understregelse af dette, viser Landsorganisation af Kvindekrisecentres (LOKK) årsstatistik for kvinder og børn på krisecenter, hvordan en fjerdedel af kvinderne på krisecenter er gengangere (LOKK, 2019, s. 7). Det kan derfor være med til at belyse, hvordan den nuværende indsats mod at forebygge et liv uden vold efter endt krisecenterophold fortsat ikke fungerer tilstrækkelig.

I dag har kvinder ret til at modtage ti psykologtimer, når de indskrives på et krisecenter jf. Servicelovens (herefter SEL) § 109, stk. 9. Tillige har kvinderne ret til at modtage

koordinerende støtte og vejledning fra kommunen under og efter endt krisecenterophold jf. SEL § 109, stk. 7. Ifølge Helle Bertram Olsen, der er leder for Krisecenter Fyn, er der dog stor forskel på, hvor aktiv en rolle sagsbehandleren spiller efter kvinderne har afsluttet deres krisecenterophold: “Jeg ser bare nogle sagsbehandlere, som har meget travlt, og så er fokus ikke rigtig på alt det, der sker, efter kvinderne er kommet i egen bolig” (Fick, 2022). Dette er problematisk idet kvinderne i høj grad har brug for støtte til mere end blot at finde en bolig. Som tidligere beskrevet har volden for mange kvinder haft betydning for, at de gradvist har mistet kontakten til deres sociale netværk samt tilknytningen til arbejdsmarkedet. De har derfor behov for støtte til at få genetableret en velfungerende tilværelse uden vold med bolig, arbejde og netværk (Magnusson & Barkholt, 2019). I langt de fleste tilfælde opleves det dog ikke, at kvinderne modtager denne støtte fra kommunen i praksis (Olsen, 2022).

Det resulterer derfor i, at flere af kvinderne vælger at kontakte krisecentermedarbejderne efter endt ophold. Dels kan det skyldes, at kvinderne føler sig ensomme, da de ikke længere har et professionelt netværk at læne sig op ad og dels kan det skyldes kvindernes mistillid til systemet, der medfører, at de i stedet søger tilbage til krisecentret, hvor de har etableret en tryk relation til medarbejderne under opholdet (Fick, 2022). Dertil forklarer Helle Bertram Olsen, hvordan hun og hendes kollegaer ofte modtager opkald fra kvinderne uden for arbejdstiden og bruger ligeledes flere fridage på at deltage i forskellige møder for at støtte kvinderne, der tidligere har boet på krisecentret. Den manglende indsats og støtte i overgangen fra krisecenter til hverdagslivet i egen bolig har derfor betydning for, at krisecentret bruger mange frivillige ressourcer på at hjælpe de kvinder, som udskrives fra krisecentret. Dette er dog ikke en holdbar løsning, da det også til tider tager tid fra de kvinder, som fortsat har ophold på krisecentret (Fick, 2022).

Det ovenstående vidner om, at der behov for en mere helhedsorienteret indsats for kvinder, der udskrives fra krisecentrene landet over. Denne indsats skal bidrage til at forebygge et liv uden vold og at kvinder bliver gengangere på krisecentrene. Som nævnt har kvinderne i dag ret til en koordinerende rådgiver fra kommunen jf. SEL § 109 stk. 7, der bl.a. skal støtte dem i overgangen fra krisecentret til hverdagslivet. Alligevel oplever flere kvinder føle sig efterladt til dem selv, når de er flyttet i egen bolig (Fick, 2022). Den manglende støtte i overgangen kan derfor få alvorlige konsekvenser i form af, at kvinderne f.eks. går tilbage til voldsudøveren. I

dette speciale har vi derfor valgt at undersøge, hvordan denne indsats i højere grad kan forbedres på tværs af krisecentrene og de koordinerende rådgivere ude i kommunerne, således at færre kvinder bliver gengangere.

Problemformulering

På baggrund af det ovenfor anførte er vi nået frem til følgende problemformulering:

Hvilke udfordringer og muligheder ses der i overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere i forhold til at forebygge, at kvinder bliver gengangere på krisecentrene?

Afgrænsning

I dette afsnit afgrænses specialets undersøgelsesfelt, med henblik på at give et konkret overblik over hvem, der er indbefattet i målgruppen samt hvem der ikke er.

Vi har valgt at afgrænse målgruppen til at have fokus på kvinder, hvilket bl.a. skyldes, at det statistisk set er kvinder, som i højere grad udsættes for vold af deres partner. Dette er tallene fra LOKK, der er fremsat i problemfeltet, også med til at underbygge. I den norske forskningsundersøgelse: “Vold i nære relationer - Forståelser, konsekvenser og tiltak” understreges det ligeledes, at det særligt er kvinder i forhold til mænd, der er i øget risiko for at blive udsat for vold af en partner, eks-partner eller fra en anden nær relation. Undersøgelsen viser ligeledes, at kvinder er i højere risiko for at blive udsat for grov og mere gentagende vold, seksualiseret vold og i sidste ende er i større risiko for at blive dræbt (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt & Mossige, 2019, s. 20-21).

På krisecentrene har flere kvinder medbragt deres børn, som er indskrevet med dem under opholdet. Det gjorde sig eksempelvis gældende i 46 procent af opholdene i 2021. Det svarer til, at der i 2021 blev medbragt 2254 børn på landets krisecentre (Danmarks Statistik, 2022, s. 1). I specialet har vi dog valgt at afgrænse os fra at have fokus på indsatser, der henvender sig

til børn. Det skyldes, at vores primære fokus er på de indsatser, der er rettet mod at skabe en god overgang fra krisecenter til hverdagslivet efter for kvinden. Vi kan dog ikke komme helt uden om at berøre børnene, da de ofte indgår i indsatsen mod at skabe en velfungerende hverdag uden vold efter krisecenteropholdet.

Desuden afgrænser vi os fra at have fokus på indsatser, som er rettet mod voldsudøveren. Denne afgrænsning sker til trods for, at der i andre lande findes positive resultater i forhold til at forebygge vold mod kvinder, ved også at iværksætte indsatser overfor voldsudøveren (Magnusson & Barkholt, 2019, s. 1). Vi er derfor opmærksomme på, at det også kan være fordel at arbejde med voldsudøveren, når en helhedsorienteret indsats overfor kvinden etableres.

Ifølge Danmarks Statistik har 47 procent af kvinderne, der er indskrevet på et af landets kvindekrisecentre, en indvandrer- og efterkommerbaggrund (Danmarks Statistik, 2022, s. 1). For disse kvinder kan der være nogle andre ting i spil som f.eks. æresrelaterede konflikter, der gør sig gældende, og de kan derfor have behov for en anderledes form for støtte, end de etnisk danske kvinder. Området kan være mere komplekst og vi har derfor valgt at afgrænse os fra at kigge på specialiserede krisecentre, der f.eks. arbejder mere målrettet med æresrelaterede konflikter. Vi afgrænser os dermed fra at have fokus på vold relateret til seksualitet, kønsidentitet, kønsudtryk eller seksuelle orientering, som kan være årsag til æresrelaterede konflikter i nogle minoritetssamfund, hvor dette strider imod kulturelle og religiøse normer (RED – Center mod æresrelaterede konflikter, u.å).

I forlængelse heraf, har vi fravalgt krisecentre, der beskæftiger sig med mere vanskelige psykiske lidelser og samtidig tillader kvinderne at have et forbrug af alkohol eller stoffer under opholdet. Dette udelukker således de specialiserede krisecentre, som netop har kompetence til at yde hjælp til kvinder, der ud over at være udsat for vold, også har psykisk sygdom og/eller misbrug. Disse kvinder vil specialet i mindre omfang berører, idet der kræves nogle andre indsatser, instanser og en anden faglighed, end dette speciale sætter fokus på og ønsker at inddrage.

Kapitel 2

Hvordan defineres vold?

I dette afsnit ønsker vi at udfolde voldsfænomenet. Indledningsvis ønsker vi at begrebsafklare for, hvad der forstås ved vold i nære relationer, når betegnelsen anvendes i dette speciale. Tillige introducerer vi til de syv forskellige voldsformer, som er relevante at have kendskab til, når der arbejdes med at forebygge vold i nære relationer. Herefter ønsker vi dels at redegøre for, hvordan voldsopfattelsen har ændret sig over tid og dels hvordan vold kan forstås som et socialt problem i Danmark. Kapitlet sigter således efter at give et mere nuanceret billede af vold i nære relationer samt afklare forskellige begreber, som vil blive anvendt i analysen.

Vold i nære relationer

Når vold i nære relationer anvendes i dette speciale, læner det sig op ad Socialstyrelsens definition af vold:

Vold kan både være en reel handling eller en trussel mod et andet menneske. Volden kan have til hensigt at krænke en anden persons integritet, at skade eller påføre smerte mod en anden person. At være vidne til volden, såvel som selv at blive udsat for volden, kan have samme følgevirkninger. Volden kan udføres i affekt eller være en bevidst handling, som udøves mod en anden person (Social- og Boligstyrelsen, 2018).

Vold i nære relationer er derfor kendetegnet ved, at den kan komme til udtryk på mange forskellige måder. Dette er dermed også med til at betone den kompleksitet, der kan være forbundet med at arbejde med voldsudsatte kvinder i praksis. Det er derfor vigtigt, at fagpersoner har kendskab til denne kompleksitet og til de forskellige voldsformer, da det bl.a. er med til at kvalificere den voldsfaglige viden i arbejdet med kvinderne. I dag tales der om syv forskellige voldsformer, der ikke skal forstås som skarpt afgrænsede, idet de oftest vil overlappe hinanden. Disse syv voldsformer ønsker vi at redegøre for i det følgende afsnit.

De syv forskellige voldsformer

Ifølge organisationen Lev Uden Vold, er vold ikke bare en ting. Alligevel oplever de, at mange sætter lighedstegn mellem vold og fysisk vold. Vold kan dog være meget andet end blå mærker på kroppen. Ligeledes kan man også være udsat for flere forskellige former for vold på samme tid. I alt kan der i dag tales om syv voldsformer: fysisk vold, psykisk vold, digital vold, seksuel vold og voldtægt, stalking, materiale vold og økonomisk vold (Lev Uden Vold 1, u.å.).

Fysisk vold er karakteriseret ved slag, spark, skub, angreb med kniv og kvælningsforsøg, som kan give smerter og skader på kroppen. Den fysisk vold kan være mindre eller mere skadelig. Det kan f.eks. være lussinger og skub, men kan også være så grov, at den ender i dødsfald eller drab. Hertil er det dog vigtigt at påpege, at fysisk vold også kan påvirke et menneske psykisk. Det kan være i form af stærk frygt, stress og en nedbrydning af selvværd (Lev Uden Vold 2, u.å.).

Psykisk vold kan komme til udtryk på mange forskellige måder, f.eks. gennem en oplevelse af nedgørelse, ydmygelse, krænkelse, manipulation, trusler eller isolation. Ofte er meningen med den psykiske vold, at den skal begrænse eller kontrollere ofrets liv (Lev Uden Vold 3, u.å.).

Digital vold er en form for psykisk vold, der minder meget om stalking. Det særlige ved den digitale vold er dog, at volden kun foregår online. Det kan f.eks. foregå over telefonen og på de sociale medier. Ofre for digital vold oplever f.eks. trusler på de digitale medier at få delt intime billeder, hacking således af volds udover får adgang til personfølsomme oplysninger såsom sms, GPS og opkald (Lev Uden Vold 4, u.å.).

Seksualiseret vold eller voldtægt er en form for vold, hvor voldsopret typisk vil føle sig uværdigt og respektløst behandlet. Der kan være mange måder at udøve seksualiseret vold på og det er derfor et begreb, som dækker over mange forskellige uønskede seksuelle og seksualiserede handlinger. Det dækker f.eks. over personer, der tvinges til sex, bliver seksuelt udnyttet eller bliver rørt på sin krop mod sin vilje (Lev Uden Vold 5, u.å.).

Stalking er en form for psykisk vold, der er kendetegnet ved, at voldsøfret gentagende gange bliver udsat for hændelser, som krænker eller forstyrre ens liv. Det kan f.eks. være, at personen oplever at blive forfulgt overvåget, modtager utallige sms'er og opkald eller oplever chikane, hærverk eller rygtespredning (Lev Uden Vold 6, u.å.).

Materiel vold er rettet mod voldsøfres private ejendele. Det kan f.eks. komme til udtryk ved, at voldsudøveren begynder at ødelægge ting, som har stor værdi for voldsøfret eller hvis voldsøfret nægtes adgang til sine personlige ejendele. Hensigten med materiel vold er ofte at krænke eller skræmme samt tvinge voldsøfret til ting, ved at true med at ejendele vil blive ødelagt. (Lev Uden Vold 7, u.å.).

Økonomisk vold er en voldsform, hvor voldsøfret fratages retten over sin egen økonomi. Dette kan foregå på flere måder, f.eks. kan voldsøfret nægtes adgang til sin egen bankkonto, bliver frataget sin løn og derfor må bede voldsudøver om 'lommepege' eller bliver tvunget til gældsættelse (Lev Uden Vold 8, u.å.).

Ovenstående voldsformer er derfor med til at underbygge, hvordan volden kan have mange forskellige ansigter. Tillige er det relevant, at fagpersoner der er inde over kvindernes forløb, har kendskab til de forskellige voldsformer, da de også har betydning for den hjælp, som kvinden har brug for (Lev Uden Vold 1, u.å.). Desuden har voldsopfattelsen gennem tiden ændret sig, hvilket også afspejler sig i det sociale arbejdes praksis med voldsudsatte kvinder. I det nedenstående afsnit ønsker vi derfor at give et historisk indblik i, hvordan voldsopfattelsen og indsatserne har ændret sig og er kommet til gennem tiden.

Voldsopfattelse i et historisk perspektiv

Vold i nære relationer har langt fra altid været betragtet som et samfundsproblem. Tidligere er vold i nære relationer blevet betragtet som værende et privat anliggende, men dette syn har ændret sig over tid. Dertil kommer, at indsatserne også har ændret sig. Frem til år 1921 var det indskrevet ved lov, at en ægtemand havde ret til at afstraffe sin kone fysisk. Til trods for at

loven blev ophævet i 1921, var det fortsat et tabuiseret emne og fortsat noget, som blev holdt indenfor hjemmets fire vægge. Det var først i 1970'erne, at kvindebevægelsen for alvor formåede at sætte vold som et samfundsmæssigt problem på den politiske dagsorden. Denne bevågenhed resulterede i, at de første kvindekrisecentre blev etableret i 1970'erne, hvor et af disse var Dannerhuset i København (Danner, u.å.). I midten af 1980'erne var antallet af kvindekrisecentre i Danmark steget til ca. 30 centre (Jensen, Frydkjær & D'Souza, 2011, s. 20). Tillige blev LOKK stiftet i 1987, og eksisterer fortsat den dag i dag. LOKK har til formål at være paraplyorganisation for landets krisecentre og varetage deres interesser. Gennem årene har LOKK ydermere fået ansvar for tiltag, hvor flere af dem er politisk bestemt, bl.a. i forbindelse med undervisning, indsamling af viden, psykologhjælp og rådgivning. Flere af disse tiltag indgår ligeledes som en del af regeringens handleplan mod vold i nære relationer (LOKK 2, u.å.).

Siden 1970'erne har samfundet taget mere ansvar for at løse problematikken omkring vold i nære relationer. Dette kommer til udtryk ved, at der etableres flere og flere sociale indsatser og tiltag på området. I første omgang begyndte det offentlige at bidrage med økonomisk støtte til de nystiftede krisecentre. Det var dog først i 1996, at samarbejdet mellem krisecentrene og det offentlige blev mere formaliseret. Med kommunalreformen i 2007 forpligtede kommunerne sig til at tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold i nære relationer jf. SEL § 109. Dette betød således, at krisecentrene gik fra at være uafhængige græsrodsorganisationer, som i høj grad var båret af frivillige kræfter, til i højere grad at være en del af det offentlige system (Jensen et al., 2011, s. 20-21). I 2015 udvides SEL § 109 til også at forpligte kommunerne til at tilbyde indledende og koordinerende rådgivning til alle kvinder, der tager ophold på et kvindekrisecenter (Retsinformationen, 2015).

Året forinden (i 2014) indtrådte Danmark i Europarådets konvention, der har til formål at forebygge og bekæmpe vold mod kvinder og vold i hjemmet. Denne benævnes også som Istanbul konventionen (Oksbjerg, 2017). I 2017 udarbejdede Europarådets ekspertgruppe, der benævnes GREVIO, en evaluering af Danmarks stadfæstelse af denne konvention. Denne evaluering satte Politiken i 2018 fokus på i kronikken: "Retssystemet lader krænkede kvinder i stikken". Her kritiseres Danmark af Europarådets eksperter for landets manglende politisk bevågenhed og ressourcer, når det kommer til indsatser rettet mod forebyggelse og bekæmpelse

af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Kirkegaard, 2018). Ekspertene mener ikke, at det er muligt for Danmark at løse problemet, så længe de kønsneutralisere volden og dermed ikke anerkender, at mænds vold mod kvinder er en historisk betinget magtdemonstration, der er med til at fastholde kvinder i en underlegen position. Europarådets eksperter fastslår, at det er nødvendigt at anerkende kønsbaseret vold, da den er dybt forankret i sociale og kulturelle strukturer, normer og værdier, som typisk videreføres af en kultur, der er præget af fornægtelse og tavshed (GREVIO, 2017, s. 61). Derudover kritiseres Danmark for ikke at have kriminaliseret psykisk vold (GREVIO, 2017, s. 67). Dette valgte Danmark dog at gøre året efter (i 2019), hvor psykisk vold blev kriminaliseret jf. Straffeloven (herefter STRFL) § 243.

Til trods får at det offentlige system gennem årene har taget mere ansvar for at løse problemet, spiller civilsamfundet og tilbud båret af frivillige fortsat en stor rolle i indsatsen mod vold i nære relationer. Igennem det seneste årti er der kommet flere frivillige tilbud, som har til formål at støtte voldsudsatte kvinder. Det gælder både tilbud, som henvender sig til kvinder inden og på krisecentrene som f.eks. Danners tilbud "Sig Det Til Nogen" og tilbud som f.eks. Projekt Q-Værk, der bl.a. hjælper kvinder med at etablere en ny hverdag efter endt krisecenterophold. I 2001 blev tilbuddet "Dialog mod Vold" ligeledes etableret i Danmark, som var det første ambulante tilbud om psykologbehandling til voldsudøvere og deres familier. Det var derfor det første tilbud, der rettede fokusset mod voldsudøveren (Volsing & Rasmussen, 2020, s. 6).

Ovenstående er derfor med til at belyse, hvordan synet på vold har ændret sig over tid og hvordan vold i nære relationer i højere grad anerkendes som et problem, som det offentlige også har et ansvar for at løse. Dette berøres nærmere i det kommende afsnit, hvor vi ønsker at redegøre for, hvordan vi forstår vold som et socialt problem.

Vold som et socialt problem

I dette speciale forstår vi vold i nære relationer som et socialt problem, med udgangspunkt i Peter Bundesens definition på sociale problemer. Bundesen definerer et socialt problem på følgende måde:

Det er en iagttaget, uønsket social livssituation, som der er en udbredt opfattelse om, at kollektive institutioner har et ansvar for at søge løst, enten ved hjælp eller straf. Løsningsindsatsen kan udgå fra en enkelt instans eller kan foregå i samarbejde med andre. (Hansen, 2013, s. 228)

Ifølge Bundesen er et fællestræk for alle sociale problemer, at der er tale om en uønsket livssituation, som det forventes at det offentlige skal tage stilling til og forsøge at afhjælpe. Dette kræver, at det offentlige og generelt samfundet anerkender, at det er et problem, som er relevant og som derfor sættes på den politiske dagsorden. Hvis problemet vurderes som relevant, tager det offentlige initiativ til en indsats, som enten kan være frivillig eller påtvunget, for at løse problemerne (Hansen, 2013, s. 226-227).

Med udgangspunkt i Bundesen definition argumenteres der for, at kvinder som udsættes for vold af deres partner, er i en uønsket livssituation. Det udtrykker sig bl.a. gennem de samfundsmæssige, sundhedsmæssige og sociale konsekvenser, som vi har redegjort for i problemfeltet. De befinder sig således i en livssituation, som samfundet ikke betegner som acceptabel. Samfundet har derfor et ansvar for at løse problemet enten ved hjælp eller straf. I Danmark ses der allerede eksisterende indsatser, der sigter mod at hjælpe både voldsudsatte og voldsudøvere. Derudover straffes voldsudøvere for deres handlinger jf. STRFL-bestemmelser. I Danmark findes der ikke en mere specifik lovgivning rettet mod vold i nære relationer. I STRFL's kapitel 25, der omhandler forbrydelser mod liv og legeme, kriminaliseres vold dog uanset relationen mellem offer og krænker. Ydermere findes der i STRFL's kapitel 23 og 24 bestemmelser om henholdsvis forbrydelser i familieforhold og seksualforbrydelser, herunder voldtægt (Lev uden Vold 9, u.å.). I 2019 blev psykisk vold ligeledes kriminaliseret på lige fod med fysisk vold jf. STRFL § 243.

Ydermere trådte Danmark som nævnt ind i Istanbul konventionen i 2014, der har til formål at forebygge og bekæmpe vold mod kvinder og vold i hjemmet. Det offentliges ansvarstagen vidner således om, at vold i nære relationer anerkendes som et relevant socialt problem i Danmark. Dertil kommer, at kritikken i 2017 har medvirket til, at Danmark i højere grad har fået en mere politisk bevågenhed og fokus på området. Det kan det rekordhøje beløb, der

afsættes til initiativerne i den nye handleplan mod partnervold og partnerdrab for 2023-2026, bl.a. ses som et klart udtryk for. Dette beløb skal bl.a. give tilskud til flere ambulante initiativer ude i civilsamfundets organisationer. Det kan f.eks. være tilskud til Projekt Q-værk eller Danners ambulante tilbud til voldsudsatte kvinder og til videreførelse og styrkelse af Lev Uden Vold (VIA Ritzau, 2023). Dette indikerer således, at der er fokus på, at løsningsindsatsen kan foregå i samarbejdet med andre. Her kan der bl.a. være tale om samarbejdet mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere i kommunalt regi, som også er fokuset i dette speciale. Vi vil dog også inddrage civilsamfundets rolle i analysen, da disse tilbud også har en betydelig rolle i arbejdet med at skabe et liv uden vold for kvinderne efter endt krisecenterophold.

Kapitel 3

Videnskabsteoretisk tilgang

I dette afsnit ønsker vi at præsentere vores valg af kritisk teori som videnskabsteoretisk tilgang for specialet. I problemfeltet har vi identificeret forskellige problematikker og uretfærdigheder, der rør sig i arbejdet omkring voldsudsatte kvinder. Dette har derfor medvirket til en bestemt virkelighedsopfattelse på problemstillingen og dannet grundlag for vores valg af fokus i undersøgelsen.

Kritisk teori

Kritisk teori benævnes også som Frankfurterskolen, idet teorien opstod i 1920'erne i Tyskland på Institut für Sozialforschung i Frankfurt (Juul & Pedersen, 2012, s. 320). I kritisk teori er nogle af de fremtrædende repræsentanter Jürgen Habermas og Axel Honneth (Guldager, 2015, s. 156).

Kritisk teori skal ses som en kombination af videnskabsteori og samfundsteori. Teorien opstod som en kritik af de samfundsmæssige og historiske kontekstuelle forhold, som den traditionelle positivistiske videnskabstradition ikke medregner. Teorien sætter fokus på, hvordan verden ideelt set *bør* være og forudsætter derfor et normativt ideal. Dertil kommer, at teorien ønsker

at påvise sociale patologier, der eksisterer i samfundet og som hæmmer muligheden for et retfærdigt samfund (Jacobsen, Lippert-Rasmussen & Nedergaard, 2015, s. 273). Sagt på en anden måde er den kritiske teoris opgave at frembringe viden i socialt arbejde, der kan belyse uretfærdighed og dermed bidrage til at øge lighed og bedre livsbetingelser for undertrykte grupper i samfundet (Honneth, 2006, s. 173).

Teoretikere inden for kritisk teori lægger vægt på at anerkende individet og dets erfaringer som brugbare og gyldige. Under interviewene har vi derfor haft fokus på at indfange fagpersoners erfaringer i forhold til voldsudsatte kvinders problematikker under og efter krisecenterophold samt hvilke erfaringer de har i forhold til at samarbejde med andre fagpersoner omkring den voldsudsatte kvinde. Disse erfaringer har vi efterfølgende kunne fortolke og sammenholde med Honneths normative ideal. På denne måde har vi fået mulighed for at nærme os erfaringer fra praksis, der relaterer sig til voldsudsatte kvinders livsverden og samtidig identificere, hvorvidt betingelserne for at opnå anerkendelse er muligt.

Axel Honneth

Honneths socialfilosofiske fortolkning af kritisk teori er den tredje generation af Frankfurterskolen, der kritiserer tidligere teoretikere for ikke at have fokus på erfaringer om moral og følelser. Honneths teori er en videreførelse af Habermas kommunikationsteori og i modsætning til andre teoretikere, er Honneth særligt optaget af begrebet om anerkendelse som ideal.

Ifølge Honneth er individet først autonom, når det har oplevet gensidig anerkendelse. Dertil kommer, at individets udvikling afhænger af muligheden for at udvikle autonomi og dermed en vellykket identitet. Hvis ikke der opnås anerkendelse, vil individet i stedet påvirkes af lidelser og identitetstab. Det er derfor en forudsætning, at samfundet opstiller et normativt ideal for, hvad der skal til for at sikre en optimal udvikling. I dette speciale er det derfor relevant at undersøge, hvordan den nuværende indsats overfor voldsudsatte kvinder *er* og hvilke ressourcer der bør stilles til rådighed for at sikre, at kvinderne modtager tilstrækkelig hjælp og støtte til at opnå autonomi og anerkendelse i samfundet.

Dertil kommer, at Honneth opstiller anerkendelsesidealet som et kritisk spejl overfor den sociale virkelighed: "Ved at holde anerkendelsesidealet op over for den sociale virkelighed som et kritisk spejl er det muligt at begrunde en kritik af de forhold i samfundet, som strider mod idealet" (Juul, 2012, s. 345). Dette kritiske spejl kan derfor medvirke til at belyse de betingelser i samfundet, som ikke stemmer overens med idealet (Juul, 2012, s. 347).

I Honneths teori opereres der med tre forskellige anerkendelsesforhold: den private, solidariske og retslige sfære. Disse forhold danner grundlag for det gode liv og er alle gensidigt afhængige af hinanden med henblik på at blive betragtet som et autonomt individ. Anerkendelsesbegrebet er ifølge Honneth tilstande om et normativt ideal, som individet bestræber sig efter. Krænkelsererfaringer er derimod tilstande, som udspringer sig på baggrund af manglende anerkendelse. Denne type af erfaringer skal forstås ud fra en række samfundsmæssige anerkendelsesbetingelser og barrierer, som medvirker til, at individet udsættes for krænkelsererfaringer. Disse krænkelser kan komme til udtryk på forskellige måder, f.eks. fratagelse af rettigheder, mishandling, nedværdigende adfærd fra andre osv. (Honneth, 2006, s. 175-179). Dertil kommer, at målet ved kritisk teori er at inspirere til forandring, når forskellige krænkelser og uligheder er blevet identificeret og belyst. Gennem teorien begrænser vi os dog fra at kunne sige noget om, hvordan der i socialt arbejde bør handles, men forsøger i stedet at bidrage med nogle af de forudsætninger, der bør stilles til rådighed i arbejdet med voldsudsatte kvinder (Juul, 2012, s. 346).

Ontologi

Ontologiske spørgsmål beskæftiger sig med antagelser om virkeligheden. I kritisk teori er det ontologiske udgangspunkt, at der findes en faktisk eksisterende virkelighed. Det er dog umuligt at erkende sandheden om den. Gennem analysen vil vi derfor dels forsøge at afdække og kritisere forskellige forhold i det sociale arbejdes praksis og dels fremhæve begrænsninger i samfundet, der har betydning for, at kvinderne kan opnå autonomi (Juul & Pedersen, 2012, s. 409).

Epistemologi

Det epistemologiske spørgsmål beskæftiger sig med antagelser om erkendelsens væsen: hvad er viden, hvad kan vi opnå viden om og hvordan bør vi anvende videnskaben til at opnå viden.

Da vi opererer ud fra et kritisk teoretisk perspektiv, er det epistemologiske udgangspunkt i dette speciale, at samfundsvidenskab har et emancipatorisk sigte (Juul & Pedersen, 2012, s. 409). Den emancipatoriske erkendelsesinteresse betegnes her som noget, der skal bidrage til retfærdighed og frigørelse af undertrykte grupper i samfundet. På baggrund af vores dataindsamling ønsker vi derfor at pege på en række tiltag, der i højere grad bør implementeres i praksis for at sikre en mere lige behandling overfor voldsudsatte kvinder, der indskrives på krisecenter.

Metode

I dette afsnit ønsker vi at redegøre for vores brug af den kvalitative metode, som vi har anvendt til at indsamle viden og data om undersøgelsesfeltet. Vi redegør ligeledes for, hvordan vi har behandlet den indsamlede data, samt vores metodiske overvejelser.

Kvalitativ metode

Den kvalitative metode er kendetegnet ved at være en tilgang, der giver mulighed for at opnå viden om forhold, der ofte er svære at belyse og måle, udelukkende ved brug af tal. Det kan være menneskers oplevelser, erfaringer og sociale liv i et indefra-perspektiv. Et kendetegn ved metoden er, at den sigter efter at skabe forståelse for det fænomen, der undersøges. Dette kræver, at forskeren går i dialog og interagerer med den virkelighed, som man forsøger at undersøge (Østergaard, Svensson & Nielsen, 2022, s. 148). Som nævnt har vi valgt at interviewe forskellige fagpersoner, der arbejder med voldsudsatte kvinder i praksis. Den sociale virkelighed kommer derfor til udtryk gennem disse fagpersoners erfaringer og viden om voldsudsatte kvinders problematikker, samt om de udfordringer og muligheder, som de oplever i overleveringen.

Den kvalitative undersøgelsesmetode spænder bredt, men nogle af de hyppigst anvendte er kvalitative forskningsinterviews, fokusgruppeinterview og deltagende observation (Østergaard et al., 2022, s. 147). Under kvalitative forskningsinterviews findes det semistrukturerede interview, som vi har valgt at anvende som undersøgelsesmetode i forbindelse med indsamlingen af data.

Semistruktureret interview

I det semistrukturerede interview tages der udgangspunkt i en interviewguide (se bilag 1, bilag 2 & bilag 3), som er udarbejdet på baggrund af specialets problemformulering. Interviewguiden er inddelt i forskellige temaer, som har været mere eller mindre styrende for interviewet. Det betyder således, at spørgsmålene er blevet stillet i tilfældig rækkefølge, afhængig af det enkelte interview.

Vi har valgt denne interviewform, da den skaber en overordnet rammesætning med interviewguiden som det styrende element. Dette er med til at sikre, at vi får indhentet den data, som vi ønsker, for at kunne belyse problemstillingen og besvare problemformuleringen. Derudover indeholder det semistrukturerede en form for åbenhed, i forhold til at forfølge nye spor undervejs i interviewet (Østergaard et al., 2022, s. 152). Det har derfor medvirket til, at informanterne også fik mulighed for at præge interviewet samt udtrykke deres subjektive erfaringer og perspektiver på problemstillingen. Dette understøtter ligeledes vores kritiske teoretiske tilgang, hvor vi har haft fokus på at anerkende informanterne og deres erfaringer som brugbare og gyldige. Denne åbenhed har derfor været vigtig under interviewet. Herudover har den bidraget til, at vi har kunne identificere andre udfordringer i det sociale arbejdes praksis, som kan hæmme muligheden for, at voldsudsatte kvinder kan opnå autonomi. Disse perspektiver havde vi ikke nødvendigvis været opmærksomme på, hvis vi i stedet havde udført et mere struktureret interview.

Det semistrukturerede interview giver ligeledes mulighed for, at der løbende kan stilles opfølgende- og situationsafklarende spørgsmål (Kongsgaard, 2017 s. 264). Dette har medvirket til, at vi i mindre grad dannede uhensigtsmæssige fortolkninger, som kunne have fået betydning for, at vores analyse blev udarbejdet på et misforstået grundlag. Endvidere har vi været opmærksomme på ikke at stille ledende spørgsmål under interviewet (Eide & Eide, 2007, s. 209). Dette, da ledende spørgsmål er kendetegnet ved at svaret er givet på forhånd. For mange ledende spørgsmål vil derfor kunne påvirke informanternes svar og dermed også specialets validitet.

Informanter

I forbindelse med vores dataindsamling har vi interviewet to koordinerende sagsbehandlere og tre koordinerende rådgivere fra tre forskellige kommuner. Disse kommunalt ansatte adskiller sig ved, at sagsbehandlerne har myndighedsrolle, hvorimod rådgiverne kun er inde over kvindens sag, hvis kvinden selv takker ja til tilbuddet. De to koordinerende sagsbehandlere vil således være tilknyttet alle kvinder med bopæl i kommunen, der indskrives på et krisecenter. Herudover har vi interviewet fire medarbejdere fra tre forskellige krisecentre i Danmark.

Som tidligere beskrevet har alle kvinder, der indskrives på et krisecenter, ret til ti gratis psykologtimer jf. SEL § 109 stk. 9. Vi fandt det derfor også nærtliggende at kontakte forskellige psykologer, der til dagligt arbejder med voldsudsatte kvinder, og som ville kunne bidrage med deres perspektiv på de udfordringer, som kvinderne oplever under og efter krisecenteropholdet. Det lykkedes os at etablere kontakt til en psykolog, der er ansat på et andet krisecenter, end dem vi i forvejen havde interviewet medarbejdere fra.

I det nedenstående skema har vi forsøgt at danne et overblik over de informanter, som vi har interviewet i forbindelse med dette speciale. I skemaet fremgår informanternes fiktive navne og deres respektive arbejdsplads i praksis, som også vil benævnes undervejs i analysen, når vi inddrager citater fra interviewene.

Interviews	Arbejdsplads	Informanternes fiktive navne
Koordinerende rådgivere	Storbyskommune	Sanne
		Sofie
	Mellemstorkommune	Mia
		Mette
	Udkantskommune	Ulla
Krisecentermedarbejdere	Krisecenter A	Anne
	Krisecenter B	Betina
		Bolette
	Krisecenter C	Christina
Psykolog	Krisecenter D	Ditte

Til selve interviewet medbragte vi en samtykkeerklæring (se bilag 4), hvor specialets formål, behandling af data og anonymitet fremgår. Denne samtykkeerklæring havde til formål at sikre, at alle informanter var velinformerede og indforståede med deres rettigheder i forbindelse med interviewet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 116-117). Alle informanter har underskrevet denne samtykkeerklæring.

Metodeovervejelser

I forbindelse med rekrutteringen af informanter til dette speciale, havde vi fokus på at finde informanter fra både større og mindre kommuner. Vi anser dette fokus som vigtigt, da vi ønskede at kunne give et nuanceret billede af, hvordan der i praksis arbejdes med voldsudsatte kvinder. Tillige fandt vi det interessant, om der kunne identificeres nogle forskelle afhængig af, om indsatsen udstedes fra en større eller mindre kommune.

Dertil kommer, at vi så vidt muligt har forsøgt at foretage en tilfældig udvælgelse af de kommuner og krisecentre, som vi har interviewet. Det skulle dermed sikre, at vores udvælgelsesproces og specialets validitet ikke blev påvirket. Vi ønskede at præsentere samarbejdet ligeligt, hvorfor vi sigtede efter få lige mange interviews med krisecentermedarbejdere, som med de koordinerende rådgivere. Dog stødte vi på en række udfordringer, da vi forgæves havde forsøgt at kontakte flere krisecentre, som enten ikke svarede på vores henvendelse eller meldte retur, at de ikke havde tid og ressourcer til at stille op til interviews på nuværende tidspunkt. Vi adspurgte derfor en af de koordinerende rådgiver, som vi over flere omgange havde været i kontakt med, om en liste over nogle krisecentre, som vi kunne forsøge at kontakte. Hun gav os en liste med ti forskellige krisecentre, hvorfor det var et større udvalg og dermed ikke hæmmede anonymiteten. Vi understregede hertil, at vi ikke måtte vide, hvem hun samarbejdede godt eller mindre godt med, da dette ikke skulle påvirke vores undersøgelse. Gennem denne liste fandt vi et krisecenter, som heldigvis havde mulighed for at stille op til interviews.

Forud for hvert interviewet fik alle informanter tilsendt interviewguiden (se bilag 1, bilag 2 og bilag 3). På denne måde havde informanterne tid til at tænke og forberede sig på spørgsmålene. En ulempe ved dette kunne dog være, at medarbejderne fra samme kommune eller krisecenter

har haft mulighed for at tale sammen om spørgsmålene forinden og på den måde have påvirket hinandens svar. Dette kan både have skabt refleksion mellem medarbejderne, men det kan også have skabt en “Gatekeeper-effekt”, hvis den ene medarbejder har påvirket den anden til at have den samme holdning (Aarhus Universitet 1, u.å).

På det ene krisecenter deltog to medarbejdere til samme interview og det var derfor ikke individuelt, som ved de andre interviews, som vi har foretaget. Dette kan både have haft en positiv og en negativ effekt. På den ene side betragtes det som positivt, idet medarbejderne har kunne skabe refleksion mellem hinanden, hvilket kan have givet os nogle mere nuancerede svar på vores spørgsmål. På den anden side kan det have medvirket til, at medarbejderne har kunne påvirke hinandens svar, således den ene har påvirket den anden til at have samme holdning eller ikke turde at ytre, hvis holdningen ikke stemte overens med den andens. Det udgør således også en risiko for, at der opstod en gatekeeper-effekt under interviewet.

Transskribering

Ved hvert interview anmodede vi informanterne om samtykke til at optage interviewet. På denne måde kunne vi efterfølgende transskribere interviewet og dermed få mulighed for at inddrage og citere informanternes egne udsagn i specialets analyse. Ved at citere informanternes udsagn ord for ord, kan det samtidig medvirke til at sikre specialets validitet (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 199-210).

Til at transskribere interviewene har vi anvendt Microsoft Words transskriberingsværktøj gennem samarbejdssappen Teams, som vi har adgang til gennem Aalborg Universitet. Herefter har vi gennemlæst og let redigeret transskriberingen, hvorfor ord som f.eks. “hm”, “øh” mv. ikke indgår. Denne redigering er foretaget af hensyn til læsevenligheden, når citater inddrages i analysen.

Analysestrategi

Efter vi havde transskriberet interviewene, foretog vi en grundig gennemlæsning, hvor vi løbende udpegede relevante udsagn for specialets problemstilling og analyse. Gennemlæsningen har derfor medvirket til, at vi kunne danne os et overblik over vores

indsamlede data. Tillige kunne vi identificere tre empiriske fund, som gik igen hos informanterne. De tre fund er henholdsvis 1) Organisering og forvaltning af den koordinerende rådgivningsindsats 2) Organiseringens betydning for rådgivningsindsatsen og 3) Overlevering mellem krisecentrene og den koordinerende rådgiver. Det er derfor disse tre empiriske fund, som vores analyse er bygget op omkring.

Valg af teori til analyse

I forbindelse med udvælgelsen af teorier, har vi arbejdet ud fra en abduktiv tilgang, idet vi har vekslet mellem at teste og udvikle teori (Jensen & Kvist, 2016, s. 42). Undervejs i processen har vi dermed bevæget os frem og tilbage mellem teori og empiri. Inden vi påbegyndte undersøgelsen, havde vi allerede en forudgående viden om det forskningsfelt, som vi ønskede at undersøge. Vi havde dermed også nogle teorier, som vi ønskede at teste i praksis og som derfor havde indflydelse på udarbejdelsen af interviewguiden (se bilag 1, bilag 2 & bilag 3). Omvendt har vi også været åbne overfor andre teorier, som vi bl.a. fik øje for gennem vores gennemlæsning og arbejde med det indsamlede datamateriale (Thaaggard, 2008, s. 180-182). Disse teorier har vi derfor efterfølgende valgt at inddrage, da de bidrager til at belyse og underbygge vores tre empiriske fund.

Kapitel 4

Empirisk ramme

I dette afsnit ønsker vi at præsentere vores valg af empiri, samt hvordan vi gennem vores litteratursøgning er nået frem til denne empiri. Som det fremgår af det forrige afsnit, har vi selv indsamlet data gennem kvalitative interview af forskellige fagpersoner i praksis. Dette afsnit er derfor i stedet centreret omkring de centrale kilder, som vi anvender foruden vores egen indsamlede data.

Litteratursøgning

Forud for og undervejs i udarbejdelsen af dette speciale, er der foretaget forskellige litteratursøgninger med henblik på at finde eksisterende viden og forskning på området. Forud

for specialets opstart var det bl.a. litteratursøgningen, der førte os til valg af emne og problemstilling. Dette ledte os ligeledes frem til vores problemformulering. Med afsæt i vores problemstilling og problemformulering var vi efterfølgende i stand til at foretage en mere specifik litteratursøgning. Her anvendte vi forskellige databaser, som vi fandt frem til gennem Aalborg Universitets Biblioteks hjemmeside.

I vores litteratursøgning har vi hovedsageligt anvendt systematisk bloksøgning som søgningsmetode, hvor de boolske operatoren AND og OR har bidraget til at specificere søgningsresultaterne. Hvor operatoren AND binder de forskellige emneord sammen, tillader operatoren OR at inddrage emneord der minder om hinanden. Disse operatoren har derfor medvirket til at give os flere søgeresultater og adgang til mere viden om feltet (Rienecker & Jørgensen, 2012, s. 149-150). Vi søgte bl.a. på: voldsudsatte kvinder AND partnervold OR voldsformer AND nære relationer OR partner OR parforhold AND krisecenter AND kommunen AND indsats OR støtte OR handleplan OR hjælp. Vi foretog tilsvarende litteratursøgning på engelsk, da vi også ønskede at indfange international forskning på området. Dertil kommer, at vi er blevet vejledt til at kigge på forskellige forskningsartikler og undersøgelser under "Voldsprogrammet", der er et større forskningsprogram om vold i nære relationer i Norge.

Centrale kilder

På baggrund af vores litteratursøgninger er vi nået frem til nogle centrale kilder, som har bidraget til at underbygge dette speciale og udgør således den empiriske ramme.

Handlingsplan mod partnervold og partnerdrab

I specialet inddrager vi Regeringens udspil til en ny handlingsplan mod partnervold og partnerdrab. Denne rapport bidrager dels til at belyse, hvordan samfundet i højere grad tager ansvar for at løse vold i nære relationer og dels præsenterer den forskellige tiltag, der skal medvirke til at forebygge partnervold og partnerdrab i Danmark. Der sættes bl.a. fokus på tiltag som tidlig opsporing, en national oplysningsindsats om vold i nære relationer samt forlængelse af Lev Uden Volds tilbud og rådgivning om vold i nære relationer (Regeringen, 2022, s. 11). De 22 tiltag, der præsenteres i rapporten, er efterfølgende blevet skåret ned til 14 tiltag, som

Regeringen sætter fokus på med handlingsplanen mod partnervold og partnerdrab for 2023-2026.

Herudover inddrager vi også tidligere handleplaner mod partnervold og partnerdrab, når vi bl.a. redegøre for udviklingen af voldsopfattelsen i et historisk perspektiv. Ved at kigge på tidligere handleplaner, har vi dermed fået indsigt i, hvordan vold i nære relationer i højere grad betragtes som et problem, som samfundet har ansvaret for at løse.

Forskellige aktører på voldsområdet

I specialet inddrager vi flere relevante aktører på områdets hjemmesider. Disse aktører er henholdsvis Lev Uden Vold, LOKK og Danner. Da alle tre er fremtrædende aktører på området, indeholder deres hjemmesider også en del viden om vold, herunder teoretiske perspektiver på vold samt forskellige undersøgelser af voldsfænomenet fra det sociale arbejdes praksis. Ved at indhente viden fra disse hjemmesider, har det dermed også underbygget vores vidensgrundlag og forståelse af vold.

Gennem Lev Uden Volds hjemmeside har vi bl.a. fået indsigt i voldens kompleksitet. Nærmere præciseret, udfoldes de syv voldsformer på deres hjemmeside, hvilket understøtter forståelsen af voldens mange ansigter, som fagpersoner skal være opmærksomme i praksis.

Endvidere anvendes forskellige rapporter fra LOKK's hjemmeside, der indeholder tal og statistikker, som bidrager til at belyse omfanget af vold mod kvinder i Danmark. Vi har bl.a. kigget på forskellige årsstatistikker, der belyser udviklingen på voldsområdet gennem de seneste år.

Ved at inddrage Danners hjemmeside som vidensgrundlag, har vi herudover fået indsigt i forskellige anbefalinger til tiltag, der har til formål at forebygge vold mod kvinder i samfundet. Dertil trækker vi bl.a. på Danners rapport "Danners bud på en fremtid uden vold mod kvinder og børn" fra 2021, der dels bidrager med forskellige statistikker over den nuværende situation på voldsområdet og dels understøtter vores samlede anbefalinger til tiltag, der kan

implementeres i praksis for at optimere overleveringen og forebygge, at kvinder bliver gengangere på krisecentrene. Disse anbefalinger til tiltag, vil blive præsenteret efter specialets analyse.

Partnervold – kommunernes praksis og indsats

Undersøgelsen “Partnervold - kommunernes praksis og indsats” er udarbejdet og udgivet af Lev Uden Vold i 2019 og har undersøgt kommunernes praksis og indsats relateret til partnervold. Undersøgelsen bygger på data, der er indsamlet via en national spørgeskemaundersøgelse, der er sendt ud til alle landets voksen- og socialafdelinger, samt børne- og familieafdelinger. Herudover er der foretaget interviews af ledere og medarbejdere i ni kommuner i Danmark (Oldrup, Kjær & Weih, 2019, s. 7).

Undersøgelsen forholder sig kritisk til kommunernes nuværende praksis, da kommunerne f.eks. sjældent har en struktureret tilgang til sager om partnervold. Den kritiske tilgang til kommunernes praksis understøtter dermed også nogle af de udfordringer, som vi gennem vores empiriske undersøgelse har identificeret. Tillige giver undersøgelsen en række anbefalinger til, hvordan kommunernes praksis og indsats i højere grad kan forbedres i praksis. Vi inddrager derfor også disse anbefalinger til at understøtte vores bud på tiltag, der bør implementeres i praksis.

Kvinder på krisecenter

Undersøgelsen “Kvinder på krisecenter” er en detaljeret undersøgelse om vold og voldens følgevirkninger over tid i et traumeperspektiv, som er udarbejdet af ph.d. studerende på SDU, Sarah Bøgelund Dokkedahl, projektleder hos Kvindehjemmet, Mette Tegtmeier Olsen og projektleder hos Danner, Maiken Kirk Andersen. Undersøgelsen bygger på allerede eksisterende viden om vold i nære relationer, samt om kvinder på krisecenter og på et studie af 150 kvinder, som er blevet fulgt under deres ophold på krisecentret og tre måneder efter (Dokkedahl et al., 2021, s. 6).

Undersøgelsen bidrager således med viden om kvinder på krisecenter. Denne viden betragtes som nødvendig for at sikre, at kvinderne får tilstrækkelig hjælp under krisecenteropholdet og i tiden efter. I specialet inddrages undersøgelsen til at belyse de udfordringer og følgevirkninger, som skal ses som en konsekvens af volden. Undersøgelsen bidrager ligeledes med forskellige tal og statistikker, der underbygger omfanget og udviklingen af kvinder på krisecentre i Danmark. Tillige underbygger undersøgelse på flere områder vores analytiske pointer og bidrager ligeledes med viden om, hvad der kan være med til at forebygge gengangere på krisecentrene.

Teoretisk ramme

I dette afsnit ønsker vi at præsentere vores teoretiske ramme for specialet. Da vi arbejder ud fra en eklektisk tilgang, vil vi ikke redegøre for teoriernes fulde indhold. I stedet sammensættes relevante elementer fra teorierne, som samlet set bidrager til en forståelse af helheden. Dette, da teorierne indeholder både styrker og svagheder, hvorfor de aldrig vil kunne stå alene, når det ønskes at give et nuanceret billede af udfordringerne og mulighederne ved overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere for voldsudsatte kvinder.

Anerkendelse & empowerment

Indledningsvis ønsker vi at redegøre for Axel Honneths anerkendelsesideal. Vi har tidligere berørt dette ideal i kapitel 3 under afsnittet “Axel Honneth”, men vi ønsker alligevel at udfolde nogle af hans begreber, som vi finder relevante for at kunne belyse specialets problemstilling. Tillige ønsker vi at redegøre for empowerment, da dette er essentielt i arbejdet med at genvinde voldsudsatte kvinders autonomi.

Anerkendelse

Som tidligere beskrevet, opererer Honneth med tre forskellige anerkendelsesforhold: den private, solidariske og retslige sfære. Honneth betragter de tre sfærer som centrale for udviklingen af det hele menneske, hvorfor mennesket har behov for anerkendelse inden for dem alle (Hansen, 2013, s. 161). Vi finder det relevant at redegøre for Honneths tre sfærer, idet der kan belyses flere eksempler på, at voldsudsatte kvinder ikke anerkendes i en eller flere af sfærerne.

Den private sfære indikerer menneskets familie- og venskabsforhold. Disse forhold er essentielle, idet de bidrager til skabelsen af den basale tillid, der ses som en forudsætning for, at mennesket kan fungere autonomt og tage del i det offentlige liv (Hansen, 2013, s. 162). Hvis mennesket ikke har nogen stærke relationer og dermed ikke anerkendes i denne sfære, får det betydning for deres evne til at knytte sig til andre mennesker og deltage som aktiv borger i samfundet. Dertil kommer, at manglende anerkendelse i den private sfære har indflydelse på menneskets selvopfattelse, der kan påvirkes i en negativ retning (Honneth, 2006, s. 176-177).

I den retlige sfære skabes menneskets selvagtelse gennem gensidig anerkendelse af legitime krav om ret og rettigheder. Denne form for anerkendelse har betydning for, at mennesket oplever at føle sig som medborger i samfundet (Hansen, 2013, s. 162-163). Tillige er der fokus på, at mennesket skal føle sig fri og lige, hvilket indikerer, at mennesket har retten til at udtrykke sine meninger og holdninger. Dog oplever nogle mennesker en følelse af ufrihed og ulighed, der kan medvirke til kamp om øget retfærdighed, som et forsøg på at opnå anerkendelse i den retlige sfære. Dette kan betragtes som positivt forstyrrende for samfundet, idet uretfærdige forhold påpeges og forsøges ændret (Hansen, 2013, s. 162-163).

Den solidariske sfære omhandler de kulturelle, politiske og arbejdsmæssige fællesskaber, der bidrager til skabelsen af menneskets selv værdsættelse. Dette, da mennesket anerkendes som en del af fællesskabet og som et unikt og særligt individ. Når andre godkender individets særegenhed, medfører det således en følelse af anerkendelse. Dette er dog betinget af, at individets særegenhed stemmer overens med den fælles værdiforståelse, der er til stede hos samfundets andre grupperinger, f.eks. i forhold til kultur, sandhedsregimer og diskurser. Anerkendelse i den solidariske sfære handler om samfundsmedlemmernes åbenhed over for andre måder at handle, tænke og leve på. Der er fokus på gensidig respekt over for andre, der kan vælge at leve deres liv på en måde, som virker fremmed for en selv. Den solidariske sfære adskiller sig fra den retlige sfære ved, at mennesket modtager en mere personlig form for anerkendelse, idet individet anerkendes på baggrund af sin særegenhed og karaktertræk (Hansen, 2013, s. 163-164).

I den ideelle verden opfyldes menneskets anerkendelsesbehov i både den private, retlige og solidariske sfære. Hvis dette ikke er tilfældet, kan det få betydning for, at menneskets selvtillid, selvagtelse og selvværdsættelse skades eller mistes. Honneth betragter denne form for tab som krænkelse. Disse krænkelse får betydning for, at mennesket kan have svært ved at opretholde et positivt selvforhold, da de ikke anerkendes af andre i tilstrækkeligt omfang. Tillige er krænkelse skadevirkninger kendetegnet ved, at de kan medvirke til at reducere eller ødelægge menneskets handlingsdygtighed. Det er dog ikke altid, at mennesket selv oplever situationen som krænkende, da dette forudsætter, at mennesket er i stand til at have et reflektivt forhold til eget liv (Hansen, 2013, s. 165-166).

Empowerment

Vi inddrager empowerment begrebet, da flere voldsudsatte kvinder nedbrydes, udvikler dårligt selvværd og dømmekraften svækkes, som resultat af at have levet i et voldeligt forhold. Empowerment er derfor essentielt i arbejdet med voldsudsatte kvinder.

Empowerment betegner processen fra afmagt til større grad af magt over eget liv og egne livsvilkår. Der er tale om processer, hvorved mennesket bliver i stand til at modvirke manglende kontrol og afmagt over deres livsbetingelser og udvikle kapacitet til at forandre både samfundet og sig selv. Inden for empowerment perspektivet betragtes velfærdsarbejde som en del af kampen for social retfærdighed mod social ulighed og diskrimination (Adams, 2003, s. 4).

Sociolog og professor, John Andersen, introducer tre varianter af empowerment: den nyliberalistiske, socialliberale variant og samfundskritiske (transformative) variant (Hansen, 2013, s. 165-166). Den nyliberalistiske variant handler om at forbedre individets evne og vilje til at kunne forfølge egne mål og dermed tage kontrol over eget liv. Ved denne variant sættes der ikke spørgsmålstegn ved samfundets ulighedsskabende mekanismer og strukturer. I stedet er der udelukkende fokus på en slags "life coaching" af individet (Andersen, u.å.).

Den socialliberale variant arbejder derimod med empowerment, ved at have fokus på at reformere de eksisterende velfærdsinstitutioner. Disse moderate reformer skal bidrage til at sikre, at borgere i højere grad oplever at blive inddraget. På lige fod med den nyliberalistiske variant, har den socialliberale variant heller ikke fokus på at ændre de samfundsstrukturer og levevilkår, der kan medvirke til at producere ulighed og social eksklusion (Andersen, 2005, s. 8-9).

Dette står i kontrast til den samfundskritiske (transformative) variant af empowerment, der netop har fokus på at ændre socioøkonomiske forhold og livsbetingelser, for underprivilegerede grupper i samfundet gennem bevidstgørelse og kollektiv handling (Hansen, 2013, s. 166). Ud fra dette perspektiv på empowerment skal sociale problemer og belastende forhold opståen i samfundet, således også forklares strukturelt.

Inden for empowerment tilgangen betragtes den individuelle og kollektive myndiggørelse og handleevne som et selvstændigt velfærdsmål. Dette forudsætter ændringer i både samfundsstrukturerne og i individers og gruppers bevidsthed. Sagt på en anden måde forstås fælles velfærd som en central forudsætning for, at der kan opnås individuelt selvværd (Andersen, u.å.).

Handlingsmæssige råderum og fagligt skøn

I dette afsnit ønsker vi at redegøre for teorier, der hver især bidrager til forståelsen af fagpersonernes handlingsmæssige råderum i arbejdet med voldudsatte kvinder i praksis. Indledningsvist redegøres der for Michael Lipskys teori om Street Level Bureaucracy, der suppleres af Evan og Harris teori om graden af det socialfaglige skøn. Herefter redegøres der for Søren Juul og Peter Høilunds teori om dømmekraftbegrebet. Fælles for disse teorier er, at de komplimenterer hinanden og bidrager til en mere fyldestgørende analyse af fagpersonernes handlingsmæssige råderum.

Street Level Bureaucracy

Ifølge Michael Lipsky er frontlinjemedarbejderen underlagt politiske og organisatoriske rammer, som præger den organisation, som frontlinjemedarbejderen arbejder indenfor. Lipsky argumentere dog for, at frontlinjemedarbejderen altid vil have et fagligt skøn (Posborg, Nørrelykke & Antczak, 2016, s. 145). Det betyder, at love, regler og generelt retningslinjer vil blive fortolket og oversat i praksis af frontlinjemedarbejderne. Således kan de altså udfolde sig forskellige, afhængig af hvordan den enkelte frontlinjemedarbejder vælger at praktisere dem. Dette skaber således også rum for, at frontlinjemedarbejderen kan tænke kreativt i forhold til sine vurderinger og afgørelser, når det f.eks. kommer til at tilrettelægge den bedst mulige indsats for borgeren. Det social faglige skøn har derfor også betydning for frontlinjemedarbejderens handlingsmæssige råderum. Dette, da skønnet har betydning for, at frontlinjemedarbejderen kan påvirke det råderum, som vedkommende er underlagt qua den organisation, som der arbejdes indenfor (Svensson, Johansson & Laanemets, 2009, s. 9-11). Det handlingsmæssige råderum indebærer både det, at frontlinjemedarbejderen har mulighed for at vælge, hvordan vedkommende handler i mødet med borgeren, men det handler på samme tid også om at have kompetencen til at vurdere, hvorfor netop det ene valg er mere meningsfuldt end andre valg (Svensson et al., 2009, s. 18).

Evan og Harris argumentere derimod for, at de organisatoriske og politiske rammer bl.a. forsøger at detailregulere retningslinjerne, hvilket medfører, at frontlinjemedarbejderens handlingsmæssige råderum begrænses. Nærmere præciseret argumenterer de derfor for, at det faglige skøn i stedet skal anskues som et kontinuum, hvor der skelnes mellem henholdsvis lav, middel og høj grad af skøn (Caswell, 2005, s. 227). Graden af skøn kan således variere, hvorfor frontlinjemedarbejderen i nogle tilfælde vil have mere indflydelse og større rum for at benytte sit faglige skøn, mens frontlinjemedarbejderen i andre tilfælde i højere grad må indordne sig de organisatoriske og politiske rammer, krav, regler og retningslinjer. Forskellige kontekstuelle betingelser kan således enten styrke eller svække frontlinjemedarbejderens muligheder for at udøve fagligt skøn i arbejdet (Caswell, 2005, s. 234).

I Lipskys teori står krydspres, som et centralt begreb. Lipsky argumenterer for, at frontlinjemedarbejderen ofte vil stå i et krydspres mellem de krav, som organisationen stiller og de ressourcer, der er til rådighed i arbejdet med borgeren. Disse krydspres får betydning for,

at frontlinjemedarbejderen kan føle sig presset på bl.a. tid og ressourcer, hvorfor frontlinjemedarbejderen begynder at udvikle afværgemekanismer, for at kunne håndtere presset i det daglige arbejde (Brodin, 2015, s. 35-36). Ifølge Lipsky kan afværgemekanismer komme forskelligt til udtryk. Det kan bl.a. indebære en fordrejning af lovgivningen, som bevidst ikke følges efter hensigten. Ligeledes kan en afværgemekanisme udtrykke sig ved, at frontlinjemedarbejderen vælger at nedprioritere de borgere, som i højere grad har svære komplekse problemer, fordi løsningen af disse borgeres problemer kan kræve mere tid og flere ressourcer. Omvendt prioriteres borgere med mindre grad af komplekse problemer, da muligheden for at opnå succes med disse borgere synes at være højere. Denne proces kalder Lipsky for “creamning” af borgere (Winter, 2007, s. 78-81).

I specialet er “frontlinjemedarbejderne” et udtryk for de koordinerende rådgivere og krisecentermedarbejderne. Vi anvender dog ikke betegnelsen “frontlinjemedarbejder” i analysen, da det ellers vil være svært at adskille de to organisationer.

Dømmekraft

I forlængelse af Lipskys teori ønsker vi at redegøre for Søren Juul og Peter Høilunds teori om dømmekraft. Vi finder teorien relevant, da den bidrager til at belyse, hvordan frontlinjemedarbejderne gør brug af deres dømmekraft i arbejdet med de voldsudsatte kvinder. Dømmekraft kan ligeledes ses i forhold til det handlingsmæssige råderum, da frontlinjemedarbejderen i større eller mindre grad kan gøre brug af sin dømmekraft, afhængig af graden af autonomi, som tillades i en given kontekst. Teorien bidrager ligeledes til en forståelse af de mange nuancer, som gør sig gældende i frontlinjemedarbejderens handlingsmæssige råderum, og som kan medvirke til, at der opstår krydspres i arbejdet med kvinderne.

Juul og Høilunds teori om dømmekraft handler om, hvordan frontlinjemedarbejder dømmer og handler i den sociale kontekst, de indgår i. De argumenterer for, at når en frontlinjemedarbejder dømmer og handler i den sociale kontekst, kan det aldrig gøres frit og forudsætningsløst, ud fra frontlinjemedarbejderens egne refleksioner og faglighed. I stedet vil frontlinjemedarbejderen altid være præget af den institutionelle kontekst og de fortællinger, der hersker i den institution,

som frontlinjemedarbejderen arbejder i (Juul, 2010, s. 351). Ifølge Juul og Høilund eksisterer der tre former for dømmekraft: Den sociale-, den personlige- og den institutionelle dømmekraft (Høilund & Juul, 2015, s. 61-63). I specialet sætter vi dog udelukkende fokus på den sociale dømmekraft og den institutionelle dømmekraft. Vi redegør derfor ikke for den personlige dømmekraft, da denne ikke inddrages i specialet.

Den institutionelle dømmekraft kan ses som et resultat af de fortællinger, der hersker i institutionen og de værdier, tænkemåder og rutiner, der findes i organisationen, og som påvirker frontlinjemedarbejderens arbejde. Juul og Høilund argumenter for, at den institutionelle dømmekraft udgør en bevidsthedskontrollende og strukturel magt, som gør det vanskeligt for frontlinjemedarbejderen at møde borgeren på en solidarisk og anerkendende måde (Juul, 2010, s. 354).

Den sociale dømmekraft kommer i spil, når frontlinjemedarbejderen møder borgeren. Juul og Høilund argumenter for, at den sociale dømmekraft opstår i et spændingsfelt mellem den institutionelle dømmekraft og socialarbejderens viden, indsigt og det, som de kalder fortrolighedskundskaben. Fortrolighedskundskaben er netop en betegnelse for, hvad der opstår i mødet med borgen (Juul, 2010, s. 354). Juul og Høilund beskriver fortrolighedskundskaben som menneskets evne til at sætte sig i dens andens sted og udføre det sociale arbejde på baggrund af, hvad der er det bedste for den enkelte borger (Høilund & Juul, 2015, s. 64). I dette spændingsfelt kan der opstå krydspres i forhold til, om det er den institutionelle dømmekraft eller fortrolighedskundskaben der vægtes højest, når det sociale arbejde udføres. Sagt på en anden måde har den sociale dømmekraft svært ved at hamle op med den institutionelle dømmekraft, der er forankret i et omgængeligt mål og udmøntet i institutionelle rutiner, som har mere fokus på effektivitet og på dokumentation af sagsbehandling, end på at der handles ud fra situationsforståelse og fortroligheden med borgeren (Juul, 2010, s. 377-378).

Voldsfaglighed

I dette afsnit ønsker vi at redegøre for Eva Lundgrens teori om voldsspiralen, samt Allan Wades teori om modstandsperspektivet. Begge teorier bidrager til forståelsen vold, voldens konsekvenser, samt hvordan der kan arbejdes med voldsbearbejdelsen i praksis. Vi betragter et

kendskab til disse teorier som vigtige for, at voldsfagligheden sikres i arbejdet med kvinderne. Til understregelse af dette, er Lundgrens teori også repræsenteret på både Danner og LOKK's hjemmesider, hvor de introducerer til teoretisk viden om vold. Wades perspektiv går ligeledes igen som en metode, der anvendes på krisecentrene. Tillige inddrages modstandsperspektivet i flere relevante undersøgelser til at forklare, hvordan der i praksis kan arbejdes med voldsbearbejdelsen og empowermentprocesserne hos kvinderne.

Når vi anvender betegnelsen "voldsfaglighed" gennem analysen, referer vi således til et kendskab til disse teorier. Desuden referer vi til definitionen af vold i nære relationer og de syv voldsformer, som vi tidligere har redegjort for, og som ligeledes er med til at betone kompleksiteten ved voldsfænomenet.

Voldsspiralen

Professor i sociologi, Eva Lundgrens, teori om voldsspiralen giver en forståelse af, hvordan volden typisk eskalere i en negativ spiral. Tillige bidrager teorien til at belyse, hvorfor det kan være svært for den voldsudsatte kvinde at forlade voldsudøveren, idet volden gradvist bliver normaliseret og kvinden langsomt mister troen på egen dømmekraft.

Voldsspiralen er en model, der forklarer, hvordan psykisk vold bl.a. påvirker den voldsudsatte over tid, og hvordan volden kan blive normaliseret og bagatelliseret af både udøveren og den voldsudsatte, da den langsomt bliver en del af deres hverdag. Lundgren kalder den psykiske nedbrydning af voldsudsatte for voldens normaliseringsproces (Jensen & Nielsen, 2015, s. 46).

Ifølge Lundgren udvikler voldsudsatte kvinde udvikler en række tilpasningsstrategier, når de udsættes for vold og kontrol fra voldsudøver. Disse tilpasningsstrategier er henholdsvis: fortrængning eller bagatellisering af volden, forskydning af opfattelsen af mandens adfærd fra voldelig til normal og isolation fra omverdenen (Jensen & Nielsen, 2015 s. 9). Ifølge Lundgren kan mandens skift mellem ømhed og vold og kvindens tilpasningsstrategier resulterer i, at kvinden langsomt mister sin dømmekraft og udvikler lavere selvværd. Dertil kommer også, at hendes følelsesmæssige afhængighed af manden forstærkes, samtidig med at hun mister tiltroen til egen dømmekraft (Jensen & Nielsen, 2015, s. 52). Lundgren argumenterer for, at

kvinden gradvist internalisere mandens motiver for volden, og dermed også hans krav til hende. Når normaliseringen er kommet så langt, at der er tale om internalisering, handler det ifølge Lundgren ikke længere om udøvelse af strategier. På dette stadie er kvinden mere offer end aktør, hvilket vil sige, at hun ikke længere kan overskue at handle. Kvinden bliver derfor i forholdet og er afhængig af hjælp udefra, for at bryde med det voldelige forhold (Jensen & Nielsen, 2015, s. 52-53).

Modstandsperspektivet

Et af de fremtrædende perspektiver, der kan bidrage til arbejdet med at mindske voldsudsatte kvinders skyldfølelse, er den canadiske familieterapeut og Ph.d. i psykologi, Allan Wades, teori om modstandsperspektivet. I forbindelse med et besøg hos Dansk Kvindesamfunds Krisecentre frembringer Wade et af hans vigtigste budskaber som er, at voldsofferet aldrig har en del af skylden. Han udtaler følgende:

Mange kvinder føler ofte, at de bare lod det ske. Når man ikke fokuserer på offerets modstand, så bliver det ofte opfattet, som om offeret har et medansvar. Og så kan man se offeret som en katalysator for sin egen ulykke i en 'dynamik', som begge parter har del i.

Men det er forkert. Mænd ved godt, at de overskrider kvindens grænser. For når man begynder at spørge ind til forløbet op til voldshandlingen, så viser det sig altid, at der er mange små delhandlinger, hvor kvinden har sat grænser og gjort modstand. Men voldsudøveren respekterer ikke grænser og har alligevel fortsat (Alfthan, 2017).

I Wades modstandsperspektiv argumenteres der for, at alle personer der udsættes for vold, yder en vis modstand. Modsat Lundgrens teori, der taler om kvinderne over tid bliver ofre og til sidst ikke kan overskue at handle, peger Wade derimod på, at kvinderne altid handler ved at yde en vis form for modstand overfor voldsudøveren. Dertil understreger Wade, at modstand skal ses i mange former og det derfor er forkert udelukkende at forstå modstand som et fysisk forsvar. Modstand skal derimod forstås som enhver form for adfærdsmæssig eller psykisk handling, hvor personen forsøger at forhindre, forebygge, bekæmpe, standse eller modsætte sig enhver form for vold eller undertrykkelse (Wade, 1997, s. 25). Når der arbejdes med voldsudsatte kvinder, er det derfor vigtigt at hjælpe kvinden med at identificere, hvordan denne

modstand er kommet til udtryk, f.eks. om hun lukkede øjnene eller ikke responderede på det, som hun blev spurgt om af voldsudøveren. Tillige er det et vigtigt redskab at arbejde med kvindernes egen opfattelse af deres respons, så de på den måde får bearbejdet oplevelsen og følelsen af, at de ikke handlede. Det skal ligeledes bidrage til at nedtone den skyldfølelse, som flere voldsudsatte kvinder bærer rundt på (Wade, 1997, s. 25-26).

Vi inddrager Wades teori om modstand, da den giver en forståelse af, hvordan der i praksis kan arbejdes med at mindske følelsen af skyld og skam hos voldsudsatte kvinder. Tillige giver teorien et indblik i, hvordan voldsudsatte kvinder bør mødes af fagpersoner i praksisfeltet. Særligt er det vigtigt, at fagpersoner, myndigheder og pårørende, der er i kontakt med den voldsudsatte, i højere grad har en nuanceret forståelse af forskellige former for modstand, som Wades teori præsenterer. Dette er vigtigt for, at kvinderne ikke mødes med en undren og fordomme over ikke at have handlet, da det ellers kan medvirke til at fastholde eller øge følelsen af skyld og skam hos kvinden (Dokkedahl et al., 2021, s. 66).

Response Based Practice

På baggrund af Wades mangeårige praktiske arbejde i Canada, har han udviklet behandlingsmetoden for volds ofre "Response Based Practice", som netop sætter fokus på, hvordan fagpersoner i praksis skal tale med ofre for vold og overgreb. Metoden bygger på princippet om, at alle mennesker er i besiddelse af en handlekraft. Ambitionen er derfor at flytte dem fra at forstå sig selv som et hjælpeløst offer til et aktivt handlende subjekt. Dette gøres ved at fokusere på den voldsudsattes handlinger (Alfthan, 2017).

Når metoden anvendes i praksis med voldsudsatte, er opgaven derfor at fremhæve den usynlige modstand. For at dette kan lykkedes, er det ifølge Wade vigtigt, at fagpersonen har fokus på at stille de rigtige spørgsmål. Wade forklarer bl.a., hvordan han i mødet med voldsudsatte beder personen om at beskrive, hvordan de reagerede på volden, fremfor hvordan de er påvirket af volden. På den måde fremhæves beskrivelser af psykiske og adfærdsmæssige reaktioner på mikroniveauet (Wade, 1997, s. 26-27). Disse beskrivelser er nyttige, da de kan medvirke til at igangsætte en proces hos den voldsudsatte, som langsomt vil få øje på, at hun har handlet som et aktivt subjekt og dermed gjort modstand.

Teorierne samspil i specialet

Afslutningsvis ønsker vi at redegøre for, hvordan de ovenfor anførte teorier supplerer hinanden, hvilket også vil afspejle den måde, hvorpå vi anvender dem i analysen.

Vi anvender Lundgrens teori til at belyse voldens konsekvenser for kvinden, der f.eks. udtrykker sig ved, at hendes dømmekraft og selvtillid er svækket. Det har dermed også betydning for, at kvinderne betragtes som psykisk nedbrudte og dermed i højere grad er ofre fremfor aktører i eget liv. Lundgrens teori bidrager således til forståelsen af vold og dens konsekvenser, men bidrager derimod ikke med viden om, hvordan der skal arbejdes med at bearbejde volden. Det er derfor nærtliggende at inddrage teorier om anerkendelse og empowerment, da disse teorier dels bidrager til at belyse, hvordan der skal arbejdes med at styrke kvindens handlekraft og autonomi og dels, hvordan der skal arbejdes med kvindens bevidstgørelse omkring de krænkelser, som volden medfører. Sagt på en anden måde bidrager teorierne til at forklare, hvordan der skal arbejdes med at sikre anerkendelse i de tre sfærer, så kvinden ikke udsættes for krænkelser, da dette også hæmmer muligheden for, at kvinden kan udvikle autonomi. Teorierne om anerkendelse og empowerment supplerer dermed hinanden ved, at empowerment er med til at sikre muligheden for, at kvinden opnår anerkendelse i sfærene og ikke udsættes for krænkelser.

Empowerment arbejdet konkretiseres af Wades modstandsperspektiv og metode, idet der sættes fokus på, hvordan kvinderne har handlet overfor voldsudøveren og dermed gjort en form for modstand. Metoden bidrager dermed til, at kvinderne opnår et mere refleksivt forhold til dem selv og deres handlinger, hvilket på sigt bidrager til at flytte dem fra at forstå sig selv som et hjælpeløst offer til et aktivt handledende subjekt. Gennem metoden bevidstgøres kvinderne om deres modstandshandlinger, hvilket betragtes som en vigtig faktor i arbejdet mod at genvinde autonomi i eget liv, som er essensen ved empowerment.

I specialet anvender vi både Lipskys teori om fagligt skøn og Juul og Høilunds teori om dømmekraft i specialet. Disse teorier overlapper delvist hinanden, men vi adskiller dem ved at anvende dømmekraftbegrebet til at kontekstualisere det faglige skøn. Det skyldes, at det faglige skøn ikke i samme omfang er relateret til særlige kontekster eller sammenhænge, hvorfor vi

finder det relevant at koble de to begreber. Ved at inddrage begge teorier, skal det dermed bidrage til en mere nuanceret forståelse af fagpersonernes skøn og dømmekraft i arbejdet med kvinderne.

Kapitel 5

Analyse

I denne analyse sætter vi fokus på indsatsen omkring voldsudsatte kvinder, som den fungerer i sin nuværende form. Nærmere præciseret ønsker vi at belyse nogle af de udfordringer og muligheder, der forekommer i overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere fra kommunalt regi. Analysen vil være empiristyret og derfor tage afsæt i vores empiriske undersøgelse, som vi har udarbejdet i forbindelse med dette speciale.

Som tidligere beskrevet, har vi igennem vores empiriske undersøgelse identificeret tre fund, som vores analyse er bygget op omkring. Det første fund er, hvordan SEL § 109 stk. 7 forvaltes forskelligt, afhængig af den enkelte kommunes organisering. Det fører os derfor videre til vores andet empiriske fund, idet organiseringen også får betydning for, at det sommetider er sagsbehandlere uden tilstrækkelig voldsfaglig viden og erfaring, der varetager den koordinerende rådgivningsindsats. Det tredje empiriske fund omhandler selve overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere i kommunalt regi. Denne overlevering spiller en central rolle for kvindens videre forløb og er ligeledes afgørende for den relation, der etableres mellem kvinden og den koordinerende rådgiver.

Organisering og forvaltning af den koordinerende rådgivningsindsats

I Danmark gør det sig gældende, at kvinder kan lade sig indskrive på et krisecenter i hele landet, uagtet hvilken kommune hun er tilknyttet. Det vil dog altid være kvindens hjemkommune eller oprindelige opholdskommune, som er forpligtet til at betale for krisecenteropholdet og til at stille en koordinerende rådgiver til rådighed, når kvinden indskrives på et krisecenter jf. SEL § 109 stk. 7. Dette har derfor også betydning for, at krisecentrene samarbejder med forskellige kommuner i hele landet og omvendt.

I SEL § 109 stk. 7 fremgår det, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde indledende og koordinerende støtte og vejledning til kvinder på krisecentre. Denne indledende rådgivning skal iværksættes så tidligt som muligt, efter orientering om indskrivning på krisecentret. Ydermere står der, at rådgivningen skal iværksættes senest, når forberedelsen til udflytning fra krisecentret påbegyndes og gives indtil kvinden og eventuelle børn er etableret i egen bolig. Den koordinerende rådgivning har til formål at støtte kvinden i områder som f.eks. økonomi, arbejdsmarked, bolig, skole, sundhedsvæsen mv.

Der er dog stor forskel på, hvordan SEL § 109 stk. 7 forvaltes og organiseres fra kommune til kommune. Disse forskelle har vi også kunne identificere i de tre kommuner, som vi har interviewet i forbindelse med indsamling af data til dette speciale. I storbykommunen er det eksempelvis organiseret således, at de har et specialiseret team af koordinerende rådgivere, der udelukkende varetager SEL § 109 stk. 7 opgaver. Udkantskommunen og den mellemstore kommune adskiller sig derimod ved, at de koordinerende rådgivere også har andre arbejdsopgaver ud over at tilbyde koordinerende rådgivningsstøtte til kvinder, der indskrives på krisecenter. De tre kommuner adskiller sig ligeledes ved, at de koordinerende rådgivere fra den mellemstore kommune har myndighed, modsat rådgiverne fra storbykommunen og udkantskommunen. Til trods for at de koordinerende rådgivere i den mellemstore kommune har myndighed, er det dog ikke dem som træffer afgørelse om indskrivning eller udskrivning fra krisecentret, da denne beslutningskompetence ligger hos krisecentrene. Som myndighed har de ansvaret for at udarbejde en handleplan i samspil med kvinden og krisecentret, som de løbende dokumentere og fører tilsyn med, således det sikres, at målene opfyldes og justeres løbende efter behov under krisecenteropholdet.

Herudover adskiller kommunerne sig ved, at de koordinerende rådgivere tilknyttes kvinden på forskellige tidspunkter i forløbet. I den mellemstore kommune tilknyttes rådgiveren hurtigst muligt, hvor der afholdes et handleplansmøde, som der følges op på hver tredje måned. I storbykommunen og udkantskommunen tilknyttes de koordinerende rådgivere derimod først sent i forløbet, når kvinden har fundet en bolig og udslusningsfasen fra krisecentret er påbegyndt. Storbykommunen har dog indgået et samarbejde med nogle bestemte krisecentre, som de prioriterer at komme på uformelle besøg hos en gang om måneden. De koordinerende rådgivere i storbykommunen får derfor mulighed for at møde kvinderne over flere omgange,

inden de endelig tilknyttedes som koordinerende rådgiver for den enkelte kvinde i udslusningsfasen.

Alle tre kommuner tilbyder kvinderne at modtage rådgivning og støtte seks måneder efter fraflytning fra krisecentret. Dette tilbud er frivilligt og kvinden har derfor mulighed for at takke nej, hvis hun ikke ønsker denne rådgivningsindsats. Her adskiller den mellemstore kommune sig dog alligevel fra de andre kommuner ved, at det er Housing-First teamet der varetager indsatsen overfor kvinden, efter hun er fraflyttet krisecentret. De koordinerende rådgivere visiterer derfor kvinden til et andet team i kommunen, hvis kvinden har valgt at takke ja til indsatsen. Der forekommer derfor et skift fra den fagperson, som de indledningsvis får tilknyttet, når de indskrives på krisecentret til en anden fagperson, hvis de ønsker at fortsætte med at modtage støtte og rådgivning, efter de er fraflyttet krisecentret.

Det ovenstående belyser således, hvordan kommunernes organisering har betydning for, hvordan den koordinerende rådgivningsindsats jf. SEL § 109 stk. 7 forvaltes forskelligt i praksis. Gennem interviewene med krisecentrene har vi ligeledes identificeret andre måder at organisere og forvalte indsatsen på. Det vidner derfor om, hvordan lovgivningen tillader høj grad af fagligt skøn, idet den fortolkes og forvaltes forskelligt fra kommune til kommune. Det medvirker dog også til, at der forekommer en ulighed blandt voldsudsatte kvinder, da hjælpen udformer sig forskelligt. Hjælpen er dermed ikke ens for alle, da der ikke forekommer nogle klare retningslinjer for, hvad kvinderne skal tilbydes efter endt krisecenterophold. Det skaber dermed også nogle udfordringer i overleveringen, som vi ønsker at belyse nærmere i det kommende afsnit.

Ulighed i hjælp og indsatser

I forlængelse af det ovenstående, oplever flere af landets krisecentre ligeledes, at graden af støtte og tilbuddet om indsatser til voldsudsatte kvinder forekommer forskelligt, afhængig af den kommune, som kvinden er bosat i. Denne udfordring genkender Sara Bøgelund Dokkedahl, der er adjunkt i psykotraumatologi og har udarbejdet sin ph.d.-afhandling om kvinder på krisecenter, også fra praksis. Ifølge Dokkedahl er den største udfordring på nuværende tidspunkt, at der ikke findes nogle klare retningslinjer for kvindernes forløb efter endt

krisecenterophold. Det medvirker derfor til, at der netop forekommer en stor ulighed i, hvem der modtager hjælp og hvilken hjælp der tilbydes, afhængig af hvor kvinden er bosat i landet (Fick, 2023). Det er derfor med til at underbygge, hvordan lovgivningen i høj grad er op til fortolkning, hvorfor kommunernes organisering får stor betydning i forhold til, hvordan den koordinerende rådgivningsindsats jf. SEL § 109 stk. 7 forvaltes i praksis og dermed den hjælp, som kvinderne får tilbudt efter krisecenteropholdet.

Denne problematik italesættes også hos flere af vores informanter, der arbejder på forskellige krisecentre i Danmark. I interviewet med Anne, der har arbejdet på et krisecenter i 10 år, spørger vi ind til de muligheder og udfordringer, som hun oplever i samarbejdet med de forskellige kommuner. Her påpeger Anne netop variationen i det, som kvinderne får tilbudt, når de fraflytter krisecentret: “Der er alt for stor forskel i, hvad kvinderne får tilbudt og altså der er alt for stor variation. Det er også svært at forberede kvinderne på det” (Interview med Anne, 2023, s. 11). Det understreger derfor, hvor forskelligt det er fra kvinde til kvinde, hvilken hjælp hun modtager efter endt krisecenterophold. Dette sker til trods for, at alle kvinder der indskrives på et krisecenter, har ret til koordinerende rådgivning og støtte fra kommunen jf. SEL § 109 stk. 7. Ifølge lovgivningen har alle kvinderne således den samme ret til hjælp. Dette er dog ikke ensbetydende med, at kvinderne har samme muligheder, idet kommunerne organiserer indsatsen forskelligt og har forskellige ressourcer afsat til området. Dertil kommer, at det ikke er alle kommuner, der har kendskab til, at de skal tilbyde koordinerende rådgivning til kvinder på krisecenter. Betina, der også arbejder på et krisecenter, forklarer i interviewet, hvordan hun netop oplever denne manglende viden om indsatsen hos nogle kommuner:

(...) Men jeg oplever altså også stadigvæk, at der er nogle kommuner, der næsten siger: Af hvad for noget? Hvad er det I beder om? (...) Jeg havde selv et eksempel her for 2-3 år siden med en kvinde, der flyttede til [anonymiseret] kommune og vi bad om en koordinerende rådgiver og der var de sådan helt: Hvad? Jeg endte med at sende lovgrundlaget til dem for at sige, at det er det her jeg snakker om. (Interview med Betina, 2023, s. 8-9)

Det vidner således om, hvordan nogle kommuner ikke har kendskab til kvindernes rettigheder i forhold til at få tilknyttet en koordinerende rådgiver. Det kan bl.a. skyldes, at kommunen

sjældent oplever at have borgere i denne målgruppe. De har med andre ord begrænset viden om, hvilken rolle de i kommunalt regi er forpligtet til at varetage, under og efter kvinden er fraflyttet krisecentret. Vi forholder os derfor kritiske til, at kvindernes ret til at modtage koordinerende rådgivning og støtte efter krisecenteropholdet ikke forekommer lige for alle, idet kommunerne bl.a. har forskellige ressourcer samt erfaringer med at varetage denne opgave. I disse tilfælde bidrager Honneths teori til at belyse, hvordan kvinderne ikke anerkendes i den retlige sfære. Særligt henvises der til manglende anerkendelse fra de kommuner, som ikke har kendskab til deres pligt til at tilbyde den koordinerende rådgivning til kvinden. Vi betragter dette som udfordrende, da anerkendelse i den retlige sfære kan være afgørende for, om kvinden formår at føle sig ligeligt behandlet, samt opfatter sig selv som medborger i samfundet. Disse forhold skal derfor i højere grad ændres, således det sikres, at alle voldsudsatte kvinder anerkendes i deres rettigheder i forbindelse med krisecenteropholdet og i tiden efter. Det skal tilmed også sikre, at hjælpen forekommer mere ensartet og lige for alle kvinder.

De netværksskabende tilbud i civilsamfundet tilbud

I det ovenstående sætter vi fokus på § SEL § 109 stk. 7, som er den rådgivnings- og støtteforanstaltning, som alle kvinder der indskrives på et krisecenter, har ret til ifølge lovgivningen. Der er dog også vigtigt at sætte fokus på de voldsfaglige tilbud, der eksisterer i civilsamfundet, da disse tilbud ifølge vores informanter udgør en stor del af den koordinerende rådgivningsindsats. Tillige gør det sig gældende, at disse tilbud er for alle kvinder, der udsættes for vold, uagtet om de har taget ophold på et krisecenter eller ej.

Som tidligere beskrevet, betragtes civilsamfundet og dets tilbud som en vigtig samarbejdspartner, når det handler om at bekæmpe vold som et socialt problem i samfundet. Det understreges bl.a. af Regeringens prioritering af at afsætte ressourcer i form af tilskud til organisationer som f.eks. Lev Uden Vold samt Danner og Projekt Q-Værks ambulante tilbud til voldsudsatte kvinder, i forbindelse med den nye handleplan mod partnervold og partnerdrab for 2023-2026. I den koordinerende rådgivningsindsats er det således vigtigt, at de koordinerende rådgivere har kendskab til tilbuddene, således de kan bygge bro til og rådgive kvinderne herom. Særligt peger de koordinerende rådgivere fra storbykommunen på tilbuddene som vigtige for deres arbejde, og at de som oftest kun benytter disse tilbud i arbejdet med kvinden:

De ting, som vi tilbyder, det er gratis tilbud. Og hvor det er virkelig godt, fordi vi vil jo også gerne videreformidle noget af det, som er rigtig godt (...) Jeg ved ikke hvad der findes af ting, der koster penge, hvis man skal ind omkring noget for voldsramte. (Interview med Sofie, 2023, s. 11)

Det understreger derfor, hvordan tilbuddene har en bærende rolle i det koordinerende rådgivningsarbejde. Sofie har ligeledes begrænset med viden om tilbud, som koster penge og dermed kræver en bevilling. Det understreger derfor også, hvordan civilsamfundets tilbud skal ses som vigtige aktører i arbejdet med voldsudsatte kvinder. Herudover forklarer Sanne, der også arbejder i storbykommunen, hvordan teamet også investere meget tid i at undersøge, hvilke tilbud der er gode: "Kvaliteten af tilbud er det vigtige. Det er ikke nok, at et tilbud bare er et tilbud. Der skal virkelig være kvalitet og faglighed i de her tilbud" (Interview med Sanne, 2023, s. 14). Med andre ord forventes det, at tilbuddene indeholder høj grad af voldsfaglig viden og kvalitet, således tilbuddene har kompetence til at forstå og støtte kvinden i hendes nye tilværelse.

Et gennemgående tema og fokus hos flere af tilbuddene er at styrke voldsudsatte kvinders netværk. Ifølge Sanne er dette vigtigt, da flere af kvinderne flytter ud i en stor grad af ensomhed efter krisecentret, fordi de tidligere har sagt farvel til familie og netværk (Interview med Sanne, 2023, s. 15). Til understregelse af dette, forklarer Susanne Nour Magnusson, der er tidligere direktør i Askovfonden Dialog Mod Vold og Niels Christian Barkholt, der er formand for LOKK, hvordan flere kvinder er blevet isoleret fra venner og familie og derfor gradvist har mistet kontakten til deres netværk, da de befandt sig i den voldelige relation. Magnusson og Barkholt argumenterer således for, at det ikke er tilstrækkeligt blot at tilbyde psykologbehandling til kvinder, hvis det skal lykkedes at bryde med volden, da denne behandling ikke kan stå alene. I stedet skal der også være et øget fokus på indsatser, der støtter kvinden i at etablere et netværk (Magnusson & Barkholt, 2019). De netværksskabende tilbud må derfor anses for at kunne medvirke til at forebygge ensomheden hos flere voldsudsatte kvinder. Dette understøtter Honneths teori ligeledes, da netværket i form af nye venskaber, som kvinden kan opnå gennem tilbuddene, også har betydning for, at hun anerkendes i den private sfære.

I forlængelse heraf, er ensomhed også et af de gennemgående temaer, som psykologen Ditte ofte møder hos kvinderne, når hun afholder samtaler med dem, efter de er fraflyttet krisecentret:

Det er ikke så sjældent, at jeg oplever, at de så kommer tilbage efter nogle uger og så ramler det hele fuldstændig. Og de kan slet ikke overskue det og de er ensomme, virkelig ensomme og de har angst (...) Det oplever jeg altså tit, at så føler de lige pludselig, at de står og er Palle alene i verden. (Interview med Ditte, 2023, s. 10)

Særligt pointerer Ditte, hvordan overgangen fra at have modtaget massiv støtte og være omringet af både personale og andre kvinder på krisecentret 24 timer i døgnet til at være placeret i egen bolig, kan opleves meget brat og være med til at forstærke denne følelse af ensomhed hos kvinderne. Derfor har Sanne også en pointe, når hun forklarer, hvordan der allerede bør arbejdes med kvindernes netværk på krisecentret, da det kan være svært at forebygge, når kvinderne allerede er “ude og alene” (Interview med Sanne, 2023, s. 15). Det vidner derfor om, hvor vigtigt det er, både på krisecentrene og hos de koordinerende rådgivere, at der samarbejdes om at etablere et netværk for kvinden, inden hun fraflytter krisecentret, og at arbejdet videreføres, når støtten overgår udelukkende til de koordinerende rådgivere. Særligt er det vigtigt hos de kvinder, der ikke længere er i kontakt med deres familie og netværk, da disse kvinder derfor ikke har nogen stærke relationer og dermed anerkendes de ikke i den private sfære. Hvis der ikke arbejdes med at styrke kvindens netværk, kan det derfor i stedet få konsekvenser for, at hun vender tilbage til voldsudøveren. Det medvirker derfor til, at kvinden fortsat ikke anerkendes i den private sfære, hvilket også påvirker hendes selvopfattelse i en negativ retning. Det kan derfor ses som et udtryk for krænkelse. Ifølge Stine Louise Eising von Christerson, som er direktør for det privatejede omsorgsselskab “Forenede Care A/S”, der ejer tre krisecentre i Danmark, kan det bl.a. skyldes, at voldsudøver er kvindens eneste tætte kontakt (Christerson, 2021). . Det understreger dermed igen vigtigheden af, at der arbejdes med at styrke kvindens netværk udenom voldsudøveren, da det også medvirker til at forebygges, at kvinden bliver genganger på krisecentret.

Endvidere er civilsamfundets tilbud vigtige for, at der skabes et netværk udenfor krisecentret og de kommunale rammer. Både krisecentrene og den koordinerende rådgivningsindsats er

midlertidige tilbud, hvorfor Sanne benævner det som “falske relationer” i kvindens liv (Interview med Sanne, 2023, s. 16). Der skal derfor i samarbejde med krisecentret arbejdes på at etablere et netværk udenom, som kan støtte kvinden, når tilbuddene ophører. Det betragtes derfor som essentielt for, at der skabes en god overlevering, og at kvinden i højere grad opnår et liv uden vold efter krisecentret.

Opsamling

I de foregående afsnit har vi belyst, hvordan kommunernes forskellige organiseringer har betydning for, hvordan SEL § 109 stk. 7 forvaltes, og hvordan det bidrager til at skabe en ulighed i den hjælp, som kvinderne på krisecentrene modtager. Det kommer derfor også til at afspejle overleveringen mellem krisecentrene til de koordinerende rådgivere, idet hjælpen ikke er ens for alle, hvorfor det kan være svært for krisecentrene at forberede kvinden på det videre forløb. Tillige har vi belyst, hvordan civilsamfundets tilbud har en bærende rolle i det koordinerende rådgivningsarbejde. Særligt de netværksskabende tilbud er relevante hos flere af kvinderne, som står uden netværk efter de har levet i længerevarende voldeligt forhold. Hvis de koordinerende rådgivere formår at bygge bro til tilbuddene, kan det derfor også fremme den gode overlevering og mindske risikoen for, at kvinderne bliver gengangere på krisecentrene.

Organiseringens betydning for, hvem der varetager rådgivningsindsatsen

De forskellige måder som indsatsen er organiseret på, har også betydning for, at nogle kvinder får tilbudt en koordinerende rådgiver, der ikke har voldsfaglig viden eller erfaring med indsatsen. Det kan f.eks. være en børne- og familiesagsbehandler, der er tilknyttet kvinden i forvejen, hvis hun har børn medindskrevet på krisecentret. Tillige opleves det, at nogle kommuner erstatter den koordinerende rådgivning med en anden støtteforanstaltning som f.eks. en støttekontaktperson. Ifølge flere af informanterne er dette udfordrende, da disse støttekontaktpersoner ikke nødvendigvis har voldsfaglig viden og dermed kompetence til at forstå de dynamikker og processer, der ofte er forbundet med at have levet i en voldelig relation. Det skaber derfor nogle udfordringer for overleveringen mellem krisecentermedarbejderne og de koordinerende rådgivere, som vi i de kommende afsnit ønsker at belyse nærmere.

Når sagsbehandlere uden voldsfaglig viden bliver koordinerende rådgiver

Som tidligere beskrevet har nogle kommuner organiseret sig således, at de har specialiserede teams til at varetage den koordinerende rådgivning overfor kvinder, der indskrives på krisecenter. I disse kommuner varetager medarbejderne udelukkende den koordinerende rådgivning overfor de voldsudsatte kvinder. I andre kommuner forekommer det derimod mere tilfældigt, hvem der varetager den koordinerende rådgivning overfor kvinden. Som tidligere beskrevet, kan det bl.a. skyldes, at antallet af kvinder der indskrives på et krisecenter, er mere begrænset i den pågældende kommune. Dertil kommer, at Sofie forklarer disse forskelle i kommunernes praksis på følgende måde:

(...) De store kommuner har typisk kun den funktion som koordinerende rådgiver. De bitte små eller mindre kommuner, de har tit en sagsbehandler, som sidder i kommunen i forvejen og så pludselig får sådan en enkelt opgave eller kvinde måske en gang om året eller hvert andet år eller sjældent, så det er klart, det giver nogle andre muligheder og en anden faglig forståelse omkring vold. (Interview med Sofie, 2023, s. 1)

Sofie påpeger således, hvordan der kan identificeres forskelle i medarbejdernes muligheder og voldsfaglige viden, afhængig af om de arbejder i en større eller mindre kommune. Det belyser dermed også, hvordan de koordinerende rådgivere har forskelligt handlingsmæssigt råderum i arbejdet med kvinderne. Det udtrykker sig ved, at de større kommuner ofte har flere ressourcer afsat til det koordinerende rådgivningsarbejde og en anden voldsfaglig viden qua de f.eks. kan have specialeret team til opgaven. Det er således faktorer, der må anses at åbne op for nogle andre muligheder i arbejdet med kvinden, da de bl.a. ikke varetager andre arbejdsopgaver ved siden af den koordinerende funktion og fordi de kan sparre med hinanden i teamet. Det kan dermed også være med til at sikre, at der skabes kvalitetssikrede beslutninger i arbejdet med kvinderne. I de mindre kommuner kan ressourcerne i stedet synes at være mere begrænset. Dertil kommer, at medarbejderne ikke nødvendigvis har samme voldsfaglig viden, idet de f.eks. sjældent kan opleve at have kvinder i kommunen, som indskrives på et krisecenter.

Det kan derfor også få nogle af de mindre kommuner til at iværksætte en anden støtteforanstaltning i stedet for SEL § 109 stk. 7 overfor kvinderne. Som nævnt i det

indledende, kan det være en støttekontaktperson jf. SEL § 85. Til understregelse af dette, udarbejdede Lev Uden Vold en undersøgelse i 2019 af kommunernes praksis og indsats overfor partnervold, hvori det netop fremgår, hvordan flere kommuner ofte bevilger en støtte- og kontaktperson til kvinden, når hun fraflytter krisecentret, som skal varetage den koordinerende rådgivning (Oldrup et al., 2019, s. 85, 91). Det kan bl.a. skyldes, at de er organiseret således, at de ikke har et selvstændigt team til at varetage koordinerende rådgivning til voldsudsatte kvinder, som ofte er tilfældet i de større kommuner. Ifølge Anne, der arbejder på et krisecenter, kan en støtte- og kontaktperson tilbyde et ret omfattende støttetilbud til kvinden. Det er dog ikke ensbetydende med, at voldsfagligheden følger med:

(...) Og nogle gange så gør kommunerne det, at de iværksætter en anden foranstaltning her, så sætter de f.eks. en kontaktperson ind via en anden paragraf, så hun egentlig kan få sådan et ret omfattende støttetilbud, men som jo bare ikke har voldsfaglig viden nødvendigvis. Altså det er jo det, som bliver udfordringen, ikke? Så kan man sige, at de kan hjælpe med alt mulig praktisk og jeg vil sige, at nogle gange er det langt bedre end det ikkeeksisterende rådgivningstilbud. (Interview med Anne, 2023, s. 8-9)

Ifølge Anne kan en støttekontaktperson derfor ses som et fint alternativ til den koordinerende rådgiver, hvis kommunen ikke er organiseret således, at de har et rådgivningstilbud til voldsudsatte kvinder, der indskrives på krisecentre. Hun understreger ligeledes, at en støttekontaktperson kan være et mere omfattende støttetilbud, da der kan være flere ressourcer afsat til denne funktion end det er tilfældet hos en koordinerende rådgiver. Problemet er dog, at disse støttekontaktpersoner ikke nødvendigvis har voldsfaglig viden og dermed kompetencen til at sætte sig i kvindens sted. Det påvirker dermed også muligheden for at opnå fortrolighedsskaben i mødet med kvinden. Tillige er det ikke sikkert, at støttekontaktpersonens sociale dømmekraft kommer tilstrækkeligt i spil, idet han/hun ikke har den rette viden og indsigt i vold, og hvad vold har af konsekvenser, der skal bearbejdes både under og efter krisecentret. Den manglende voldsfaglige viden er således udfordringen ved, at kvinder får tildelt en anden støtteforanstaltning fremfor en koordinerende rådgiver, som i højere grad må forventes at have forståelse for og erfaring med at rådgive og støtte kvinder efter endt krisecenterophold.

Tilsvarende problematik omkring den manglende voldsfaglige viden ses ligeledes hos de kvinder, der får tildelt en børne- og familiesagsbehandler som koordinerende rådgiver. Disse børne- og familiesagsbehandlere anses for at være specialister inden for deres kerneområde, men besidder ikke nødvendigvis voldsfaglig viden. Det kan derfor påvirke deres faglige fokus og dømmekraft i arbejdet i med den voldsudsatte kvinde, idet de i højere grad risikere at blive børnenes rådgiver fremfor kvindens, som er hensigten med den koordinerende rådgivningsindsats jf. SEL § 109 stk. 7. Dertil forklarer Ditte, hvordan det kan udfordre overleveringen, når de koordinerende rådgivere i mindre grad har voldsfaglig viden og forståelse for kvinderne og børnenes situation. Ditte kommer med et eksempel, som hun flere gange har mødt i praksis:

(...) Altså nogle gange hører vi jo også den der fra kommunerne med, at det er mere skadeligt for børnene at være på krisecentret og de vil derfor gerne hjælpe hurtigt med en bolig. Altså når man hører den form for argumentation fra sagsbehandleren, så kan I jo også se, at det forløb med kvinden i forhold til samarbejdet med kommunen, det kan fandme være oppe ad bakke. At der er så stor uvidenhed om, hvad vold er og gør og hvad der er hjælpsomt, når man har levet i vold osv. for børn og selvfølgelig også for kvinderne. (Interview med Ditte, 2023, s. 15-16)

Ovenstående vidner om, hvordan nogle koordinerende rådgivere kan have en misforstået opfattelse af, hvad et krisecenterophold indebærer. Det afspejler sig derfor i deres sociale dømmekraft og vurdering af, hvad der er det bedste for kvinden og børnene. På krisecentrene arbejdes der med at bearbejde volden hos kvinderne, men også hos de medindskrevne børn. Der er derfor ofte ansat både børnefaglige pædagoger og børnepsykologer, der har viden omkring voldens effekter hos børn. Vi argumenterer for, at det derfor i højere grad kan være skadeligt for nogle kvinder og børn, hvis de fraflytter krisecentret for tidligt, da de ikke nødvendigvis har fået bearbejdet volden og de traumer, som volden har medført. Ligeledes viser undersøgelsen "Kvinder på krisecentre", at et krisecenterophold bør have en vis længde for, at kvinden og krisecentret har tid til arbejde med volden og de mentale helbredsproblemer, den afstedkommer. (Dokkedahl et al., 2021, s. 74). Ydermere viser LOKK's årsstatistik, at kvinder der flytter tilbage til voldsudøveren i gennemsnit, opholder sig kortere på krisecentrene, end kvinder der formår at bryde kontakten til voldsudøveren (LOKK, 2020, s.

8). Det understreger derfor, hvordan det kan være mere skadeligt for kvinden og børnene, hvis de fraflytter krisecentret for tidligt. Desuden synes der at være en tendens mellem voldsbearbejdelse og tilbagefald til voldsudøveren. Hvis kvinden ikke får bearbejdet volden, kan det dermed øge risikoen for, at hun går tilbage til voldsudøveren. Når vi taler med Sanne om, hvorfor kvinder bliver gengangere på krisecentrene, pointerer hun ligeledes den manglende voldsbearbejdelse som en vigtig faktor:

Altså det er jo sådan noget, der kan få folk til at gå tilbage til vold. Så der er nogle meget korte ophold på krisecentrene, hvor folk måske ikke har nået at bearbejde volden eller komme ud på den anden side, så kan det også være rigtig svært. (Interview med Sanne, 2023, s. 15-16)

Sanne oplever derfor, at nogle kvinder ender tilbage i volden, hvis de f.eks. ikke har nået at bearbejde volden på grund af for korte krisecenterophold. Den manglende voldsbearbejdelse gør det derfor svært for dem at bryde endeligt med voldsudøveren. Lundgrens teori understøtter ligeledes, hvorfor voldsbearbejdelsen er så vigtig, idet volden kan være så internaliseret hos kvinderne, at de er endt som ofre fremfor aktører i eget liv. Det udtrykker sig ved, at deres selvtillid er svækket, de kan have isoleret sig selv fra omverden og have mistet tiltro til egen dømmekraft. De har derfor brug for hjælp til dels at bearbejde volden og dels til at blive bevidste om, hvorfor det er hensigtsmæssigt at bryde med voldsudøveren. Det er bl.a. noget af det, som medarbejderne på krisecentrene bør have kompetence til at kunne hjælpe kvinderne med, således de i højere grad genvinder tiltroen til egne evner og formår at tage magten tilbage i deres eget liv. Det er dermed også udtryk for, hvordan de på krisecentrene særligt arbejder med den nyliberalistiske variant af empowerment, hvor fokus er på kvinden og at styrke hendes autonomi. For at dette arbejde med kvinden opnår succes, forudsætter det dog, at hun bevidstgøres omkring den uretfærdige behandling, som hun udsættes for gennem volden. Sagt på en anden måde skal kvinden bevidstgøres om, at det ikke er hendes skyld og herigennem arbejde på at styrke kvindens mod til at bryde endeligt med volden.

At motivere kvinderne til at bryde med volden

I det ovenstående har vi belyst, hvordan risikoen for at blive genganger kan øges, hvis kvinden f.eks. fraflytter krisecentret for tidligt og dermed ikke får bearbejdet volden. Dette kan dog ikke forstås så entydigt, idet kvindernes egen motivation for at modtage hjælpen også spiller en afgørende rolle. Med andre ord er der nogle kvinder, der selv vælger at fraflytte krisecentre før tid og gå tilbage til voldsudøveren, hvilket kan skyldes, at de ikke er parate til at bryde med volden. Dertil forklarer Sanne, at det kan være overvældende for kvinderne at forlade voldsudøveren og det for mange kvinder kræver flere tilløb: “Der er mange ting man skal være klar til at sige farvel til, og der en stor grad af sorg, ensomhed og skam forbundet med os at gå og noget man troede, at der skulle være” (Interview med Sanne, 2023, s. 17). Denne proces kan motivationsformlen også være med til at belyse, da den netop sætter fokus på motivation ud fra variable; vigtighed, parathed og troen på egne evner (Kongsgaard, 2017, s. 283-284). Disse betragtes som forudsætninger for, at kvinden er motiveret til at bryde med volden. Nærmere præciseret, skal kvinden kunne se formålet ved at gøre det (vigtigheden), føle sig klar (paratheden) og tro på sig selv og sine evner til at gennemføre det. Ud fra Lundgrens teori argumenteres der for, at kvindernes selvværd og dømmekraft er svækket, hvorfor de har lav grad af tiltro til egne evner. Det kan derfor gøre det vanskeligt for kvinderne at gennemføre, og dermed bryde endeligt med volden. Dertil kommer, at volden som nævnt kan være blevet så internaliseret, at kvinderne kan have svært ved at forstå vigtigheden og alvoren i at komme ud af den situation, som de står i. Her handler det derfor igen om at arbejde med at bevidstgøre kvinden om den uretfærdige behandling, som hun udsættes for. Ifølge Ditte kan det dog være vanskeligt, idet internaliseringen af volden også har betydning for, at kvinderne ikke altid selv synes, at de fortjener og har ret til at modtage hjælp:

Det er svært for dem at stå op for sig selv. Det er svært for dem sådan at være dem som fylder og i det hele taget at have en berettigelse i verden. Altså f.eks. at være berettiget til et krisecenter (...) Det gælder altså også for de kvinder, som har været udsat for så grov sadistisk behandling, at deres partner er blevet dømt og måske har fået flere år i fængslet. Og alligevel føler hun, at hun tager pladsen fra en anden. Så det er jo helt vildt, når man ser det udefra, men for dem er det jo ikke. Så ja, selvudslettelse er et stort tema. (Interview med Ditte, 2023, s. 9)

I disse tilfælde bidrager Lundgrens håndteringsstrategier til at belyse, hvordan kvinden bagatelliserer volden. Det afspejler sig i, at kvinden ikke selv oplever, at hun har ret til at modtage hjælp til trods for, at hun i høj grad er udsat for krænkelser fra voldsudøveren. Dette understreger ligeledes, hvordan kvinden ikke altid kan se formålet (vigtigheden) i at bryde med volden, da kvinden ofte kommer til at bagatellisere den vold, som hun er udsat for. Ud fra Honneths forståelse af krænkelser kan det skyldes, at mennesker ikke altid selv opfatter situationen som krænkende, da dette forudsætter, at mennesket er i stand til at have et refleksivt forhold til eget liv. Som tidligere nævnt, kan det være vanskeligt for voldsudsatte kvinder at være i stand til at have et refleksivt forhold til sit eget liv, da volden gradvist internaliseres i takt med, at de har været udsat for vold og manipulation over længere tid. Det får derfor også betydning for, at kvinden har brug for hjælp udefra til at bryde med volden, idet hendes handlekraft og dømmekraft kan være svækket og hun derfor heller ikke nødvendigvis længere selv opfatter situationen som krænkende.

Det ovenstående understreger derfor vigtigheden af, at alle fagpersoner omkring kvinden har voldsfaglig viden til at forstå de dynamikker og konsekvenser, som volden kan have for kvindens adfærd og handlemønstre. Kvinderne kan f.eks. opleves som tilbageholdende eller afvisende overfor hjælpen, fordi de ikke nødvendigvis selv føler, at de har ret til noget og fortjener, at andre hjælper dem. Dette skal dog ses som klare reaktioner på volden, men for at forstå det i praksis, forudsætter det, at fagpersonen har den voldsfaglige viden. Ellers risikeres det, at kvinden i stedet misforstås. Dette italesætter Sofie, der tidligere har arbejdet på et krisecenter, men som nu er ansat som koordinerende rådgiver i kommunalt regi: "Hvis ikke der er voldsfaglighed, så bliver kvinder nogle gange misforstået og de kommer til at fremstå som hysteriske og hvor det i virkeligheden jo bare er affekter af vold" (Interview med Sofie, 2023, s. 15). Sofie forklarer således, hvordan voldsfagligheden har betydning for, hvordan kvinderne opfattes og mødes i praksis. Hvis ikke den voldsfaglige viden er til stede, kan kvinderne hurtigt misforstås, idet fagpersonen ikke kan se gennem kvindens adfærd. Det kan derfor også få betydning for, at fagpersonen kan komme til at stille de "forkerte" spørgsmål. Til understregelse af dette, lader vi os inspirere af et amerikansk studie, der har udarbejdet nogle anbefalinger til samtaler med voldsudsatte kvinder i forhold til opsporing af vold. Her lægges der bl.a. vægt på aktiv lytning, åbne spørgsmål, en bred forståelse af vold og at undgå at stille stigmatiserende spørgsmål i samtalen med kvinden (Lindhorst, Oxford & Gillmore, 2007, s. 9). Disse anbefalinger er væsentlige at have øje for, for at undgå at kvinden misforstås og at

der stille “forkerte” spørgsmål i samtalen. Hvis den koordinerende rådgiver f.eks. kommer til at stille stigmatiserende spørgsmål i samtalen, fordi han/hun misforstår kvinden, kan det med afsæt i Wades teori få den modsatte effekt; at kvinden fastholdes i skyld og skam. Dette betragtes som udfordrende, da der kan være en masse skyld og skam forbundet med dels at have været i en voldelig relation og dels at have forladt voldsudøveren og det liv og forhold, som kvinden troede skulle være.

Tilbud om voldsfaglige kurser til de koordinerende rådgiver

Gennem interviewene har vi fundet frem til, at de koordinerende rådgiver ikke eller i begrænset omfang tilbydes uddannelse eller kurser om vold, der kan styrke den voldsfaglige viden i arbejdet med kvinderne. På baggrund af det ovenfor anførte, forholder vi os kritiske til dette, da vi netop har belyst den voldsfaglige videns betydning i arbejdet med kvinderne. I storbykommunen har flere af medarbejderne tidligere arbejdet på krisecenter og de har derfor erfaring med at arbejde med traumer og voldsbearbejdelse. De giver dog udtryk for, at det ikke er et kriterie for at blive ansat, da de er gode til at dele deres viden og sparre med hinanden. Dette må også ses som en af mulighederne ved, at nogle kommuner har teams der udelukkende varetager den koordinerende rådgivningsopgave, idet denne vidensdeling anses for at være med til at sikre voldsfagligheden i arbejdet med kvinderne.

I den mellemstore kommune har de koordinerende rådgivere derimod ingen erfaring med at arbejde med voldsudsatte kvinder, inden de blev ansat i denne funktion. Vi spørger derfor Mia, om hun f.eks. har modtaget nogle former for kurser eller workshops for at tilegne sig viden om vold. Til det svarer Mia: “Nej. Jeg holder mig orienteret. Men spørgsmålet er hvor vigtigt det er i den rolle, som jeg sidder i? Altså selve det her voldsaspekt, når det ikke er noget, jeg taler ind i med kvinden” (Interview med Mia, 2023, s. 27). Det vidner derfor om, at Mia ikke i samme grad finder det relevant, at hendes team har voldsfaglig viden til trods for, at de har ansvaret for at udarbejde handleplaner, der har til formål at hjælpe kvinderne videre. Vi anser det som værende udfordrende for overleveringen, da det netop er vigtigt med den voldsfaglige viden for at kunne forstå de behov, der skal afdækkes. Til trods for at kontaktpersonen fra krisecentret deltager på handleplansmøderne, og Mia ikke taler direkte med kvinderne om volden, er det alligevel vigtigt at have forståelsen for vold og det, som kvinden har med i bagagen, således kvinden føler sig anerkendt, mødt og forstået af den koordinerende rådgiver.

Dette er i mindre grad muligt, hvis den koordinerende rådgiver ikke har den voldsfaglige viden med i mødet. Dertil betvivles også den sociale dømmekraft i arbejdet, da det som tidligere beskrevet er vanskeligt at træffe afgørelser om, hvad der er det bedste for kvinden, hvis ikke rådgiveren har den rette viden.

Herudover vurderer vi, at de koordinerende rådgiver i stedet er mere påvirkede af den institutionelle dømmekraft fremfor den sociale dømmekraft. Det kommer til udtryk ved, at de påvirkes af de dominerende tænkemåder og rutiner, som præger institutionen og som bl.a. afspejler sig i, at de ikke betragter den voldsfaglige viden som vigtig. Det kan skyldes, at de i højere grad betragter det som krisecentrets opgave at arbejde med voldsbearbejdelsen hos kvinderne, og at denne funktion derfor ikke ligger hos dem. Til understregelse af dette, siger Mette følgende under interviewet:

Vi betaler jo en rigtig stor sum penge for, at de [kvinderne] bor der hver dag. At de [krisecentrene] ligesom skal hjælpe og støtte kvinderne. Det er også derfor, at vi som myndighed kan gå ind og stille krav (...) Man skal udfordre dem [krisecentrene], for det er ikke min opgave som sagsbehandler i kommunen at hjælpe dem videre. Vi betaler en ydelse.
(Interview med Mette, 2023, s. 7).

Det indikerer derfor, hvordan den institutionelle dømmekraft er dominerende i måden, der arbejdes med kvinderne i den mellemstore kommune. Tillige underbygger det, hvordan Mette heller ikke betragter den voldsfaglige viden i arbejdet som vigtig, idet kommunen betaler krisecentrene, som i stedet har opgaven for at hjælpe og støtte kvinderne med at komme videre. Som tidligere beskrevet, er den mellemstore kommune organiseret således, at det er Housing First teamet der overtager rådgivningsfunktionen, hvis kvinden fortsat ønsker en koordinerende rådgiver efter krisecenteropholdet er afsluttet. Da vi ikke har talt med disse medarbejdere, har vi ikke kendskab til, om voldsfagligheden i højere grad er til stede i dette tilbud. Vi forholder os dog kritiske til, at både Mia og Mette ikke tillægger den voldsfaglige viden større betydning i arbejdet, da de har ansvaret for at afdække kvindens behov og rådgive hende om relevante tilbud, der har til formål at støtte hende under krisecenteropholdet og i det videre forløb. Dertil kommer, at vi tidligere har belyst, hvordan den voldsfaglige viden er vigtig for, at kvinden ikke

misforstås i mødet og dermed fastholdes i skyld og skam. Vi argumenterer derfor for, at alle fagpersoner, der er i direkte kontakt med kvinden under og efter krisecentret, skal have viden om vold, således indsatsen opleves som sammenhængende og kvinden støttes i at genvinde magten over eget liv igen. Dette ved at styrke kvindens evne og vilje til at skabe forandring.

Opsamling

I det ovenstående har vi belyst, hvordan den voldsfaglige viden er vigtig i arbejdet med voldsudsatte kvinder, uagtet hvem der varetager den koordinerende rådgivningsfunktion eller om denne erstattes af en anden støtteforanstaltning. Dette, da det ellers risikeres, at kvinderne bliver misforståede på baggrund af, at den koordinerende rådgiver ikke har kompetence og tilstrækkelig viden til at forstå kvindernes handlemønstre og konsekvenserne af volden. Dertil har vi belyst, at det er vigtigt, at rådgiveren stiller de "rigtige" spørgsmål, så kvinden ikke fastholdes i skyld og skam. Samtidig har vi belyst, at for at kunne hjælpe kvinderne, skal de selv være parate og motiveret. For de kvinder, der ikke er parate, kræver det voldsfaglig viden at støtte kvinden i denne proces, så hun på sigt formår at bryde med volden.

Overlevering mellem krisecentret og den koordinerende rådgiver

Igennem vores empiriske undersøgelse af praksis har vi ligeledes kunne identificere, hvordan overleveringen mellem krisecentret og den koordinerende rådgiver spiller en central rolle for det forløb, som kvinden får efter endt krisecenterophold. Med andre ord kan denne overlevering også have betydning for, om kvinden ender med at blive genganger på et krisecenter. Dels handler det om den relation, der skabes mellem kvinden og den koordinerende rådgiver og dels hvor tilgængelig og aktiv den koordinerende rådgiver er i kvindens forløb, både under og efter krisecenteropholdet. I dette analyseafsnit ønsker vi derfor at belyse nærmere, hvorfor selve overleveringen er vigtig i arbejdet med voldsudsatte kvinder, der er indskrevet på et krisecenter. Tillige ønsker vi at belyse, hvordan relationen mellem krisecenteret og de koordinerende rådgiver ligeledes kan have betydning for kvindens videre forløb, idet nogle krisecentre og kommuner samarbejder bedre end andre.

Hvem kontakter hvem og hvornår?

Under interviewene påpeger flere af informanterne, hvordan forløbet omkring kvinden fungerer godt, når der sikres en god overlevering mellem krisecentret og de koordinerende rådgivere. Dette er essentielt, idet støtten overgår fra krisecentret til kommunalt regi, hvor det i stedet er den koordinerende rådgivers opgave at støtte og vejlede kvinden, efter hun er flyttet i egen bolig. Det anses derfor for at være udfordrende, at denne overlevering ikke altid forekommer tilstrækkelig eller igangsættes for sent i forløbet.

Denne udfordring genkender og benævner flere af de koordinerende rådgivere fra praksis. Sofie har arbejdet som koordinerende rådgiver i flere år og italesætter eksempelvis, hvordan det kan være svært at etablere en relation til kvinden, når overleveringen ikke finder sted, imens kvinden fortsat bor på krisecentret:

Vi er jo afhængige af, at krisecentrene også i tide kontakter os, fordi vi ser lidt for ofte lige i øjeblikket, at de faktisk er flyttet ud og det er rigtig ærgerligt, for det betyder vældig meget, at vi har opstartsmøder i forhold til at få en god start og god relation til kvinden. (Interview med Sofie, 2023, s. 6)

Sofie beretter således om, hvordan de "lidt for ofte i øjeblikket" oplever, at kvinderne når at flytte i egen bolig, inden de bliver kontaktet af krisecentret. Det indikerer dermed, hvordan det udfordrer overleveringen, når krisecentermedarbejderne ikke kommunikerer rettidigt. Det er derfor afgørende, at krisecentret kontakter de koordinerende rådgivere, imens kvinden fortsat bor på krisecentret, således det sikres, at der afholdes et møde, hvor kvinden introduceres til rådgiveren og overleveringen finder sted.

Dertil kommer, at flere af krisecentermedarbejderne også udtrykker, hvordan de kan være utilfredse med mængden af kommunikation fra de koordinerende rådgivere i forbindelse med overleveringen. Under interviewene påpeges det, hvordan de somme tider oplever, at det kan være svært at få kontakt til de koordinerende rådgivere. I disse tilfælde finder krisecentermedarbejderne således overleveringen udfordrende, idet de ikke føler, at der

kommunikeres tilstrækkeligt. Særligt kan det være svært at få kontakt til de koordinerende rådgivere i de mindre kommuner, hvor det som tidligere beskrevet kan være mere eller mindre tilfældigt, hvem der bliver pålagt rollen som den koordinerende rådgiver for kvinden. Med andre ord kan det være udfordrende at få planlagt et møde, imens kvinden fortsat bor på krisecentret, hvis de ikke kan få fat i den koordinerende rådgiver. Betina fortæller eksempelvis om en kvinde fra en mindre kommune, der fik tilknyttet en børne- og familiesagsbehandler som koordinerende rådgiver under krisecenteropholdet. Under opholdet oplevede krisecentret flere gange, at denne sagsbehandler var svær at få kontakt til, hvilket udløste en bekymring hos Betina:

(...) Så jeg vidste i hvert fald, at hun [den koordinerende rådgiver] var ikke den nemmeste at få fat på, hverken for kvinden selv eller for os som samarbejdspartnere. Så jeg tænkte bare okay, så du vil være tilgængelig og kan informere om alt det, der er kravet her? (...) Jeg synes det var for dårligt, ikke? Fordi hun [kvinden] havde om nogen brug for det. (Interview med Betina, 2023, s. 8-9)

Halvandet år senere modtager Betina et henvisningsskema på krisecentret med kvindens navn. Kvinden havde fået frataget sin bolig, fordi hun ikke havde kunne betale husleje. Dette udløste derfor endnu en frustration hos Betina: "Det var jo lige nøjagtigt det her, de skulle have set og vi havde formidlet de problemstillinger videre, som kvinden havde" (Interview med Betina, 2023, s. 9). I interviewet modtager vi ikke nærmere beskrivelser om, hvorvidt kvinden har fundet tilbage til voldsudøveren. Dog forklarer Betina, at sagen endte med, at kvinden blev indskrevet på et andet krisecenter, der lå tættere på hendes hjemkommune. Derfor må det antages, at det ikke lykkedes kvinden at få etableret en tilværelse uden vold, efter hun fraflyttede krisecentret. Det kan netop skyldes, at den koordinerende rådgiver ikke var tilgængelig og støttede kvinden i de problemstillinger, som krisecentret havde gjort rådgiveren opmærksom på ved fraflytningen. Dette eksempel belyser derfor de konsekvenser, som det kan have for kvinder, der ikke modtager tilstrækkelig støtte efter endt krisecenterophold. Tillige underbygger det, hvordan det er vigtigt, at der sikres et godt samarbejde om en god overlevering, da det også er med til at forebygge, at kvinden bliver genganger på krisecentret.

I dette tilfælde er vi ikke klar over grunden til, at den koordinerende rådgiver ikke var tilstrækkeligt tilgængelig over for kvinden. På baggrund af vores empiriske undersøgelse kan det dog udledes, at kommunens organisering af tid og ressourcer til den koordinerende rådgiverfunktion kan have spillet en væsentlig rolle. I det ovenstående eksempel er det en børne- og familiesagsbehandler, der er koblet til kvinden, hvorfor vedkommende også har andre arbejdsopgaver i kommunen. Sagsbehandleren kan dermed være mere presset på tid end en koordinerende rådgiver fra en større kommune, som udelukkende varetager den koordinerende rådgiverfunktion. Det skaber derfor en række udfordringer, når kvinden får tildelt en koordinerende rådgiver, som ikke er let tilgængelig. Disse udfordringer udtrykker sig ved, at rådgiveren er svær at få kontakt til og dermed ikke støtter kvinden i overgangen fra krisecenter til hverdagslivet, som ifølge Betina er tanken med, at kvinderne får tilknyttet en koordinerende rådgiver (Interview med Betina, 2023, s. 10). Tid og ressourcer betragtes derfor som afgørende for, at den koordinerende rådgiver opleves som tilgængelig, og at indsatsen dermed fungerer optimalt.

Det kan dog ikke forstås så entydigt, at det blot er de større kommuner, som har tid og ressourcer i arbejdet, til at være tilgængelige overfor kvinden. Gennem vores undersøgelse har vi også identificeret, hvordan nogle af de mindre kommuner formår at organisere indsatsen på en måde, at der afsæt tid og ressourcer til arbejdet, selvom den koordinerede rådgiver også har andre arbejdsopgaver. Det underbygges af krisecentermedarbejderen Christa, der under interviewet forklarer, hvordan hun oplever de koordinerende rådgivere som tilgængelige til trods for, at de ikke udelukkende er ansat til at varetage den koordinerende rådgivningsfunktion: "De er tilgængelige. De rykker hurtigt ud. De er gode til at lave hurtige aftaler med kvinderne" (Interview med Christa, 2023, s. 9). Det er her vigtigt at nævne, at Christa her referer til en bestemt mindre kommune i Danmark. Alligevel vidner Christas oplevelse fra praksis om, at det også er muligt for de mindre kommuner at skabe nogle rammer omkring indsatsen, hvor der er afsat tilstrækkelig tid og ressourcer til arbejdet, selvom rådgiveren også har andre arbejdsopgaver. I sidste ende handler om, hvordan indsatsen prioriteres i den pågældende kommune.

Når der opstår tvivl om, hvem der er handlekommune

I vores empiriske undersøgelse er det ligeledes et gennemgående tema, at de koordinerende rådgivere først kommer på banen sidst i forløbet, når forberedelsen til kvindens udflytning fra krisecentret påbegyndes. Betina beskriver bl.a., hvordan hun oplever det som værende en “norm”, at de koordinerende rådgivere først kommer sent på i forløbet: “Altså det er norm nu, at kvinden har fået en bolig. Det er der de kommer på banen ikke? Det når man ved hvor de skal flytte hen” (Interview med Betina, 2023, s. 12). Ifølge Betina gælder det uanset kommunens størrelse eller om de organiseret således, at de har et etableret team af koordinerende rådgivere til at varetage indsatsen. I nogle tilfælde kan det bl.a. skyldes, at det først skal afklares, hvilken kommune kvinden skal flytte til og dermed også hvilken kommune, der har ansvaret for at tilbyde den koordinerende rådgivningsindsats efter krisecenteropholdet. Dertil påpeger krisecentermedarbejderen Bolette, at der somme tider opstår et økonomisk dilemma blandt kommunerne, når kvinderne indskrives på krisecenter, idet der kan være uenighed om, hvem der er forpligtet til at agere handlekommune og dermed betale for krisecenteropholdet og tilbyde en koordinerende rådgiver: “Der har været nogle sager med nogle kommuner, der har været uenige om, hvem der skulle tage sig af det fra start” (Interview med Bolette, 2023, s. 11). Det får derfor betydning for, at kvinderne over en længere periode ikke anerkendes i deres ret til en koordinerende rådgiver, da det først skal afklares, hvilken kommune der har ansvaret for at tilbyde denne. Dette er også en udfordring, som Betina italesætter under interviewet:

(...) Og det er jo klart, når nu der er den problematik, så stiller de [kommunen] jo heller ikke op med nogen koordinerende rådgiver før den er afklaret, ikke? og det kan godt nogle gange tage nogle måneder for kommunerne at finde ud af det. Selvom at der skal være en af kommunerne, der agerer handlekommune indtil sagen er afgjort, ikke? Men der henholder de sig jo til, at det ikke er afgjort, så de stiller ikke op med hverken det ene eller det andet.

(Interview med Betina, 2023, s. 11)

Ovenstående vidner derfor om, hvordan det økonomiske aspekt og dilemma blandt kommunerne også får betydning for kvindens forløb og for overleveringen. Dette udtrykker sig ved, at kommunernes uenighed får betydning for kvinden, idet der ikke tilbydes noget fra kommunen, før det er afgjort, hvem der har ansvaret for at agere handlekommune. Tillige kan

denne uenighed blandt kommunerne også skabe udfordringer i samarbejdet til krisecentret. Nærmere præciseret kommer dette til udtryk ved, at kvinden ikke får tilknyttet en koordinerende rådgiver, før der er truffet endelig afgørelse. Det kan derfor gøre det vanskeligt for krisecentret at vide, hvem de skal samarbejde med. Denne type udfordring benævner Janne E. Seeman som en domænekonflikt, der ofte opstår, når organisationer samarbejder på tværs. Domænekonflikten udtrykker sig ved, at det fremstår uklart, hvem krisecentret skal henvende sig til, og hvem der varetager hvilke opgaver i forbindelse med kvindens ophold og videre forløb (Seemann, 2002, s. 121-122). Sagt på en anden måde kan det være vanskeligt for krisecentret at gennemskue, hvem de skal kontakte vedrørende kvinden, før kommunerne er blevet enige om, hvem der har ansvaret for at agere handlekommune.

Seemans teori bidrager ydermere til at belyse, hvordan der kan opstå udfordringer, idet krisecentret og kommunen har forskellige interne strukturer, der kan gøre det vanskeligt for dem at samarbejde (Seemann, 2002, s. 121-122). De interne strukturer viser sig her ved, at kommunerne først skal afklare, hvem der er handlekommune, før de kan tilbyde nogle former for foranstaltninger i kvindens forløb. De interne strukturer i kommunalt regi medvirker derfor til, at kvindens forløb i nogen grad placeres i en venteposition, indtil der er truffet afgørelse. Det bliver derfor en udfordring og hæmsko i samarbejdet, da der ikke kan finde en overlevering sted, hvis ikke det står klart, hvilken kommune der egentlig har ansvaret, og som krisecentret derfor skal samarbejde med om det videre forløb. I sidste ende får det konsekvenser for kvinden, idet hun ikke anerkendes i hendes ret til støtte under og efter krisecentret fra kommunen.

Prioritering af tid og ressourcer afsat til den koordinerende rådgivningsindsats

Da storbykommunen har et specialeret team, der udelukkende arbejder med den koordinerende rådgivningsindsats overfor voldsudsatte kvinder, må det også antages, at de har nogle andre muligheder i arbejdet, idet der er afsat flere ressourcer til området. Det kommer bl.a. til udtryk ved, at de prioriterer at lave indledende rådgivning ude på bestemte krisecentre, som de har indgået samarbejdsaftaler med:

(...) Den indledende rådgivning, som vi har prioriteret at lave gennem årene, det har været, at vi kommer på krisecentrene og så kan kvinderne møde os og tale med os, mens de bor der og så kommer jeg for eksempel på [anonymiseret] krisecenter i sådan noget uformelt fælles morgenmad en gang om måneden og møder nogen, der bor der og taler med dem og der er løbende tilbud om, at kvinder kan kontakte mig via deres kontaktperson for at høre om tilbud, hvis de er interesserede. (Interview med Sanne, 2023, s. 5)

Modsat i de to andre kommuner, har Sanne og Sofie derfor tid og ressourcer afsat til at besøge krisecentrene til nogle mere uformelle arrangementer, hvor relationen til kvinderne er i fokus. Dette står i kontrast i forhold til de koordinerende rådgivere i den mellemstore kommune. Her beretter Mia om, hvordan de fysiske møder på krisecentrene nedprioriteres i en travl hverdag:

(...) Og så ses vi [krisecentret og Mia] selvfølgelig til de her opfølgende møder, men ellers så foregår rigtig meget andet på telefon. Altså det er det nemmeste. Også fordi vi tænker rigtig meget på ressourcer. Hvis jeg skal ud til et møde, der måske kun varer 20 minutter med en kontaktperson i [anonymiseret destination], så skal jeg finde en time for at komme derud, og i en travl hverdag, så bliver det bare nedprioriteret. (Interview med Mia, 2023, s. 11)

Det vidner derfor om, hvordan det er forskelligt fra kommune til kommune, hvor mange ressourcer og hvor meget tid, der er afsat til at etablere en relation mellem den koordinerende rådgiver og kvinden, imens hun fortsat bor på krisecentret. De koordinerende rådgivere fra den mellemstore kommune har i kraft af deres myndighed, forpligtelser til at foretage opfølgende møder, fordi de skal gøre status på, om målene i handleplanen er nået. I en travl hverdag kan disse formelle møder med en mere fast ramme dermed i højere grad blive prioriteret end de mere uformelle møder med relationen i centrum. Hertil fortæller Mia, hvordan de hele tiden skal have det økonomiske aspekt for øje, når de hjælper kvinderne videre:

Der er ikke den store relationelle tilgang til borgerne, når du sidder i myndighedsregi. Det handler rigtig meget om det her med, at borgerne også skal videre, fordi borgerne er i bund og grund en udgift for kommunen. Og selvfølgelig er vi forpligtet til at hjælpe en voldsudsat

kvinde. Det er vi. Men vi er også forpligtet til hele tiden at vurdere, at der ikke bliver overforanstaltet, så borgerne ikke bliver der i længere tid end hvad der vurderes nødvendigt.

(Interview med Mia, 2023, s. 18)

Det belyser således et krydspres mellem de krav, som organisationen stiller og de ressourcer, der stilles til rådighed i arbejdet med kvinden. Her kan Evan og Harris teori således være med til at belyse, hvordan Mia således har mindre grad af socialfagligt skøn, idet hun i højre grad må indordne sig de organisatoriske rammer i arbejdet med kvinden. Der argumenteres derfor for, at Mia i højere grad underlagt den institutionelle dømmekraft. Til trods for at Mia giver udtryk for, at de er forpligtede til at hjælpe voldsudsatte kvinder, er de samtidig også forpligtede til hele tiden at vurdere det økonomiske aspekt i arbejdet. Dertil forklarer Mia, at de kan være nødsaget til at nedprioritere de fysiske møder med kvinderne, da det svækker effektiviteten i en travl hverdag, hvor dokumentation af sagsbehandling fylder. Fokus på relation og fortrolighed med borgere bliver således oftere nedprioriteret i den mellemstore kommune. Vi argumenterer dog mere overordnet for, at de koordinerende rådgivere med myndighedsfunktion, har nogle andre forudsætninger for at skabe en relation til kvinderne, end det f.eks. er tilfældet hos storbykommunen og udkantkommunen, da de i højere grad er bundet op af forskellige dokumentationskrav, der skal overholdes i arbejdet. Sagt på en anden måde skal de i højere grad indordne sig nogle rammer i arbejdet med kvinderne, der får betydning for det handlingsmæssige råderum, hvori de får mulighed for at bruge tid og ressourcer for at skabe en relation til kvinderne. Fokusset i arbejdet med voldsudsatte kvinder kan derfor synes at være anderledes hos de koordinerende rådgivere, der har myndighed, da dokumentation og krav i højere grad prioriteres fremfor relationen.

Relationsdannelse mellem kvinden og den koordinerende rådgiver

I forlængelse af det ovenstående, har de organisatoriske forskelle således betydning for, at tid og ressourcer prioriteres forskelligt fra kommune til kommune. Det påvirker derfor også den relation, som den koordinerende rådgiver får til kvinden. Det er dog ikke uden konsekvenser, når relationsdannelsen til kvinden nedprioriteres, da det bl.a. kan få betydning for, at kvinden ikke føler sig tryk i relationen og dermed ikke vælger at kontakte den koordinerende rådgiver, når behovet for støtte opstår efter krisecenteropholdet. Relationen mellem kvinden og den koordinerende rådgiver betragtes derfor som vigtig for, at forløbet opnår succes.

I storbykommunen har de som nævnt valgt at prioritere et samarbejde med forskellige krisecentre, hvor de en gang om måneden kommer til et uformelt morgenmadsarrangement. De koordinerende rådgivere får derfor mulighed for at møde kvinderne over flere omgange, ligesom kvinderne løbende kan kontakte rådgiveren, hvis de har nogle spørgsmål, imens de bor på krisecentret. Det indikerer derfor, hvordan de gradvist gennem samtalerne får mulighed for at opbygge en relation til kvinden, inden hun fraflytter krisecentret. Hertil inddrages Judy A. Kokkins teori til at belyse, hvordan det netop er vigtigt, at samtalerne med kvinderne prioriteres, for at skabe en relation, da disse to ting ikke kan forstås som adskilte elementer: ”Den ene – samtalen – er et redskab i udviklingen af den andre – relasjonen.” (Kokkin, 2005, s. 166). Tillige argumenteres der for, at samtalen skal ses som et afgørende element for, at der kan arbejdes helhedsorienteret, da det er gennem samtalen, at den koordinerende rådgiver får indsigt i kvindens livshistorie og omgivelser både nu og fra fortiden (Kokkin, 2005, s. 166). Denne indsigt betragtes ligeledes som væsentlig for, at de koordinerende rådgiver har kompetencen til at bringe den sociale dømmekraft i spil i mødet med kvinden. Som belyst i de foregående afsnit, er det dog langt fra alle koordinerende rådgivere, der har denne mulighed for gradvist at opbygge en relation til kvinden, imens hun fortsat bor på krisecentret. De har dermed ikke samme forudsætninger for at opnå tilsvarende indsigt i kvindens livshistorie og omgivelser. Det får derfor også betydning for, hvorvidt de formår at arbejde helhedsorienteret, idet de kan mangle viden om væsentlige forhold i kvindens liv.

Endvidere forklarer flere af krisecentermedarbejderne og de koordinerende rådgivere, hvordan kvinderne har en tendens til at opsøge krisecentret, når de er fraflyttet krisecentret. Dette sker til trods for, at de har fået tildelt en koordinerende rådgiver. Dette handler netop om, at relationen og tilliden til krisecentermedarbejderne er større. Ifølge Ulla, som er koordinerende rådgiver, kunne det derfor være fordelagtigt, hvis der var mere tid afsat til at etablere denne relation, tillid og fortrolighed i arbejdet med kvinden, inden hun fraflytter krisecentret:

Man har kun mødt dem en gang og lige snakket lidt med dem. Og hvem åbner så op første gang? Altså det tager jo noget tid, ikke? Før man sådan rigtigt kommer ind og måske egentlig også får italesat, hvad det egentlig er, man har brug for, fordi jeg ville være lidt fremmed. Og

man skal jo også ligesom have den der fortrolighed, så man kan åbne sig op og turde spørge.

(Interview med Ulla, 2023, s. 25)

Det kan derfor være udfordrende for kvinderne at føle sig trygge til at bruge den koordinerende rådgiver, når de kun har mødt denne person en gang. Det kan derfor også være en af forklaringerne på, hvorfor kvinderne vælger at kontakte krisecentrene fremfor de koordinerende rådgivere efter endt ophold. Sofie taler også ind i denne udfordring under interviewet. Hun supplerer ved at forklare, hvordan det eksempelvis er vigtigt, at den koordinerende rådgiver møder kvinderne ansigt til ansigt og får introduceret dem selv. På denne måde får den koordinerende rådgiver også mulighed for at bekræfte overfor kvinden, at hun altid kan ringe og at der ikke finde nogle “dumme spørgsmål” (Interview med Sofie, 2023, s. 7).

I det ovenstående fremgår det således, hvordan Sofie og Ulla betragter fortroligheden som essentiel i den koordinerende rådgivningsindsats, som de varetager overfor kvinden. Som tidligere beskrevet, er fortroligheden ligeledes et af de centrale begreber i Juul og Høilunds teori om social dømmekraft. For at kunne skabe fortrolighed og dermed anvende den sociale dømmekraft, forudsætter det dog, at den koordinerende rådgiver har voldsfaglig viden, således han/hende formår at træffe beslutninger ud fra, hvad der er det bedste for kvinden. Hvis den voldsfaglige viden derimod ikke er til stede i arbejdet, kan der i stedet stilles spørgsmålstegn ved, om den koordinerende rådgiver har de rette forudsætninger for at kunne forstå og afdække kvindens behov. Det gør det derfor også vanskeligt at rådgive kvinden om relevante tilbud og indsatser, der på bedst mulig vis kan hjælpe kvinden videre efter krisecentret. Dette vanskeliggøres ydermere, hvis kvinden ikke føler sig tryk og fortrolig med den koordinerende rådgiver, da fortroligheden betragtes som afgørende for, at kvinden tør at række ud efter hjælpen eller at sige højt, hvad hun har brug hjælp til, for at kunne skabe en tilværelse uden vold.

Endvidere bidrager Lundgrens teori til at belyse, hvorfor det kan være udfordrende, hvis den trykke relation mellem kvinden og den koordinerende rådgiver ikke skabes. Som tidligere beskrevet, har volden konsekvenser i form af, at flere kvinder kan være mere eller mindre

psykisk nedbrudte, hvilket afspejler sig gennem lavere selvværd og svækket dømmekraft hos kvinderne. De kan derfor have svært ved at række ud og bede om hjælp, da de som tidligere beskrevet kan have svært ved at føle, at de er berettiget til at modtage hjælpen. Ulla italesætter ligeledes, hvordan kvinderne ofte har været vant til at blive kaldt “snotdumme” og derfor er usikre på dem selv. Det kan bl.a. udtrykke sig ved, at de ofte føler, at de stiller “dumme spørgsmål” (Interview med Ulla, 2023, s. 7). Relationen er derfor vigtig for, at kvinderne føler sig trygge til at komme med alle slags spørgsmål, uden at føle skyld og skam.

Ydermere er introduktionen og relationsdannelsen mellem kvinden og den koordinerende rådgiver vigtig, idet flere kvinder på forhånd kan have dårlige oplevelser med systemet. Det kan derfor også gøre det udfordrende for kvinden at stole på den koordinerende rådgiver, hvilket derfor også udfordrer relationen mellem dem. Det kan dermed også være en af forklaringerne på, hvorfor kvinderne vælger at kontakte krisecentret fremfor den koordinerende rådgiver, når behovet for støtte og vejledning opstår. At kvinderne vælger at kontakte krisecentrene fremfor de koordinerende rådgivere, kan dog anses for at være udfordrende, da krisecentrene i mere eller mindre grad ender med at bruge frivillige ressourcer. Ressourcer som de i stedet kunne bruge på de indskrevne kvinder på krisecentrene. Ifølge Laura Kirch Kirkegaard, som er direktør i LOKK, er det et problem, som krisecentrene i hele landet kæmper med:

Voldsramte kvinder kan ofte have dårlig tillid til systemet. Kvinderne søger derfor ofte tilbage til krisecentrene, hvor de havde en tryk relation til personalet, frem for selv at tage kontakt til en kommunal sagsbehandler, som de ikke kender. Det betyder, at rigtig mange krisecentre står i det her dilemma. (Fick, 2023)

Det underbygger derfor vigtigheden af, at der etableres en god relation mellem kvinden og den koordinerende rådgiver, da det ellers resultere i, at krisecentrene bruger for mange ressourcer på at støtte kvinderne i overgangen, til trods for at denne opgave er overgået til kommunerne. Tillige underbygger det vigtigheden af, at de koordinerende rådgivere reelt får mulighed for at etablere en relation til kvinden, imens hun fortsat bor på krisecentret. Dette, da krisecentret kan bidrage til og støtte op omkring at få etableret en god og tryk relation mellem kvinden og den

koordinerende rådgiver, inden kvinden flytter i egen bolig. Samtidig får kvinden mulighed for at lære den koordinerende rådgiver at kende, inden støtten overgår helt fra krisecentret til den koordinerende rådgiver. Det skal medvirke til, at hun i mindre grad føler mistillid til systemet og derfor vælger at benytte sig af rådgiveren fremfor at søge tilbage til krisecentret efter endt ophold.

Herudover nævner Sanne, at det ligeledes kan være udfordrende at etablere en relation til kvinden og få igangsat det koordinerende rådgivningsarbejde, hvis krisecentret fortsat tilbyder samtaler eller en form for efterværn efter opholdet (Interview med Sanne, 2023, s. 11). Sanne understreger derfor igen vigtigheden af, at krisecentrene løbende inddrager den koordinerende rådgiver, således der skabes en naturlig overgang fra krisecentret til en ny tilværelse uden for krisecentrets rammer for kvinden. I praksis ser vi, at nogle krisecentre har ressourcerne til netop at etablere en form for efterværnsforløb til kvinden, efter hun er fraflyttet krisecentret. Det er bl.a. tilfældet på det krisecenter, som Anne arbejder på. Der kan dog være fordele og ulemper ved disse forløb, da der f.eks. er begrænset med pladser og det er derfor langt fra alle kvinder, som kan tilbydes det. Til understregelse af dette, siger Anne, der også selv har arbejdet med efterværnsgrupper i to år: “Men det var jo langt fra alle der kunne få det tilbud, så det var jo sådan de få” (Interview med Anne, 2023, s. 1). Det kan derfor diskuteres, om denne form for støtte skal ligge hos krisecentrene eller overgå til kommunen, som er hensigten jf. SEL § 109 stk. 7. Dette er således et af de omdiskuterede emner i den offentlige debat omkring et eventuelt efterværn til voldsudsatte kvinder efter de er fraflyttet krisecentrene. På nuværende tidspunkt ligger støtten hos kommunerne og det er derfor vigtigt, at der er fokus på at skabe en tryk og tillidsfuld relation mellem den koordinerende rådgiver og kvinden. Ud fra informanternes udsagn vil det i højere grad være muligt, hvis de koordinerende rådgivere introduceres og tilknyttes tidligere i forløbet.

Når nogle samarbejder bedre end andre

Gennem vores empiriske undersøgelse har vi ligeledes identificeret, at relationen mellem krisecentret og den koordinerende rådgiver også har betydning for overleveringen og for kvindens forløb. Flere af vores informanter har f.eks. påpeget, hvordan der er nogle krisecentre og nogle kommuner, som de samarbejder bedre med end andre. Da vi spurgte Mette ind til de fordele og ulemper, der kan være i samarbejdet, svarede hun, at hun oplever samarbejdet med

krisecentrene forskelligt. Mette begrundet dette med, at hun oplever: “at nogle krisecentre ikke er så støttende for kvinderne, og glemmer lidt fokus på, at det er en midlertidig løsning” (Interview med Mette, 2023 s. 10). Det indikerer således, hvordan Mette har fokus på, at opholdet på krisecentret ikke skal vare længere end højst nødvendigt. Som tidligere beskrevet, kan det hænge sammen med, at Mette har myndighed i det koordinerende rådgivningsarbejde, hvorfor hun i højere grad har fokus på det økonomiske aspekt, da et krisecenterophold er en dyr udgift for kommunen. Mettes handlingsmæssige råderum og skøn i arbejdet er derfor mere betinget af de organisatoriske rammer, end vi f.eks. ser det hos rådgiverne fra storbykommunen og udkantskommunen. Det kan bl.a. også være derfor, at Mette ikke oplever, at krisecentrene altid støtter kvinderne. Det er dog ikke nødvendigvis samme opfattelse, som krisecentrene sidder med. I stedet argumenteres der for, at det kan handle om, at de to parter har forskellige faglige skøn, der afspejler sig i deres forskellige fagligheder og handlingsmæssige råderum. Hvor Mette måske mener, at det ikke er at støtte kvinden, hvis opholdet varer for længe, kan krisecentrene derimod skønne, at det er bedre for kvinden at have et længere ophold, således det sikres, at volden er tilstrækkelig bearbejdet, og at kvinden dermed er klar til at flytte i egen bolig. De kan derfor have forskellige opfattelser af, hvad kvinden har behov for. Her kan Seemans teori igen inddrages til at belyse, hvordan de interne strukturer kan gøre det svært for parterne at mødes og blive enige om beslutninger omkring kvinden i samarbejdet. Dette, da de har forskellige forudsætninger, som de bygger deres faglige skøn på.

Endvidere påpeger Anne, hvordan det i højere grad er nemmere at skabe en god overlevering, når samarbejdet til de koordinerende rådgivere fungerer godt. Anne definerer et godt samarbejde ved, at hun kun har gode erfaringer med dem fra tidligere. Hun ved derfor, hvordan de arbejder, og hvad de kan tilbyde kvinderne (Interview med Anne, 2023, s. 11). Omvendt fungerer det mindre godt, når der samarbejdes med koordinerende rådgivere, som man har ingen eller mindre gode erfaringer med, da det som tidligere beskrevet også kan gøre det vanskeligt at forberede kvinden på den hjælp og det forløb, som hun kan forvente efter krisecenteropholdet. Anne udtrykker, at hun derfor forsøger at kommunikere med de koordinerende rådgivere omkring hendes bekymringer på møderne, hvor kvinden også er til stede. Anne “holder alligevel vejret”, når kvinden fraflytter krisecentret, hvilket bl.a. kan skyldes, at den koordinerende rådgiver ikke tidligere har erfaring med opgaver, der omhandler

vold. Hun kan derfor være bekymret for, om de formår at støtte kvinden tilstrækkeligt i overgangen (Interview med Anne, 2023, s. 11).

Mette giver ligeledes udtryk for, at hun værdsætter et godt samarbejde til krisecentrene, hvilket også påvirker hendes arbejde. Dertil forklarer Mette, hvordan hun somme tider giver lidt mere til de krisecentre, som hun oplever et godt samarbejde med det. Det begrundes hun således:

Når man ligesom kan mærke, at der er sådan en “jeg ikke løber panden mod en mur”, så kommer jeg automatisk bare til at give noget mere af mig selv på den gode måde, end jeg gør nogle af de andre steder, fordi det er svært at holde kampgejsten i arbejdet, når man bare løber panden mod en mur. Og det er jo ærgerligt, fordi det er jo så går ud over den kvinde, som så er der. (Interview med Mette, 2023, s. 10).

Det er ikke utænkeligt, at det f.eks. kan være svært for Mette at holde “kampgejsten” oppe hvis hun ikke oplever, at krisecentrene støtter kvinderne og samtidig beholder kvinderne længere, end hvad Mette skønner er nødvendigt. Det kan derfor resultere i, at Mette mister gejsten for samarbejdet og i stedet fokuserer på nogle af de krisecentre, som hun samarbejder bedre med. Her bidrager Lipskys teori om afværgemekanismer til at belyse, hvordan en såkaldt *creamingproces* finder sted, idet Mette i højere grad giver mere af sig selv til de krisecentre, som hun samarbejder godt med og mindre til de krisecentre, som hun har svært ved at ens med. Sagt på en anden måde, bruger hun mere tid og flere ressourcer på de krisecentre, hvor chancen for at opnå enighed og succes med kvindens forløb synes højere, end hos de krisecentre, hvor de ifølge Mette f.eks. holder på kvinderne for længe. I sidste ende får det dog konsekvenser for kvinderne, som i mindre grad får den rette hjælp og støtte under opholdet, idet krisecentret og den koordinerende rådgiver kan have svært ved at samarbejde og blive enige om, hvad der er det bedste for kvinden. Det belyser derfor, hvordan samarbejdet mellem krisecentret og de koordinerende rådgiver også har indflydelse på overleveringen og den hjælp, som kvinden modtager. Samarbejdet mellem parterne kan derfor også medvirke til, at der ydermere opstår ulighed i hjælpen blandt voldsudsatte kvinder.

Opsamling

I de foregående afsnit har vi belyst, hvordan overleveringen er essentiel, således den koordinerende rådgiver introduceres til kvinden og de støttebehov, der skal afdækkes, for at skabe en god overgang. Tillige har vi belyst, hvordan de organisatoriske rammer har betydning for de koordinerende rådgiveres handlingsmæssige råderum og den relation, der etableres mellem kvinden og den koordinerende rådgiver. Disse faktorer er derfor afgørende for, hvordan kvindens forløb med den koordinerende rådgiver udformer sig efter endt krisecenterophold. Endvidere har vi belyst, hvordan samarbejdet mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere også får betydning for den hjælp, som kvinden modtager under og efter krisecenteropholdet. Det afspejler sig f.eks. gennem creamingprocesser, samt ved at overleveringen betragtes som nemmere for de krisecentre og koordinerende rådgivere, som har gode erfaringer med at samarbejde.

Kapitel 6

Anbefalinger til implementering af tiltag i praksis

I analysen satte vi fokus på de udfordringer og muligheder, der kunne identificeres ved overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere. Sagt på en anden måde belyste vi, hvordan den nuværende indsats overfor voldsudsatte kvinder udtrykker sig gennem det sociale arbejdes praksis. I dette afsnit ønsker vi derfor at rette fokus hen mod, hvordan indsatsen i højere grad bør være. Vi ønsker dermed at belyse nogle af de muligheder og tiltag, som kan implementeres i det sociale arbejdes praksis, med henblik på at optimere overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere. Dertil fokuserer vi på de forudsætninger og ressourcer, som vi på baggrund af analysen vurderer, at der bør stilles til rådighed, for at optimere overleveringen samt sikre, at voldsudsatte kvinder modtager tilstrækkelig hjælp og støtte til at genvinde deres autonomi og anerkendelse i samfundet.

Vejledende retningslinjer for den koordinerende rådgivningsindsats

Gennem analysen har vi kunne belyse, hvordan den koordinerende rådgivningsindsats i høj grad er op til fortolkning. Det udfordrer således overleveringen, idet hjælpen udformer sig forskelligt fra kommune til kommune, i forhold til den enkeltes medarbejders faglige skøn og

handlingsmæssige råderum. Tillige er det udfordrende, at voldsfagligheden ikke altid er til stede hos de koordinerende rådgivere, som kvinderne får tilknyttet. Som nævnt får det derfor betydning for, at der forekommer en stor ulighed i den hjælp, som kvinderne modtager efter krisecentret. Der argumenteres således for, at lovgivningen i sin nuværende form tillader forskelsbehandling af målgruppen, og at det derfor ikke er alle kvinder, der opnår tilstrækkelig anerkendelse i den retlige sfære. Det peger derfor i retning af, at lovgivningen skal præciseres således hjælpen, i det omfang som det er muligt, er ens for alle voldsudsatte kvinder i Danmark.

Vi argumenterer for, at der i høj grad er brug for en reformering af SEL § 109 stk. 7, hvorfor der tales ind i og arbejdes ud fra den socialliberale variant af empowerment. Gennem denne reformering bør der skabes nogle mere klare retningslinjer for, hvad indsatsen skal indeholde, for at hjælpe kvinderne godt på vej videre til en tilværelse uden vold. En mere defineret og klar rådgivningsindsats, er bl.a. også et af de tiltag, som Anne peger på, kan være med til at forebygge gengangere på krisecentrene: "Hvad er det for en rådgivning? Hvor defineret er den? Det skal vi finde ud af. Hvad er kravene til den funktion? Fordi det oplever jeg i hvert fald er ret utydeligt og jo bliver virkelig eksekveret forskelligt, ikke?" (Interview med Anne, 2023, s. 17). Vi anbefaler derfor, at der udformes nogle vejledende retningslinjer for, hvordan den koordinerende rådgivning skal forvaltes ude i kommunerne. Det er ikke lykkedes os at finde en national eller kommunal vejledning, der f.eks. sætter nogle retningslinjer for, hvad indsatsen bør indeholde eller hvordan den kan forvaltes for at sikre kvalitet i arbejdet. Vi anbefaler således, at der udformes en vejledning, der sætter nogle nationale retningslinjer og standarder for indsatsen.

Nærmere præciseret anbefaler vi, at der sættes nogle mere defineret retningslinjer for, hvornår den koordinerende rådgiver skal introduceres til kvinden. Vi foreslår, at der bør være planlagt en dato for et møde mellem kvinden og den koordinerede rådgiver, senest 14 dage efter kvinden er indskrevet på krisecentret. Det skal i højere grad sikre, at den koordinerende rådgiver får mulighed for at skabe en relation til kvinden, inden hun fraflytter krisecentret. Som nævnt i analysen, er dette vigtigt for at sikre fortroligheden mellem kvinden og rådgiveren, og har ligeledes betydning for det videre forløb. I den nuværende lovgivning fremgår det, at den indledende rådgivning skal iværksættes så tidligt som muligt og senest når forberedelsen til udflytningen påbegyndes. Det skaber derfor et bredt kontinuum, som også afspejler sig i den

nuværende praksis og forvaltning af indsatsen. Med denne vejledende retningslinjer forsøger vi dermed at mindske risikoen for, at kvinden og den koordinerende rådgiver først introduceres til hinanden, når kvinden er fraflyttet krisecentret. Dette er som nævnt også et af Ullas ønsker til praksis, da det kan være svært at etablere en velfungerende koordinerende rådgivningsindsats, hvis rådgiveren fremstår "fremmed" overfor kvinden. Det er dog vigtigt at understrege, at en tidsramme på 14 dage for planlægning af et møde skal ses som en vejledende retningslinje, idet nogle kvinder har brug for længere tid til at falde til på krisecentret, før de er klar til at planlægge det videre forløb. Beslutningen om, hvornår mødet skal finde sted, bør derfor altid bygge på en individuel og faglig vurdering. Dette skal drøftes blandt fagpersonerne og i samspil med kvinden.

Ydermere anbefaler vi, at kommunerne vejledes til at sikre, at den koordinerende rådgivningsindsats indebærer viden om vold, således de koordinerende rådgivere har kompetence og de rette forudsætninger til at arbejde med voldsudsatte kvinder. Denne anbefaling bygger på vores analyse, der hele vejen igennem har understreget, hvordan den voldsfaglige viden er afgørende for både overleveringen, relationen, og for at kvinden føler sig mødt og forstået i mødet med den koordinerende rådgiver. Ved at skabe nogle nationale retningslinjer, der i højere grad sikre den voldsfaglige viden i indsatsen, skabes der dermed også bedre forudsætninger for arbejdet. Det skal tilmed også forebygges, at kvinder bliver gengangere på krisecentrene. Vi udelukker ikke, at de mindre kommuner fortsat kan erstatte den koordinerende rådgivning med en anden indsats som f.eks. en støtte- og kontaktperson. Der bør dog stadig tages afsæt i retningslinjerne for den koordinerende indsats, således det sikres, at viden om vold er til stede i indsatsen. Dermed skal indsatsen, uagtet hvem der varetager rådgivningen eller om denne erstattes af en anden foranstaltning, altid indeholde voldsfaglig viden, således fagpersonerne har de rette kompetencer for at udføre arbejdet. Det er vigtigt for at sikre, at alle kvinder anerkendes i deres ret til en faglig og kvalificeret koordinerende rådgiver.

Ved at udforme en vejledning for, hvordan den koordinerende rådgivningsindsats skal forvaltes i praksis, kan det i højere grad forebygges, at kvinder udsættes for forføjede vurderinger og forskelsbehandling og dermed også, at de på baggrund af dette, risikere at blive gengangere på krisecentrene. Dertil kommer, at mere ensartethed i kommunernes rådgivnings- og støttetilbud

også er et af de tiltag, som både Danner og LOKK peger på kan være med til at skabe en fremtid uden vold for kvinderne (Danner, 2021; LOKK 1, u.å.). Vi mener derfor, at de ovenfor præsenteret retningslinjer vil kunne bidrage til mere ensartethed i indsatsen og dermed forebygge, at kvinder bliver gengangere på krisecentrene.

Der kan dog sættes spørgsmålstejn ved, om det er tilstrækkeligt blot at reformere en allerede eksisterende indsats hos kommunerne, ved at udforme nogle vejledende retningslinjer for indsatsen. I stedet argumenterer vi for, at der også bør arbejdes ud fra den samfundskritiske (transformative) variant af empowerment, hvor der i højere grad er fokus på de ulighedsskabende strukturer i samfundet og kollektive bevidstgørelse. En sådan proces har tidligere vist sig ved, at Folketinget i 2012 vedtog en toårig forsøgsordning om at tilbyde psykologhjælp til voldsudsatte kvinder. Der blev i første omgang afsat 16 millioner til forsøgsordningen, som var finansieret gennem satspuljeaftalen. Folketinget vedtog efterfølgende at forlænge ordningen frem til 1. januar 2016 (Retsinformation, 2016). Trods evalueringer af forsøgsordningen viste gode effekter, valgte Regeringen ikke at implementere eller videreføre ordningen (Erichsen, 2016). Muligheden for at få gratis psykologtimer var derfor ikke længere en mulighed for voldsudsatte kvinder efter 2016. Det medvirker derfor til at skabe nogle ulighedsskabende strukturer, idet evalueringerne netop påviste behovet for psykologhjælpen, og at det havde positive resultater for kvinderne. Alligevel blev det ikke prioriteret økonomisk af Regeringen. Efterfølgende råbte organisationer som bl.a. Danner højt i flere år, for at bevidstgøre samfundet og Christiansborg om, at dette burde implementeres og være en rettighed for kvinderne. Først i 2020 blev psykologhjælp til kvinderne nedskrevet ved lov jf. SEL § 109 stk. 9 (Indenrigs- og sundhedsministeriet, 2020). Dette understreger derfor, at det forsat er nødvendigt, at organisationer som Danner er med til at styrke voldsudsatte kvinders stemme og rettigheder i samfundet.

På den anden side, kan Regeringens handleplan for partnervold og partnerdrab for 2023-2026 ses som et udtryk for, hvordan Regeringen i dag i højere grad økonomisk prioriterer og sætter fokus på voldsproblematikker og dermed at bekæmpe nogle af de ulighedsskabende strukturer, der eksisterer i samfundet. Som tidligere nævnt er vold fortsat et tabuiseret emne i Danmark, hvorfor der kan forekomme en berøringsangst i forhold til at tale om vold. Det hæmmer derfor muligheden for, at kvinderne kan opnå anerkendelse i den solidariske sfære, idet samfundet

betragter en voldelig relation, som en uønsket livssituation og dermed ikke en levemåde, der kan anerkendes af andre samfundsmedlemmer. Et af de initiativer, som Regeringens handlingsplanen sætter fokus på, er derfor en national oplysningsindsats om partnervold. Her lægges der vægt på, at samfundets borgere har et ansvar for at hjælpe og gribe ind, når de oplever og ser vold. Det forudsætter derfor, at danskerne i højere grad har viden om vold, voldsdynamikker og voldens konsekvenser (Regeringen, 2022, s. 11). På baggrund af dette speciale bakker vi op omkring dette initiativ, da det netop sætter fokus på at mindske tabuet, så vi i højere grad kan gøre befolkningen klogere på vold i nære relationer. Det skal ligeledes bidrage til at mindske misforståelser og berøringsangsten omkring vold.

Som nævnt anbefaler vi at der udformes en vejledning, der skaber nogle mere klare retningslinjer for, hvordan indsatsen skal forvaltes i praksis for at sikre kvalitet. Alternativet er, at den nuværende lovgivning på området strammes og der dermed udformes en ny lov for den koordinerende rådgivningsindsats. Vi forholder os dog kritiske til de konsekvenser, som en strammere lovgivning kan medføre. Dette, da det også må antages at reducere fagpersonernes skøn og autonomi i arbejdet med kvinderne. Vi mener ikke, at dette kan betragtes som hensigtsmæssigt, idet målgruppen er kompleks og der er derfor behov for større grad af skøn i arbejdet, til at kunne træffe individuelle vurdering på baggrund af, hvad der er det bedste for den enkelte kvinde, og som kan hjælpe hende med at skabe en tilværelse uden vold efter krisecentret. Vi mener derfor, at det i højere grad er hensigtsmæssigt at skabe nogle vejledende retningslinjer for indsatsen, således det faglige skøn bevares i arbejdet. Nogle vejledende retningslinjer fremfor en strammere lovgivning skal dermed også sikre, at den institutionelle dømmekraft ikke får lov til at overskygge den sociale dømmekraft og dermed også den fortrolighedskundskab der bør skabes mellem den koordinerende rådgiver og kvinden. Dette bør sikres, da det ellers vil lede til krænkelser fremfor anerkendelse i mødet mellem rådgiveren og kvinden. Vi argumenterer således for, at det faglige skøn altid bør være til stede. Det forudsætter dog, at den koordinerende rådgiver har kompetencen til at kunne træffe de rigtige beslutninger for den enkelte kvinde, således ingen koordinerende rådgiver har mulighed for at fortolke og forvalte lovgivningen, uden at have kvalificeret voldsfaglig viden.

På baggrund af det ovenfor anførte kan det dog diskuteres, om det nogensinde vil være muligt at skabe en fuldkommen ensartet hjælp, da nogle kvinder lader sig indskrive på et krisecenter,

der geografisk kan være placeret langt væk fra hjemkommunen. Dertil forklarer Christa, hvordan der i disse tilfælde altid vil være en “skævvridning” i hjælpen, idet kontakten til den koordinerende rådgiver i højere grad vil foregå telefonisk frem for fysisk. Det, at kvinden og den koordinerende rådgiver ikke mødes fysisk, har vi tidligere belyst kan være udfordrende for overleveringen, da det fysiske møde giver de bedste forudsætninger for at skabe tillid og fortrolighed i relationen. Der bør derfor arbejdes på en løsning, hvorved kvinderne fortsat får mulighed for at modtage den rette hjælp og rådgivning, til trods for at hun er indskrevet på et krisecenter langt væk hjemmefra. Denne problemstilling må ligeledes gå igen hos mange kvinder, idet kvinderne har ret til at tage boform på krisecentre i hele landet og flere netop må antages at vælge et længere væk af sikkerhedsmæssige årsager. Ifølge Christa vil det kunne mindske denne skævvridning, hvis hjemkommunen i højere grad er tilbøjelige til at købe den koordinerende rådgivningsindsats i den kommune, hvor krisecentret er placeret i. Udfordringen ved dette er dog, at det ikke er sikkert kvinden forbliver i denne kommune, hvor krisecentret er placeret, når opholdet afsluttes og hun flytter i egen bolig. Det kan dermed diskuteres om denne “skævvridning” vil kunne forebygges helt. I stedet bør man arbejde på at skabe hyppigere kontakt mellem krisecentret og den koordinerende rådgiver samt kvinden, så overleveringen på denne måde optimeres.

Fleksibilitet i arbejdet med voldsudsatte kvinder

I interviewet med Ulla påpeger hun, hvordan fleksibilitet i arbejdet med kvinderne er essentielt, idet rådgiveren skal kunne træde til, når behovet opstår og kvinderne rækker ud efter hjælpen. Det forudsætter, at der er afsat tilstrækkelig med tid og ressourcer til arbejdet. Dertil kommer, at Ulla giver udtryk for, at kvinderne kan gå en længere periode uden at have behov for hjælp til noget særligt, men når behovet opstår, er det vigtigt, at den koordinerende rådgiver prioriterer sin tid i forhold til at stå til rådighed og være fleksibel (Interview med Ulla, 2023, s. 28). Det forudsætter dog, at der i højere grad skabes nogle fleksible arbejdstider for de koordinerende rådgivere. Dette underbygges ligeledes af, at flere kvinder oplever at have mistillid til systemet, hvorfor det er vigtigt at den koordinerende rådgiver i så vidt muligt omfang, ikke er nødsaget til at afvise kvinden, når hun rækker ud efter hjælp (Fick, 2022). Det er således vigtigt, at den koordinerende rådgiver formår at stå til rådighed, når behovet opstår, også selvom det f.eks. er uden for kommunens almene åbningstid. Her kan der bl.a. findes inspiration i måden, hvorpå støtte- og kontaktpersoner f.eks. arbejder. Aftaler med kvinderne skal så vidt muligt finde sted efter aftale i åbningstiden, men der kan opstå akutte situationer,

hvor kvinderne kan have behov for hjælp. Her er det vigtigt, at kvinden har mulighed for at ringe til den koordinerende rådgiver. Hvis ikke denne mulighed er tilgængelig, vil kvinden formentlig i stedet kontakte krisecentret, da mange krisecentre har døgnbemanding og derfor kan kontaktes på alle tidspunkter af døgnet. Det er dog ikke en hensigtsmæssig løsning på længere sigt, da vi netop har belyst, hvordan det også sætter krisecentrene i dilemma, da det ikke længere er deres opgave og samtidig tager ressourcerne fra de kvinder, som bor på krisecentret.

Det kan dog være vanskeligt at skabe fleksible arbejdstider for de koordinerende rådgivere i alle kommuner, da organiseringen som nævnt har betydning for, at nogle rådgivere også varetager andre arbejdsopgaver, ud over den koordinerende rådgivning. Det må derfor antages at hæmme fleksibiliteten i arbejdet med kvinderne, idet det kan være vanskeligt at prioritere, hvilke arbejdsopgaver der er vigtigst at løse først. Ulla arbejder f.eks. sideløbende i jobcentret, hvor hun også har borgerkontakt. Det er derfor ikke utænkeligt, at der somme tider opstår et dilemma, hvor kvinden har behov for hjælp, men Ulla kan være booket til samtaler med andre borgere i jobcentret. Der er således nogle faldgruber, når de koordinerende rådgivere også har andre arbejdsopgaver med borgerkontakt, da det kan være vanskeligt at vurdere, hvem der har “mest” brug for hjælpen på et givent tidspunkt.

Alligevel argumenterer vi for, at det er nødvendigt, at kommunerne organiserer indsatsen på en sådan måde, at de koordinerende rådgivere har et handlingsmæssigt råderum, der tillader højere grad af fleksibilitet i arbejdet. Vi er bevidste om, at der altid vil kunne opstå situationer, hvor det kan være udfordrende for rådgiveren at vurdere, hvad der er vigtigst, når der også er andre arbejdsopgaver til stede. Disse udfordringer kan være svære at forebygge fuldkommen i praksis. Det er derimod vigtigt at arbejde på at undgå, at det bliver et spørgsmål om, hvorvidt rådgiveren skal prioritere mellem organisationen krav og kvinden, som vi f.eks. finder eksempler på i den mellemstore kommune. Sagt på en anden måde skal det undgås, at de koordinerende rådgivere havner i et krydspres, hvor de føler sig nødsaget til at nedprioritere arbejdet og relationen til kvinden, idet de i stedet skal forsøge at efterleve organisationen krav om effektivisering og dokumentation. Vores analyse underbygger, hvordan relationen mellem kvinden og den koordinerende rådgiver har en afgørende rolle i forhold til, om indsatsen betragtes som vellykket, og om den lever op til sit fulde formål. Det bør derfor altid være en

enstemmig kultur i organisationer, der arbejder med voldsudsatte kvinder, herunder kommunerne, således det sikres, at kvindens behov for hjælp prioriteres højere end krav om f.eks. dokumentation og effektivisering.

Gennemsigtighed, opkvalificering og vidensdeling i arbejdet

Opkvalificering af fagpersoner, mere viden på tværs og en mere sammenhængende indsats er nogle af de tiltag, som vores informanter peger på, kan være med til at forebygge gengangere på krisecentrene. Ditte pointerer bl.a., hvordan det er vigtigt, at kommunerne har kendskab til, hvad et krisecenterophold indebærer, således de ved, hvad kvinden har modtaget af hjælp og dermed ikke starter forfra (Interview med Ditte, 2023, s. 22). Vi vurderer derfor, at der bør være mere gennemsigtighed for kommunerne i forhold til, hvilken hjælp og tilbud voldsudsatte kvinder og børn modtager på krisecentret. Denne vurdering understøttes ligeledes af de anbefalinger, der gives på baggrund af undersøgelsen "Kvinder på kvindekrisecenter". Her sættes der fokus på, hvordan denne gennemsigtighed kan medvirke til, at snitfladerne mellem de forskellige tilbud i højere grad fremstår tydeligt i praksis (Dokkedahl et al., 2021, s. 74-75). Vi argumenterer derfor for, at det også vil kunne medvirke til at optimere overleveringen, idet parterne den vej igennem opnår et bredere kendskab til hinandens arbejde og roller i samarbejdet. Det vil således også medvirke til, at der skabes en mere sammenhængende indsats overfor kvinden.

Vi forholder os dog kritiske til, om det er tilstrækkeligt blot at fokusere på gennemsigtighed mellem tilbuddene på henholdsvis krisecentrene og ude i kommunerne. I stedet bør der også være fokus på opkvalificering af de fagpersoner, der varetager den koordinerende rådgivningsindsats. Dette understøttes også af vores analyse, der hele vejen igennem har peget på, hvordan voldsfagligheden er afgørende for, at der sikres en god overlevering mellem krisecentrene og den koordinerende rådgiver. Tilsvarende er mere voldsfaglig viden hos kommunerne et af de gennemgående temaer, som vores informanter peger på under interviewene, i forhold til at optimere overleveringen i praksis: "Jeg tør næsten ikke at sige det, for det er fuldstændig absurd urealistisk, men det er selvfølgelig det, som jeg ville ønske for dem; at de fik voldsfaglige kommunale medarbejdere ud til at hjælpe dem i overgangen" (Interview med Ditte, 2023, s. 22). Det kan være vanskeligt at vide, hvad Ditte forbinder med voldsfaglig viden, da indholdet kan være forskelligt fra fagperson til fagperson. Sofie

konkretiserer dog den voldsfaglige viden ved at pointere, at det i hvert fald er vigtigt, at fagpersonerne omkring kvinden har kendskab til voldsspiralen og konsekvenser af vold (Interview med Sofie, 2023, s. 15). Det er bemærkelsesværdigt, at Ditte betragter det som “absurd urealistisk”, at voldsfagligheden i højere grad følger med ude i de kommunale tilbud. Ditte har arbejdet flere år som psykolog på krisecentret og det kan derfor skyldes flere års dårlige erfaringer med kommunale medarbejdere, der ikke har haft forståelse for volden og dermed kvindernes situation. Hun kan derfor have svært ved at forstille sig, at det overhovedet er muligt for alle kommuner at finde ressourcerne til at sikre, at alle koordinerende rådgivere har kvalificeret voldsfaglig viden. På den anden side kan det skyldes, at Ditte er af den holdning, at Danmark er “laaaangt bagud” i forhold til andre lande som f.eks. Norge og Spanien, når det kommer til at forbygge og arbejde med vold i det sociale arbejdes praksis (Interview med Ditte, 2023, s. 24).

Vi argumenterer dog alligevel for, at der kan fremhæves en række tiltag, der kan implementeres i praksis, og som kan bidrage til højere grad af voldsfaglighed i arbejdet med voldsudsatte kvinder. Her er vi bl.a. inspireret af nogle af de tiltag, som vores informanter nævner under interviewene. Da den koordinerende rådgivningsindsats blev skrevet ind i lovgivningen tilbage i 2015, afholdte Socialstyrelsen en række temadage hvert halve år. Her mødtes koordinerende rådgivere og krisecentermedarbejdere for at tilegne sig mere viden om voldsområdet samt udveksle erfaringer med hinanden. Med andre ord var der et mere specifikt fokus på vidensdeling og uddannelse til koordinerende rådgivere (Oldrup et al., 2019, s. 39). I interviewet beskriver Sofie disse temadage som gavnlige, idet de koordinerende rådgivere netop fik mulighed for at dele deres viden og lade sig inspirere af de forskellige måder, som SEL § 109 stk. 7 forvaltes i praksis, afhængig af den enkelte kommunes organisering. Der kan derfor argumenteres for, at disse temadage også bidrog til at skabe højere grad af faglighed og kvalitet i indsatsen, da fagpersonerne fik mulighed for at sparre med hinanden om både de gode og udfordrende ting i indsatsen. Dertil kommer, at kurser til personale i forvaltningen og i den borgernære del af kommunerne ligeledes et af de tiltag, der anbefales på baggrund af undersøgelsen “Partnervold - Kommunernes praksis og indsats”. Det kan f.eks. både være kurser og efteruddannelse i forsknings- og praksisbaseret viden om vold i nære relationer (Oldrup et al., 2019, s. 13).

På baggrund af vores analyse og andre undersøgelser som f.eks. ovenfor nævnte fra praksisfeltet, argumenterer vi således for, at der er behov for en genindføring af disse temadage. Særligt betragter vi det som hensigtsmæssigt for de kommuner, der ikke har organiseret indsatsen således, at fagpersonerne er nedsat i mindre teams. Disse fagpersoner, der varetager den koordinerende rådgivning, kunne særligt mangle nogle sparringspartnere i forbindelse med arbejdet omkring voldsudsatte kvinder. Vi argumenterer således for, at staten bør stille ressourcer til rådighed, således der igen kan afholdes temadage blandt de koordinerende rådgivere i hele landet. Dette, da det i højere grad er med til at sikre kvalitet og voldsfaglighed i arbejdet og dermed også en bedre overlevering i praksis. Tillige kan det medvirke til at understøtte, at kvinderne i højere grad opnår anerkendelse i sfærerne, hvilket er en væsentlig del i processen hen mod at blive aktør i eget liv og genvinde sin autonomi. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at GDPR-reglerne jf. Databeskyttelsesloven overholdes, såfremt der udveksles erfaringer fra praksis, da det ikke er tilladt at dele personfølsomme oplysninger om kvinden uden hendes samtykke. Der skal således indhentes samtykke fra kvinderne, hvis hendes sag skal drøftes med andre fagpersoner på temadage eller andre former for arrangementer, der omhandler vidensdeling blandt fagpersoner. Her forudsætter det dog en høj grad af gennemsigtighed, så kvinden er velinformeret omkring, hvad hendes oplysninger bruges til, og i hvilken sammenhæng de anvendes. Der vil dog altid kunne peges på en række faldgruber, idet det kan være vanskeligt at sikre, at kvinden er fuldkommen indforstået med formålet i at give sit samtykke, og ligeledes føler sig frit stillet til at sige nej, hvis hun ikke ønsker sin sag drøftet til en eventuel temadag eller på et kursus blandt andre fagpersoner.

På den anden side lader vi os inspirere af måden, de koordinerende rådgivere samarbejder med krisecentret i udkantskommunen. Her inviterer krisecentret til et årligt møde med de koordinerende rådgivere, der er ansat i samme kommune, hvor krisecentret er placeret. På mødet taler de om kvindernes forløb, samt får mulighed for at dele deres viden om f.eks. voldsproblematikker eller ting, der ligger i kommunalt regi, som krisecentremedarbejderne har behov for en udvidet forståelse af. Ulla taler positivt om disse møder, da det er her hun får fornemmelsen af, at de to parter samarbejder (Interview med Ulla, 2023, s. 14). Navnlig påpeger hun, at krisecentret er gode til at italesætte de faldgruber, som en voldsramt kvinde kan komme i, og: "hvor man næsten kan tænke, at de er kognitivt helt væk, men i virkeligheden er det den voldsepisode, der fylder, så meget og som man har brug for tid til at bearbejde" (Interview, Ulla, 2023, s. 17-18). Det kan derfor være hensigtsmæssigt at lade sig inspirere af

disse samarbejds møder i de mindre kommuner, for at sikre vidensdeling mellem parternes forskellige fagligheder. Det må også antages at optimere overleveringen, da det i højere grad sikrer, at den rette viden er til stede i arbejdet. Hvis andre kommuner lader sig inspirere af disse årlige møder, er det dog igen vigtigt at fremhæve og værne om tavshedspligten, således der ikke udveksles personfølsomme oplysninger omkring enkelte kvinder under møderne. Hvis dette er nødvendigt at kunne gøre på møderne, kræver det som nævnt samtykke fra kvinderne til at drøfte deres sager.

Ovenstående peger dermed på forskellige måder, hvorpå fagpersoner kan sparre og vidensdele med hinanden, for at sikre den voldsfaglige viden i arbejdet med kvinderne. Det understøttes ligeledes af Danner, der også understreger vigtigheden af, at fagpersoner omkring voldsudsatte kvinder, har kvalificeret voldsfaglig viden. Ifølge Danner forekommer det nemlig ofte, at fagpersoner træffer forkerte vurderinger i arbejdet med kvinderne, når de ikke har den voldsfaglige viden (Danner, 2021). Her kan der refereres til Ullas eksempel med, at man som rådgiver hurtig kan tænke, at kvinderne er "kognitiv helt væk", hvis ikke man har forståelsen for, at det er reaktioner af vold. Det kan dermed også få betydning for, at kvinderne ikke tilbydes den rette indsats, idet fagpersonerne ikke har de rette forudsætninger og viden til at forstå, hvad der er i spil hos kvinden. Til understregelse af dette, viser en undersøgelse af kommunernes praksis og indsats mod partnervold, hvordan kvinderne i nogle tilfælde ikke modtager den rette indsats, som kunne bidrage til at bryde med volden, fordi fagpersonerne netop ikke har tilstrækkelig viden eller fokus på partnervoldsproblematikker (Oldrup et al., 2019, s. 6-7). Danner anbefaler derfor også en opkvalificering af fagpersoner gennem temadage eller efteruddannelse, der sætter fokus på partnervold og dets konsekvenser (Danner, 2021). Det er ligeledes essentielt for at optimere overleveringen, da risikoen for at kvinderne misforstår i mødet formindskes, når voldsfagligheden er til stede.

Dette er derfor også afgørende for, at kvinderne ikke fastholdes i følelsen af skyld og skam, som er en af voldens mange konsekvenser. Gennem undersøgelsen "Kvinder på kvindekrisecenter" understreges det, hvordan det er vigtigt, at fagpersoner formår at arbejde med at minimere skyldfølelsen hos kvinderne, idet lige netop denne følelse har betydning for, hvem der på sigt er i risiko for at udvikle PTSD (Dokkedahl et al., 2021, s. 74). Ifølge Ditte har flere af kvinderne allerede PTSD-symptomer, når de indskrives på krisecentrene, men det er

muligt at forebygge, at det udvikler sig til en PTSD-diagnose, hvis der arbejdes med at bearbejde volden og fjerne skyldfølelsen hos kvinderne (Interview med Ditte, 2023, s. 7). Hertil er Wades metode “Response Based Practice” bl.a. en af de udbredte metoder, der arbejdes med på krisecentrene, da denne metode netop sigter efter at fjerne følelsen af skyld og skam hos kvinderne. Som tidligere beskrevet, gøres dette ved at få kvinderne til at reflektere over den modstand, som de har gjort, imens de befandt sig i den voldelige relation. På denne måde får kvinderne langsomt øje på, at de faktisk har handlet som et aktivt subjekt og ikke blot været et handlingslammet offer gennem forholdet. Metoden betragtes derfor også som brugbar i arbejdet med at styrke empowermentprocesserne hos kvinderne. For at anvende metoden forudsætter det dog, at fagpersonen har voldsfaglig viden og kompetence til at anvende den i praksis. Dertil kan det diskuteres, om denne metode også i højere grad skulle præsenteres overfor de koordinerende rådgivere, da den bidrager til voldsbearbejdelse og samtidig sætter fokus på at stille de rette spørgsmål i mødet med kvinderne, der dels bidrager til styrke det refleksive forhold til dem selv og dels til at fjerne skyld og skamfølelsen. Disse forhold betragtes således som vigtige for at styrke kvindens autonomi og for at skabe en tilværelse uden vold efter krisecenteropholdet.

Kapitel 7

Hovedkonklusion

Formålet med dette speciale var at undersøge, hvilke udfordringer og muligheder der er i overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere i forhold til forebygge, at kvinder bliver gengangere på krisecentrene.

På baggrund af analysen konkluderer vi, at kommunernes forskellige organiseringer og forvaltning af SEL § 109 stk. 7 er en af de væsentligste årsager til, at der forekommer en ulighed i den hjælp, som kvinderne tilbydes under og efter krisecenteropholdet. Det skyldes, at lovgivningen i sin nuværende form i høj grad er op til fortolkning, hvorfor indsatsen udtrykker sig forskelligt fra kommune til kommune.

Tillige konkluderer vi, at dette ligeledes har betydning for, at der opstår en række udfordringer i overleveringen mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere. Udfordringerne udtrykker sig hovedsageligt ved, at flere af de koordinerende rådgiver ikke har voldsfaglig viden, og at kommunen ikke har afsat tilstrækkelig tid og ressourcer til indsatsen. Disse udfordringer får både betydning for den relation, tillid og fortrolighed, der skabes mellem kvinden og den koordinerende rådgiver, og for hvordan den koordinerende rådgivningsindsats udformer sig efter krisecenteropholdet.

Vi konkluderer dermed, at jo bedre relation der dannes mellem den koordinerende rådgiver og kvinden, desto større mulighed er der for at forebygge, at kvinden på sigt bliver genganger, da hun i højere grad er sikret at modtage tilstrækkelig støtte og rådgivning i at etablere en tilværelse uden vold. Det forudsætter dog, at kommunerne sikrer tilstrækkelig med tid og ressourcer til indsatsen, således den institutionelle dømmekraft ikke får lov til at overskygge den sociale dømmekraft i arbejdet med kvinden. Den gode overlevering skabes således, når der er tid og ressourcer afsat til, at kvinderne får mulighed for at opbygge en relation til rådgiveren, inden de fraflytter krisecentret.

Tillige forudsætter det, at de koordinerende rådgiver har voldsfaglig viden, således de har kompetencerne til at forstå kvindens livssituation og handlingsmønstre, som konsekvenser af volden. Hvis den voldsfaglige viden derimod ikke er til stede, risikeres det at rådgiveren misforstår kvinden. Det antages derfor at hæmme arbejdet med at forebygge, at kvinden bliver genganger, idet det er vanskeligt for kvinden at række ud efter hjælpen, når behovet opstår, hvis hun ikke føler sig mødt og forstået. Omvendt konkluderer vi, at det også er essentielt, at kvinden selv er motiveret for at modtage hjælpen. Her betragtes den voldsfaglige viden igen som nødvendig for, at rådgiverne har øje for, hvordan de skal støtte kvinden i denne bevidstgørelsesproces.

Den voldsfaglige viden bidrager dermed til at skabe en god overlevering, da de koordinerende rådgivere får de rette muligheder og forudsætninger for at kunne støtte og rådgive kvinden bedst muligt. Endvidere konkluderes det, at den voldsfaglige viden indbefatter en forståelse for de problematikker, som rammer kvinderne under og efter krisecenteropholdet. Som belyst i

analysen, er det bl.a. vigtigt at arbejde med at styrke kvindernes netværk, således det forebygges, at kvinderne rammes af ensomhed. Det er derfor vigtigt, at både krisecentrene og de koordinerende rådgivere har kendskab til de netværksskabende tilbud i civilsamfundet, og formår at bygge bro til tilbuddene, således ensomheden ikke resulterer i, at kvinderne går tilbage til voldsudøveren. Disse tilbud konkluderes dermed også at have betydning for overleveringen og for arbejdet mod at forebygge, at kvinder bliver gengangere. Herudover bidrager voldsfagligheden til at skabe en god overlevering mellem krisecentret og den koordinerende rådgiver, idet begge parter i højere grad har kendskab til hinandens arbejdsopgaver og roller, samt viden om voldsproblematikker, der gør det nemmere at samarbejde og blive enige om de behov, der skal afdækkes hos kvinden under og efter krisecentret. Vi konkluderer derfor, at voldsfagligheden altid skal være til stede, da den er en vigtig forudsætning for, at der skabes en god overlevering og mindsker samtidig risikoen for, at der opstår udfordringer og misforståelser mellem kvinden, krisecentrene og de koordinerende rådgivere. Dermed konkluderes det også, at der bør stilles højere krav til hvem der varetager den koordinerende rådgivningsfunktion i kommunalt regi, så det altid sikres, at voldsfagligheden følger med ud i de indsatser og tilbud, som kvinden tilbydes.

På baggrund af disse indsigter konkluderes det, at der bør implementeres en række tiltag i praksis, der har til formål at optimere overleveringen og dermed også forhindre, at de ovenstående udfordringer opstår. Derved anbefaler vi, at implementeres nogle vejledende retningslinjer for den koordinerende rådgivningsindsats jf. SEL § 109 stk. 7, således der i højere grad skabes en ensartethed i den hjælp, som voldsudsatte kvinder tilbydes. Det må dog ikke blive på bekostning af det faglige skøn i arbejdet med kvinderne, da skønnet betragtes som væsentligt i arbejdet med komplekse problemstillinger. Herudover anbefaler vi, at der skabes mere fleksible arbejdstider, således de koordinerende rådgivere i højere grad har mulighed for at hjælpe kvinderne, når behovet opstår. Tillige er den voldsfaglige viden et afgørende element i arbejdet, hvorfor vi anbefaler, at der afholdes temadage eller flere kurser, der sikrer en opkvalificering af fagpersoner. Det skal tilmed også sikres, at de har kompetencen til at anvende det faglige skøn i arbejdet. Samlet set konkluderer vi, at disse tiltag i højere grad vil medvirke til at skabe en bedre overlevering mellem krisecentrene og de koordinerende rådgivere og dermed også forebygge, at kvinder bliver gengangere på krisecentrene i Danmark.

Kapitel 8

Specialets validitet

På baggrund af specialet og de ovenfor anførte konklusioner, ønsker vi afslutningsvis at redegøre for nogle af vores refleksioner relateret til specialets validitet.

Vores refleksioner bygger bl.a. på, at vi ikke i forbindelse med specialet har interviewet kvinderne, der har været udsat for vold, og som dermed tager ophold på et krisecenter. Det er således gennem fagpersonerne, som vi har interviewet, at kvinderne repræsenteres i vores empiriske undersøgelse af praksisfeltet. Vi har fravalgt at interviewe kvinderne, da vi har kendskab til målgruppens sårbarhed, samt at det kan være svært for kvinderne at åbne op omkring volden, idet vi vil være “fremmed” og de dermed ikke i samme grad vil føle sig trygge og have tillid til os. Tillige har vi fravalgt disse interviews, da vi ikke er specialister inden for voldsområdet og dermed ikke vil risikere, at vi kommer til at retraumatisere eller rive op i nogle ting hos kvinderne, som de efter interviewet skal bruge tid på at bearbejde. I stedet har vi forsøgt at sikre validiteten ved at anvende forskellige undersøgelser og rapporter, der har f.eks. har fulgt flere kvinder under krisecentret og i tiden efter. Vi har således forsøgt at indhente kvindernes stemme gennem andre undersøgelser, der i højere grad har haft tid, ressourcer og kompetencerne til at tale med voldsudsatte kvinder.

Vi har som nævnt foretaget i alt ti interviewes, hvorved informanterne er fordelt på tre kommuner og fire krisecentre. Dette speciale kan således ikke give et repræsentativt billede på, hvordan overleveringen finder sted mellem alle landets krisecentre og kommuner, men det kan give et dybdegående kvalitativt indblik i, hvordan vores ti informanter oplever det. Sagt på en anden måde bygger dette speciale på et mindre datasæt, hvorfor det er vanskeligt at generalisere resultaterne og de afsluttende konklusioner, så de også gør sig gældende i andre kommuner og på krisecentrene. Vi har dog forsøgt at styrke validiteten ved f.eks. at vælge en større, mellemstor og udkantskommune. På denne måde har vi fået et mere nuanceret billede af, hvordan kommunernes størrelser og geografiske placeringer har betydning for, hvordan den koordinerende rådgivning prioriteres og forvaltes gennem disse praksisser. Tillige har vi forsøgt at styrke validiteten, ved at anvende forskellige undersøgelser og rapporter, der bygger

på et større datamateriale, og som har kunne underbygge vores analytiske pointer og anbefalinger til tiltag, der bør implementeres i praksis, for at optimere overleveringen.

Desuden anvender vi tal og statistikker fra forskellige rapporter, til bl.a. at underbygge, hvorfor kvinder bliver gengangere på krisecentrene. Disse tal fortæller dog ikke noget om, hvilke kommuner kvinderne kommer fra, og er heller ikke nærmere præciseret i forhold til, om voldsudøveren er den samme eller om det skyldes, at kvinderne ender i en anden voldelig relation efter krisecenteropholdet. Vi forholder os dermed kritiske til noget af den data, som vi inddrager i specialet, da det ikke giver et fuldkomment overblik over årsagssammenhænge. Det kan dermed også hæmme validiteten af de konklusioner, som vi drager, og som vi bl.a. anvender data til at underbygge, idet vi ikke kender de præcise årsager til, hvorfor kvinderne bliver gengangere på krisecentrene.

Kapitel 9

Litteraturliste

Aarhus Universitet 1. (u.å.). *Gatekeepers*. Metodeguiden. Lokaliseret d. 17/3 på:

<https://metodeguiden.au.dk/gatekeepers>

Aarhus Universitet. (u.å.). *Kodning af kvalitative data*. Metodeguiden. Lokaliseret d. 20/3 2023 på:

<https://metodeguiden.au.dk/kodning-af-kvalitative-data>

Adams, R. (2003). *Social Work and Empowerment*. (3. udg.). Palgrave Macmillan

Alfthan, C. (2017). *Voldsramte kvinder er stærkere, end vi tror*. Dansk Kvindesamfunds Krisecentre. Lokaliseret d. 26/5 2023 på:

<https://krisecentrene.dk/voldsramte-kvinder-er-staerkere-end-vi-tror/>

Alternativ til Vold. (u.å.). *Om os. Alternativ til volds historie*. Lokaliseret d. 13/3 2023 på:

<https://atv-stiftelsen.no/om-oss/atvs-historie/>

Andersen, J. (2005). *Handlingsorienteret socialforskning: om empowermentperspektivet*. Roskilde Universitet

Andersen, J. (u.å.). *Empowerment i teori og praksis*. Seminarer. Lokaliseret d. 15/5 2023 på:

<https://seminarer.dk/nyheder/empowerment-i-teori-og-praksis/>

Bekendtgørelse af lov om social service, jf. LBK nr. 170 af 24/01/2022

Bekendtgørelse af straffeloven, jf. LBK nr. 1851 af 20/09/2021

Caswell, D. (2005). *Handlemuligheder i socialt arbejde – et casearbejde om kommunal frontlinje- praksis på beskæftigelsesområdet*. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE)

Christierson, S. L. E. V. (2021). *Voldsramte kvinder efterlades ofte til isolation og ensomhed*. Avisen Danmark. Lokaliseret d. 11/5 2023 på:

<https://avisendanmarck.dk/debat/debat-voldsramte-kvinder-efterlades-for-ofte-til-isolation-og-ensomhed>

Danmarks Statistik. (2022). *Flere kvinder bor på kvindekrisecenter*. Lokaliseret d. 12/5 2023 på:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=38290>

Danner. (2021). Danners bud på en fremtid uden vold mod kvinder og børn. Lokaliseret d. 12/5 2023 på:

<https://danner.dk/blog/danners-bud-p-en-fremtid-uden-vold-mod-kvinder-og-b-rn>

Danner. (u.å.). *Om os*. Lokaliseret d. 6/4 2023 på:

<https://danner.dk/om-os>

Dokkedahl, S. B., Olsen, M. T. & Andersen, M. K. (2021). *Kvinder på kvindekrisecenter: En detaljeret undersøgelse om vold og voldens følgevirkninger over tid i et traumeperspektiv*. Syddansk Universitet (SDU). Videnscenter for Psykotraumatologi under Institut for Psykologi

Eide, T. & Eide, H. (2007). *Kommunikation i praksis: Relationer, samspil og etik i socialfagligt arbejde*. Forlaget Klim

Erichsen, J. R. (2016). *Slut med gratis psykologhjælp på krisecentre*. Informationen. Lokaliseret d. 22/5 2023 på:

<https://www.information.dk/indland/2016/04/slut-gratis-psykologhjælp-paa-krisecentre>

Fick, T. (2022). *Voldsramte kvinder falder mellem to stole, når de flytter fra et krisecenter: Jeg stod pludselig helt alene*. DR. Lokaliseret d. 12/5 2023 på:

<https://www.dr.dk/nyheder/regionale/fyn/voldsramte-kvinder-falder-mellem-stole-naar-de-flytter-fra-et-krisecenter-jeg>

Fomsgaard, C. (2021). *Vi bliver mere voldelige – og vores forebyggelse halter langt efter Norges*. TV2 Østjylland. Lokaliseret d. 12/5 2023 på:

<https://www.tv2ostjylland.dk/oestjylland/vi-bliver-mere-voldelige-og-vores-forebyggelse-halter-langt-efter-norges>

GREVIO. (2017). *GREVIO Baseline Evaluation Report Denmark*. Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO). Istanbul Convention

Helwig-Larsen, K., Kruse, M., Sørensen, J. & Brønnum-Hansen, H. (2010). *Voldens pris - Samfundsmæssige omkostninger ved vold mod kvinder*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet. Rockwool Fondens Forskningsenhed

Honneth, A. (2006). *Behovet for anerkendelse*. Hans Reitzels Forlag

Høilund, P. & Juul, S. (2015). *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde* (2. udg.). København: Hans Reitzels Forlag

Jensen, B. & Schiermacher, I. (2016). *Udsatte voksne og socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag

Jensen, V. B. & Nielsen, S. L. (2005). *Når vold er hverdag - en undersøgelse af mænds vold mod kvinder i nære relationer*. VFC Socialt Udsatte & LOKK

Jensen, M. & Kvist, J. (2016). *Hvordan laver man en stærk analysestrategi?* I Kristensen, C. J. & Hussain, M. A. *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur, Frederiksberg

Juul, S. (2010). *Solidaritet, anerkendelse, retfærdighed og god dømmekraft: En kritisk analyse af barrierer for sammenhængskraft i velfærdssamfundet*. Hans Reitzels Forlag

Juul, S. & Pedersen, K. B. (2012). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. Hans Reitzels Forlag

Kirkegaard, C. (2018). *Kronik: Retssystemet lader krænkede kvinder i stikken*. Politiken. Lokaliseret d. 15/2 2023 på:

<http://mo.infomedia.dk/ShowArticle.aspx?Duid=e694117f&UrlID=6b1166c7-0e52-4fb3-bb32-3c88e33110fe&Link=>

Kokkin, J. A. (2005). *Profesjonelt sosialt arbeid*. Universitetsforlaget

Kongsgaard, L. T. (2017). *Multiteoretisk praksis i socialt arbejde*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur

Kvale, S. & Brinkmann S. (2009). *Interview - Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview – Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. (3. udg.). Hans Reitzel Forlag

Lev uden vold 1. (u.å.). *Viden om vold*. Lokaliseret d. 4/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/hvad-er-vold/>

Lev uden vold 2. (u.å.). *Viden om fysisk vold*. Lokaliseret d. 4/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/fysisk-vold/>

Lev uden vold 3. (u.å.). *Viden om psykisk vold*. Lokaliseret d. 4/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/psykisk-vold/>

Lev uden vold 4. (u.å.) *Viden om digital vold*. Lokaliseret d. 4/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/digital-vold/>

Lev uden vold 5. (u.å.). *Viden om seksualiseret vold og voldtægt*. Lokaliseret d. 4/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/seksualiseret-vold-og-voldtaegt/>

Lev uden vold 6. (u.å.). *Viden om stalking*. Lokaliseret d. 4/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/stalking/>

Lev uden vold 7. (u.å.). *Viden om materiel vold*. Lokaliseret d. 4/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/materiel-vold/>

Lev uden vold 8. (u.å.). *Viden om økonomisk vold*. Lokaliseret d. 4/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/okonomisk-vold/>

Lev uden vold 9. (u.å.). *Lovgivning*. Lokaliseret d. 25/2 2023 på:

<https://levudenvold.dk/for-fagfolk/lovgivningen/>

Lindhorst, T., Oxford, M. & Gillmore, M. R. (2007). *Longitudinal Effects of Domestic Violence on Employment and Welfare Outcomes*

LOKK 1. (u.å.). *Det mener vi*. Lokaliseret d. 12/5 2023 på:

https://www.lokk.dk/om-os/det-mener-vi/?fbclid=IwAR2MppeZ8bKAYzuk3fKvAule7HFFaMB-oiJY7uiK_JQelZdo5GkZ1cv1qaM

LOKK 2. (u.å.). *Om os*. Lokaliseret d. 6/4 2021 på:

<https://www.lokk.dk/om-os/om-lokk/>

LOKK 3. (u.å.). *Viden om vold. Rapporter og udgivelser. Politiske handlingsplaner og strategier*. Lokaliseret d. 6/4 2023 på:

<https://www.lokk.dk/viden-om-vold/rapporter-og-udgivelser/politiske-handlingsplaner-og-strategier/>

LOKK. (2020). *Årsstatistik 2019 – Kvinder og børn på kvindekrisecenter.*

LOKK. (2015). *Årsstatistik 2014 - Kvinder og børn på krisecenter Tema: Kvinder og børn med gentagne ophold på krisecenter & Barnets fortælling om volden.*

Lov om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven), jf. LOV nr. 502 af 23/05/2018

Magnusson, S. N. & Barkholt, N. C. (2019). *Gentagne ophold på krisecenter.* LOKK. Lokaliseret d. 12/5 2023 på:

https://www.lokk.dk/nyheder/gentagne-ophold-pa-krisecenter/?fbclid=IwAR3n5xToycbUtt8-f55UXZNnX-Kpi-SIdDZOKQiABH8NRHW8oH1Rn_OOBQk

Oksbjerg, S. (2017). Ny rapport: Danmark kan gøre mere for at bekæmpe vold i hjemmet. Lev Uden Vold. Lokaliseret d. 14/5 2023 på: <https://levudenvold.dk/aktuelt/nyheder/ny-rapport-danmark-kan-gore-mere-for-at-bekaempe-vold-i-hjemmet/>

Oldrup, H., Kjær, S. & Weih, N. (2019). *Partnervold - kommunernes praksis og indsats.* Lev Uden Vold

OsloMet. (u.å.). *Om programmet.* Voldsprogrammet. Lokaliseret d. 12/5 2023 på: <https://uni.oslomet.no/voldsprogrammet/om-programmet/>

Posborg, R., Nørrelykke, H., & Antczak, H. (2016). *Socialrådgivning og socialt arbejde: En grundbog.* Hans Reitzels Forlag

RED – Center mod ærerelaterede konflikter. (u.å.). *Viden om æresrelaterede konflikter*. Lokaliseret d. 12/5 2023 på:

<https://red-center.dk/raadgivning/for-unge/viden-om-aeresrelaterede-konflikter/lgbtq/>

Regeringen. (2003). *Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder 8. marts 2002*

Regeringen. (2015). *Årsstatistik 2014 Kvinder og børn på krisecenter. Kvinder og børn med gentagne ophold på krisecenter & barnets fortælling om volden*

Regeringen. (2022). *Handleplan mod partnervold og partnerdrab juni 2022*

Retsinformationen. (2015). *Lov om ændring af lov om social service*. Lov nr. 650 af 18/05/2015. Lokaliseret d. 6/4 på:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2015/650>

Retsinformationen. (2016). *Forslag til folketingsbeslutning om gratis psykologhjælp til voldsramte på landets krisecentre*. Folketinget

Rienecker, L. & Jørgensen, P. S. (2012). *Den gode opgave. Håndbog i opgaveskrivning på videregående uddannelser*. Samfundslitteratur

Seemann, J. (2002). *Distriktpsychiatrien i et organisatorisk spændingsfelt*. I Blinkenberg m.fl. (red.). *Distriktpsychiatri*. Hans Reitzels Forlag

Skjørtén, K., Bakketeig, E., Bjørnholt, M. & Mossige, S. (2019). *Vold i nære relasjoner - Forståelser, konsekvenser og tiltak*. Voldsprogrammet

Social- og Boligstyrelsen. (2018). *Viden om vold i nære relationer*. Lokaliseret d. 4/2 2021 på:

<https://sbst.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/viden-om-vold>

Social- og boligstyrelsen. (2019). *Vold i nære relationer – nyt tema på Vidensportalen*. Lokaliseret d. 12/5 2023 på:

<https://socialstyrelsen.dk/nyheder/2019/vold-i-naere-relationer---nyt-tema-pa-vidensportalen>

Aggerbeck, A. (2019). *Sådan støtter du bedst medarbejderne ved vold og trusler*. Offentlig ledelse. Magasinet for offentlige ledere. Illustration af Steich, O.

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2009). *Handlingsmæssigt råderum i socialt arbejde*. Akademisk Forlag

Thagaard, T. (2008). *Systematik og indlevelse - En indføring i kvalitativ metode*. Akademisk Forlag

Indenrigs- og sundhedsministeriet. (2020) Kvinder på krisecentre får nu 10 timers gratis psykologhjælp. Lokaliseret d. 23/5 2023 på:

<https://im.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2020/jun/kvinder-paa-krisecentre-faar-nu-10-timers-gratis-psykologhjaelp>

VIA Ritzau. (2023). *136 mio. kr. til initiativer mod partnervold og partnerdrab*. Digitaliserings- og ligestillingsministeriet. Lokaliseret d. 15/3 2023 på:

<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/136-mio-kr-til-initiativer-mod-partnervold-og-partnerdrab?publisherId=13560322&releaseId=13672586>

Vidensportalen. (u.å). *Recovery og rehabilitering*. Social- og boligstyrelsen. Lokaliseret d. 17/3 på:

<https://vidensportal.dk/handicap/udviklingshaemning-og-udfordrende-adfaerd/recovery-og-rehabilitering>

Volsing, M. S. H. & Rasmussen, L. B. (2020). *Klienterne, volden og effekten af behandling*. Dialog mod Vold. Askovfonden

Østergaard, E. M., Svensson, F. C. & Nielsen, B. V. (2022). *Problembaserede undersøgelser på socialrådgiveruddannelsen*. Hans Reitzels Forlag

Wade, A. (1997). *Small Acts of Living: Everyday resistance to violence and other forms of oppression*

Winter, S. (2007). *Offentlig forvaltning i Danmark - implementering og effektivitet*. (1. udg.). Forlaget Academica.